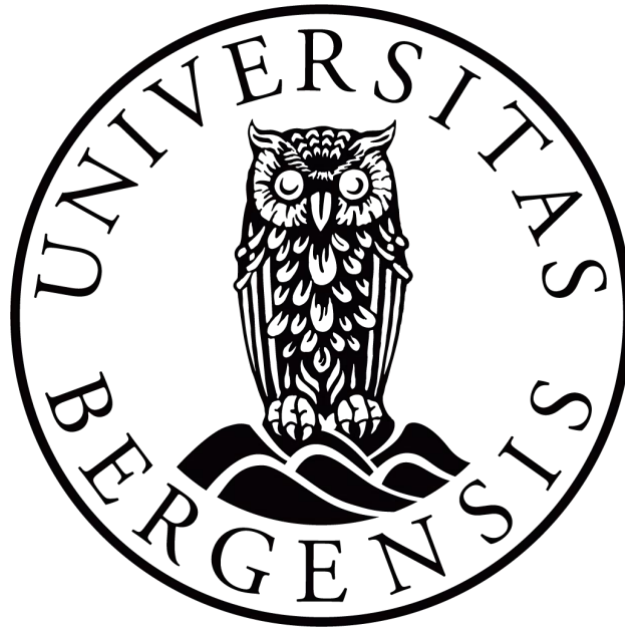

Menn, myter og arketyper

En kvalitativ studie av initieringsorganisasjoner for menn

Trym Stranda Eilertsen

Masteroppgave i religionsvitenskap

Institutt for arkeologi, historie, kultur- og religionsvitenskap

Universitetet i Bergen

Høsten 2022

© Trym Stranda Eilertsen

2022

Menn, myter og arketyper

En kvalitativ studie av initieringsorganisasjoner for menn

Forord

Den første og største takk vil jeg rette til Sissel Undheim. Det har vært en glede å bli veiledet av en person som mestrer dette håndverket, og har så mye kunnskap å utfordre med.

Videre vil jeg takke Thora Bjørke Sandberg og Morten Aune Forbord for deres støtte gjennom hele arbeidet, spesielt med uvurderlig hjelp med korrektur i oppløpsfasen.

Egoet mitt vil også takke mitt underbevisste, som har vært med gjennom denne initieringen. Sammen har vi gått ned i skyggeriket, gjennom en transformasjon, og ut på andre siden som en bedre student.

Innholdsfortegnelse

Kapittel 1: Introduksjon.....	1
1.1 Studiens forskningsfelt.....	1
1.2 Organisasjonene og deres bakgrunn	1
1.3 Oppgavens struktur	4
Kapittel 2: Bakgrunn	5
2.1 Bakgrunn.....	5
2.1.1 Den mytopoetiske mannsbevegelsen.....	5
2.1.2 Richard Rohr og <i>Men's rite of Passage</i> (MROP).....	7
2.2 Jungs psykologi.....	8
2.2.1 Jungiansk psykologi.....	8
2.2.2 Ny-jungiansk psykologi.....	11
2.2.3 En New Age-guru?	13
Kapittel 3: Religionsvitenskapelige og teoretiske	15
perspektiver	15
3.1 Nyreligiøsitet og New Age	15
3.1.1 Hvordan skal vi forstå feltet?.....	15
3.1.2 New Age	16
3.1.3 Frans Jaspers 5 trekk.....	17
3.1.4 Perennialisme og vestlig esoterisme	18
3.2 Ritual.....	19
3.2.1 Van Genneps 'Rites de Passage'	19
3.2.2 Turner og liminalfasen.....	20
3.2.3 Campbell og 'heltens reise'	21
3.2.4 Dekonstruering av ritual-begrepet	22
3.3 Kritiske studier av menn og maskuliniteter i religion.....	24
3.3.1 Maskuliniteter i flertall og maskuliniteter i religion	24
3.3.2 Hegemonisk maskulinitet	25
4 Metode.....	26
4.1 Intervjuene	26
4.1.1 Utvalg og rekruttering.....	26
4.1.2 Dybdeintervjuer	28
4.1.3 Metodologiske valg for intervjuet.....	28

4.1.4 Gjennomføring av intervjuene og utfordringer.....	30
4.2 Analytisk fremgangsmåte	32
4.3 Forskerrollen og etiske betraktninger	34
5. Gjennomgang av initieringene.....	37
5.1 New Warrior Training Adventure (NWTa)	38
5.2 Men's Rites of Passage (MROP)	41
5.3 Virtuell initiering.....	43
5.4 Forklaringsmodell	46
6.0 Analyse og diskusjon.....	48
6.1 'Heltens reise' mot individuering	49
6.1.1 Initieringen som 'heltens reise'.....	49
6.1.2 Ny-jungiansk psykologi i initieringene.....	50
6.1.3 Initiering til individuering.....	51
6.1.4 Initiering som iverksettelse og innvielse	53
6.3 Liminalitet.....	53
6.3.1 Ulike former for liminalitet.....	53
6.3.2 Nivåer av liminalitet	55
6.3.3 Liminalitet og <i>communitas</i> som spiritualitet	56
6.3 Spiritualitet, esoterisme og New Age	57
6.3.1 Trekkene i Illuman og The Male Journey.....	57
6.3.2 Trekkene i The ManKind Project	58
6.3.3 Trekkene i Den Digitale Organisasjonen.....	61
6.3.4 Oppsummering.....	62
6.4 Maskulinitet og identitet i feltet	64
6.4.1 Kritikk av den mytopoetiske mannsbevegelsen.....	64
6.4.2 Syn på kjønn og maskulinitet i hver av organisasjonene.....	65
6.4.3 En forlengelse av patriarkatet?	67
6.5 Oppsummering av analysen	70
7. Konklusjon.....	71
Litteraturliste	73
Vedlegg 1: Informasjonsskriv	79
Vedlegg 2: Intervjuguide	82

Kapittel 1: Introduksjon

Han har kjørt ut i villmarken, satt opp teltet sitt, gitt fra seg eiendelene sine og gitt fra seg navnet sitt. Han er i rituelt område med titalls andre menn. Han gjennomfører seremonier, deler sine traumer, konfronterer dem, og blir initiert til ny status. På kvelden danser han rundt bålet, med trommer taktfast i bakgrunnen, kun ikledd en sarong, i brorskap, med en medaljong rundt halsen. Medaljongen er et symbol på at nå han er en 'ny kriger'. Han feirer sin status som mann blant menn.

Her har jeg fritt gjengitt noen scener fra initieringshelgen til 'The ManKind Project', en av fire initieringsorganisasjoner jeg har forsket på i denne studien. Disse organisasjonene tilbyr en overgangsrite til den andre halvdel av livet basert på jungiansk psykologi hvor de tas med på en ytre og indre reise. Organisasjonene mener menn i det vestlige samfunnet bærer på en mangel i livet da de mangler initiering til den 'andre halvdel av livet', og har som formål å tilby en slik initiering i et trygt miljø. Gjennom initieringen skal deltagere få dyp innsikt i menneskets og universets natur, og på sikt oppnå en komplett personlighet, og bli en 'mann'.

Oppgaven vil forsøke å svare på forskningsspørsmålet:

Hva er organisasjoner med bakgrunn i den mytopoetiske mannsbevegelsens syn på maskulinitet, og hvordan bruker de religiøse elementer i initieringen for å oppnå en form for maskulinitet?

1.1 Studiens forskningsfelt

For å svare på forskningsspørsmålet vil teksten analysere hvordan fire ulike initieringsorganisasjoner, som har sprunget ut av den mytopoetiske mannsbevegelsen, initierer menn. Studien analyserer hvordan religiøse virkemidler anvendes for å bidra til at mennene oppnår en status som mann, og hva de faktisk initieres til. Metoden for studien har vært kvalitative dybdeintervjuer med en representant fra hver av de fire organisasjonene. I denne introduksjonen vil jeg først legge frem den mytopoetiske mannsbevegelsen for så å vise hvordan de ulike organisasjonene har oppstått. Jeg vil slik etablere feltet denne studien tar for seg.

1.2 Organisasjonene og deres bakgrunn

Den mytopoetiske mannsbevegelsen var en spirituell bevegelse som oppsto på midten av 80-tallet. Deres grunnlegger, poeten Robert Bly, baserte arbeidet sitt utfra sin teori om at menn i

dagens samfunn led da deres farsgenerasjon ikke hadde initiert dem i ordentlig manndom. Blant de viktigste inspirasjonskildene til bevegelsen finner vi Carl Jung, Joseph Campbell og James Hillman. Med grunnlag i jungiansk psykologi og inspirert av ritualer fra urfolkstradisjoner holdt de ritualhelger hvor de utforsket sitt felles underbevisste gjennom myter og poesi, og gjennomførte initieringer til den ‘andre halvdel av livet’.

Ut av den mytopoetiske mannsbevegelsen kom det også en katolsk mytopoetisk bevegelse hvor fransiskanermunken Richard Rohr var blant de sentrale stemmene. Rohr utarbeidet en egen initiering kalt Men’s Rites of Passage. Denne initieringen har etterhvert blitt en merkevare som arrangere av flere organisasjoner rundt om i verden (Gelfer 2009, 77).

Den første og største av organisasjonene i denne studien heter The ManKind Project. Denne ble stiftet USA i 1984 og var et utskudd av den mytopoetiske mannsbevegelsen (Keith, 2017, 100). Deres initiering kalles ‘New Warrior Training Adventure’ (NWTa) og foregår over en helg, tre dager og to netter. De har utviklet seg på siden av og som en del av den mytopoetiske mannsbevegelsen. Den har i dag over 70 000 initierte og finnes i 12 ulike regioner: USA, Storbritannia & Irland, Sør-Afrika, New Zealand, Australia, Mexico, Belgia, Canada, Frankrike, Tyskland, Norden og Sveits (mankindproject.org). Deres mål er å «create a safer world by growing ‘better’ men. We do this by training men and supporting them in circles». Treningen er altså et eventyr hvor du initieres til å bli en ‘ny kriger’, en start på å bli en god mann i det 21. århundre. Initieringene som holdes rundt i verden følger en helt lik mal, og lederne for initieringene må være sertifiserte og oppdatere sertifikatet sitt hvert andre år. Etter endt initiering får man tilbud om å bli med i ‘sirkler’ hvor man i brorskap møter hverandre som likesinnede og snakker om tematikk som dreier seg om selvpleie.

Den andre organisasjonen er grunnlagt av en person som selv hadde deltatt på en NWTa, og startet sitt eget digitale initieringsprogram i 2014. Denne holder en nettbasert initiering som foregår over videomøter på nettet og har initiert rundt 200 menn. Organisasjonen er i denne oppgaven anonymisert av hensyn til informantens personvern da organisasjonen kun har en håndfull ansatte. Jeg har valgt å kalle denne organisasjonen ‘Den Digitale Organisasjonen’, og initieringen for ‘den virtuelle initieringen’. Organisasjonen bruker en nettside som plattform hvor alle deltagerne logger inn og får tilgang til 13 moduler de skal gjennom over tre måneder, i alt 13 uker. Initieringen er omtalt som en reise og går over et kart lånt fra J.R.R Tolkiens fantasiunivers: Midgard. For hver uke tas deltagerne til en ny lokasjon i dette fantasiuniverset. Eksempler på dette er ‘The Haunted Cemetery’, hvor de skal møte ‘skyggene’ sine eller ‘The

Temple of Unification' hvor 'krigerarketypen' og 'elskerarketypen' skal forenes gjennom 'alkymi'. Målet er å finne balanse i arketyperne sine, og bli kronet til konge i eget liv. Her også får man etter endt initiering tilbud om å bli med i 'sirkler' hvor man i brorskap møter hverandre som likesinnede og snakker om tematikk som dreier seg om selvpleie.

Richard Rohr hadde holdt initieringen Men's Rites of Passage (MROP) i en årrekke gjennom programmet 'Men as Leaders and Elders'. I 2012 stiftet Rohr organisasjonen 'Illuman' som har sete i USA og er en av organisasjonene i denne studien. Formålet til organisasjonen er å tilby initieringen MROP og sirkler for menn. Illuman har søsterorganisasjoner i Australia, Østerrike, Canada, Tsjekkia, Tyskland, Irland og Storbritannia, som alle har samme formål – å tilby initieringen MROP og et samfunn gjennom sirkler for menn. Representanten fra Illuman fortalte at det er forskjeller på de ulike organisasjonene, hvor den Tsjekiske organisasjonen, 'Chlapi', har en sterkere fremtoning av sine katolske røtter, og den Britiske 'The Male Journey' har gått mer vekk fra det katolske.

Britiske The Male Journey er den siste organisasjonen i denne studien. Denne ble opprettet av to briter som hadde deltatt på en MROP i USA, og kom tilbake til England for å tilby initieringen i Storbritannia. I begynnelsen, rundt 2001, gjorde de det gjennom programmet Men as Leaders and Elders, men i 2014 ble organisasjonen The Male Journey stiftet. Representanten for Illuman estimerer at omtrent 10 000 menn har blitt initiert gjennom en MROP. MROP skal også skje ute i naturen, og går over fem dager, fire netter. Illuman og The Male Journey tilbyr den samme initieringen og jeg vil dermed behandle disse sammen.

Vi kan tegne fire likhetstrekk ved organisasjonene. 1) De stammer fra mytopoetiske mannsbevegelsen. 2) De tilbyr initiering til mannsstatus basert på ny-jungiansk psykologi og urfolkstradisjoner. 3) De tilbyr sirkler for menn som har vært gjennom initieringen. 4) De har en fast organisasjonsstruktur med ansatte, medlemmer og selger initieringen som et produkt. Noen av organisasjonene tilbyr også initiering for unge og eldre, men initieringen til den andre halvdel av livet er deres primære virksomhet. Gjennom denne studien har jeg ikke funnet andre organisasjoner som tilbyr mannlig initiering med bakgrunn i den mytopoetiske mannsbevegelsen. Organisasjonene i denne studien kan dermed sies å representere hele bredden av organisasjoner som tilbyr initieringer for menn som er en del av det mytopoetiske fenomenet. Jeg kommer i denne oppgaven til å referere mye til 'feltet' og da viser jeg altså til de 4 organisasjonene denne studien har tatt for seg. Feltet består altså av:

- **The ManKind Project**, forkortet **MKP**, og initieringen deres som kalles **New Warrior Training Adventure**, forkortet **NWTA**.
- De to organisasjonene som tilbyr Richard Rohrs initiering er **Illuman** eller **The Male Journey**. Initieringen deres kalles **Men's Rites of Passage**, forkortet **MROP**. Disse vil ofte omtales sammen da de arrangerer den samme initieringen.
- Organisasjonen som holder initieringer over nett er anonymisert, og jeg har dermed valgt egne navn for denne. Når jeg henviser til organisasjonen vil jeg omtale denne som **Den Digitale Organisasjonen**, og initieringen deres har jeg valgt å kalle **den virtuelle initieringen**. Jeg har valgt disse betegnelse for å vise at organisasjonen gjør all sin virksomhet digitalt over nett, og ordet virtuell da dette er en gjenskapelse av fenomenet digitalt.

1.3 Oppgavens struktur

I **kapittel 2** vil jeg legge frem den mytopoetiske mannsbevegelsen i detalj, også den katolske mytopoetiske mannsbevegelsen. Jeg vil forklare sentrale trekk i jungiansk psykologi, og den ny-jungianske psykologien den mytopoetiske mannsbevegelsen og feltet i studien anvender. Til slutt vil jeg vise forholdet mellom Jung og New Age-bevegelsen. I **kapittel 3** vil jeg legge frem religionsvitenskapelige og teoretiske perspektiver for New Age, ritualer og maskulinitetsforskning, som vil fungere som linser jeg vil analysere organisasjonenes praksis gjennom. I **kapittel 4** vil jeg gjøre rede for metoden jeg har brukt for å samle data, kvalitative dybdeintervjuet, og drøfte forskningsetiske betraktninger. I **kapittel 5** vil jeg legge frem hver av organisasjonenes initieringer i detalj basert dataen fra intervjuene mine. I **kapittel 6** vil jeg legge frem analysen min og diskutere organisasjonenes praksis i lys av de teoretiske perspektivene før jeg i **kapittel 7** vil konkludere oppgaven.

Kapittel 2: Bakgrunn

For å komme til grenene må vi starte med stammen, og den mytopoetiske mannsbevegelsen er stammen de undersøkte organisasjonene har vokst ut av. I dette kapittelet vil jeg først legge frem den mytopoetiske mannsbevegelsen, og den katolske retningen som sprang ut med Richard Rohr. Den mytopoetiske bevegelsen baserte sin virksomhet på jungiansk psykologi, og denne er også essensiell for å forstå feltet i denne studien. Jeg vil derfor legge frem noen sentrale konsepter fra den jungianske psykologien, etterfulgt av den samme fra den 'ny-jungianske psykologien'. Til slutt vil jeg si litt om forholdet mellom Jung og New Age.

Det er to verker jeg vil sitere gjennomgående i denne oppgaven. Den første er den fremste ekspertten på den mytopoetiske mannsbevegelsen, sosiologen Michael Schwalbe. Han har gjort den største forskningen på bevegelsen gjennom feltarbeid i bevegelsen på 128 ulike arrangementer i tre og et halvt år, fra 1990 til 1993 (Schwalbe, 1996;12). Hans forskning er samlet i boken *Unlocking the Iron Cage: The Men's Movement, Gender, Politics, and American Culture* (1996) hvor han legger frem sin analyse fra et feministisk perspektiv. Den andre er Joseph Gelfers *Numen, Old Men: Contemporary Masculinities, Spiritualities and the Problem of Patriarchy* (2009). I dette verket ser Gelfer på hvordan menn utøver og ser på maskulinitet i en spirituell kontekst. Han gjør dette ved å legge frem ulike spirituelle bevegelser slik som mytopoetiske mannsbevegelsen, den evangeliske mannsbevegelsen, den katolske mannsbevegelsen, integral spiritualitet og homofiles spiritualitet, og leter her etter en positiv maskulin spiritualitet som ikke er patriarkalsk (Gelfer, 2009, ix, 152).

2.1 Bakgrunn

2.1.1 Den mytopoetiske mannsbevegelsen

Det vi i dag kaller den mytopoetiske mannsbevegelsen startet tidlig på 1980-tallet. Robert Bly hadde tidligere holdt spirituelle 'New Age-retreats' for kvinner og menn, men i 1980 holdt han en slik retreat kun for menn (Schwalbe, 2007, 450). Dette skulle være starten på en bevegelse som ble så stor at den på begynnelsen av 1990-tallet i USA var kjent som «*the men's movement*» (Schwalbe, 1996, 4, min kursivering). Bevegelsen hadde ingen sentral ledelse og Schwalbe beskriver den som en moderne spirituell eller terapeutisk bevegelse (Schwalbe, 1996, 6). Bly ble ofte omtalt som ansiktet til organisasjonen, men han var bare en av mange teoretikere bak det mytopoetiske arbeidet, hvor vi blant annet finner jungianerne James Hillman og Robert Moore. De viktigste teoretikerne de baserte seg på var Carl Jung og

hans dybdepsykologi, og Joseph Campbell med sin forskning på urfolksmyter og teori om monomyten (Culbertson & Krondorfer, 2005, 5962).

Den mytopoetiske bevegelsen baserte sin praksis på en opplevelse av at menn i vesten er avkoblet sin naturlige maskulinitet og behøver initiering til en ekte mannsstatus (Clatterbaugh, 2007, 396). Bly mente den industrielle revolusjonen hadde ført til at mannlige rollemodeller, som fedre og onkler, var fysisk fraværende i gutters oppvekst. Gutter blir dermed oppdratt av mødre og kvinnelige lærerinner, altså i en *feminisert* verden (Culbertson & Krondorfer, 2005, 5962). Uten menn å lære av lider gutter av et 'father wound' og den naturlige prosessen av å bli et modent individ blir forpurret, slik at gutter ikke blir menn (Gelfer, 2009, 3–4). Dagens menn befinner seg dermed i en lidende tilstand, hvor den maskuline energien blir kanalisert utover, gjennom voldelig, dominerende og destruktiv oppførsel (Schwalbe, 1996, 51).

Den mytopoetiske mannsbevegelsen arrangerte diskusjoner om farskap, menns helse og mannlig vennskap, men det viktigste var ritualsamlingene hvor man gjennomførte initiering (Schwalbe, 2007, 452). Målet var å restaurere de riktige mannlige initiasjonsritene, og å tilby en 'medisin' til den nevnte 'diagnosen' (Clatterbaugh, 1997; i Gelfer, 2009, 37). Dette var altså å finne en 'genuin maskulinitet' som skilte seg fra den de forbandt med sine fedre, og gjennomføre initieringer til den (Schwalbe, 1996, 20).

Ritualsamlingene tok ofte sted i rustikke losjehytter som var iscenesatt med fjær, gevir, dyreskaller, masker og stearinlys med salvie brennende i bakgrunnen. De startet ofte med en symbolsk separasjon fra den ytre verdenen ved for eksempel å dyppe hendene i vann for å vaske vekk bekymringer og distraksjoner fra utsiden (Schwalbe, 1998, 570–571). Praksisen deres inkluderte å lage masker, bruke myter og poesi som læremidler, tromming, dansing, synging, messing, ritualer, samtaler om arketyperiske psykodramaer og bildeforståelse (Schwalbe, 1996, 6). Sentralt sto det å bruke myter og ritualer fra hele verden for å forstå sin felles underbevissthet gjennom arketyperne i mytene. Urfolkstradisjoner hadde en naturlig plass i den mytopoetiske praksisen, spesielt nordamerikanske urfolk. De pleide å avslutte helgene med et 'sweat lodge ritual' basert på deres praksis:

Before entering the lodge, the teacher urged us to reflect on the specialness of the occasion and to approach it with seriousness. Upon entering the lodge through a small entry flap each man was to say, "all my retaliation", to remind himself of his connections to the earth, to his ancestors, and to the other men. [...] As each rock was placed by shovel into the fire pit, we said in unison, "welcome Grandfather," again, as a symbolic acknowledgment of our

connection to the earth. [...] the teacher urged us to call upon the spirits of our ancestors from whom we wanted blessings. (Schwalbe, 1998, 572–573)

Dette urfolksritualet med fedrekult er bare ett av mange spirituelle ritualer organisasjonene gjennomførte, og den mytopoetiske mannsbevegelsen ble ofte kalt ‘den spirituelle mannsbevegelsen’ (Gelfer, 2009, 4). Den anså også seg selv som spirituelle, og tidlig gikk de under betegnelsen ‘New Age men’s movement’, men flere på innsiden fant ikke dette treffende, så man brukte heller ‘mythopoetic’ med betydningen ‘å skape myter’ (Gelfer, 2009, 21). Bevegelsen var relativt homogen, nesten alle var hvite, heteroseksuelle, middelklasse menn i alderen 35-60 år (Schwalbe, 1998, 567). Mange opplevde at deres far var fysisk og/eller emosjonelt fraværende. I tillegg sa en av tre menn at deres far var alkoholisert eller misbrukende på en eller annen måte (Schwalbe, 1996, 19). Ifølge Schwalbe har en fra innsiden av bevegelsen estimert at over hundre tusen menn har deltatt på mytopoetisk aktivitet. Det finnes fortsatt mytopoetisk aktivitet i dag, men denne har vært krympende helt siden glansdagene på starten av 90-tallet (Schwalbe, 2007, 450).

2.1.2 Richard Rohr og *Men’s rite of Passage* (MROP)

Ut av den ‘sekulære’ mytopoetiske mannsbevegelsen vokste det ut en evangelisk og en katolsk mytopoetiske bevegelse. Den evangeliske bevegelsen fikk aldri fotfeste, men den katolske holder fortsatt på i dag. Den katolske mytopoetismen er opptatt av de samme temaene som den sekulære: farløshet, arketyper, initiering, natur og villmark, mannlig tilknytning og feminiseringen av samfunnet (og kirken). Bevegelsen bygde også på den same diagnostiseringen av samfunnet, og anerkjente behovet for initiering. Richard Rohr var en av foregangsmennene i denne bevegelsen, og jobber frem til den dag i dag med mannlig initiering (Gelfer, 2009, 52, 77).

Rohr, født i 1943, er munk i den katolske Fransiskanerordenen (Gelfer, 2009, 97). Rohr har skrevet en rekke bøker om mannlig spiritualitet, hvor behovet for initiering er et gjennomgående tema. Hans inspirasjonskilder for initieringen var Jung, som Rohr omtaler som en av sine fremste kilder til kunnskap (cac.org, 2021), Campbells monomyte og hans egne studier av urfolksseremonier (Rohr, 2011, 35). Rohr var en mystiker, og viser til at Jesus sa at man må gå over fra tro og tilhørighet til en indre opplevelse av religionen (Rohr, 2009, 30). I boka *Adam’s Return: The Five Promises of Male Initiation* (2004) legger Rohr frem de viktigste trekkene for en MROP.

Disse er først og fremst rammene rundt: lange perioder med stillhet, spesiell bekledding, punktlighet, enkle og upolerte overnattingssteder, mat, uniformitet, konformitet, ingen kontakt med hjemmet, ingen utvendig stimuli, bestemt leggetid, strenghet og 'no bullshit'. Rohr gir videre en gjennomgang innholdet i en MROP. Det hele skal foregå over 5 dager. Dag 1: separasjon fra samfunnet hverdag og inn i 'det kontemplative sinnet'. Dag 2: 'dødens dag' hvor det gamle selvet skal dø. Dag 3: 'sorgens dag' hvor man skal tre inn i anger og sorg, og tørre å kjenne på vonde følelser. Dag 4: dagen for initiering. Dag 5: kommunion og reinkorporering med samfunnet. Det skjer en anerkjennelse av den initiertes nye status. Alt dette er nødt til å skje i fellesskap (Rohr, 2004).

2.2 Jungs psykologi

Jungiansk psykologi er essensielt for å forstå både den mytopoetiske praksisen og organisasjonene i denne studien. Jeg vil her forklare de mest relevante konseptene i jungiansk psykologi. Deretter vil jeg legge frem retningen innenfor den jungianske psykologien den mytopoetiske bevegelsen sentrerte rundt - den ny-jungianske psykologien. Til slutt vil jeg legge frem forholdet mellom Jung og New Age.

2.2.1 Jungiansk psykologi

Carl Gustav Jung var en sveitsisk psykolog som grunnla den analytiske psykologien. Han levde fra 1875 til 1961 og var venn, samarbeidspartner og student av Sigmund Freud. Både Freud og Jung mente den menneskelige psyken besto av bevisstheten (egoet) og underbevisstheten, men de brøt veier da Jung mente underbevisstheten ikke bare var individuell og personlig, men at det også fantes en 'kollektiv underbevissthet' (Stevens, 2006, 75). På samme måte som åler finner veien til Bermuda gjennom sine instinkter, mente Jung at vi mennesker hadde et sett instinkter, vår kollektive underbevissthet. Det er et mønster vi alle arver som en del av vårt DNA, altså selve grunnstenen i menneskets psyke.

Jung mente vi kunne forstå vår kollektive underbevissthet gjennom 'urbilder', som han etter hvert gikk over til å kalle *arketyper*: «the archetypes are the unconscious images of the instincts themselves . . . they are *patterns of instinctual behaviour*» (Jung, 1936; i Stevens, 2006, 76–77, Jungs kursiv). Disse arketyperne er følelser, ideer og erfaringer, som igjen kommer til uttrykk symbolsk gjennom myter, folkeeventyr og religion (Stevens, 2006, 75). Jung snakket om 4 kategorier av arketyper:

Arketyperiske hendelser: Fødsel, død, separasjon fra foreldre, initiering, bryllup.

Arketyperiske figurer: Mor, far, barn, luring, Gud, helt, vismann.

Arketyperiske symboler: Solen og månen, vann, mandala, kryss, fisk, hest, slange.

Arketyperiske motiver: apokalypse, skapelse, nattlig sjøreise, syndefloden.

(Stevens, 2006, 84).

Arketyperne er en kobling mellom vår underbevisste psyke og biologien i kroppen vår, altså en måte å *organisere* hvordan det fysiske kan forstås gjennom det psykiske (Papadopoulos, 2006, 31). Arketyperne kobler også det felles underbevisste med det individuelle, hvert individs arketyper manifesterer seg på en måte som er unik for seg selv (Stevens, 2006, 79). I den jungianske litteraturen blir ofte arketyperne omtalt som 'images'. På norsk vil jeg veksle på å bruke ordene 'bilder' og 'forestillinger'.

Jung mente at myter, altså fortellingene vi mennesker har fortalt hverandre gjennom vår historie, kunne forstås som manus av dramaer som har utspilt seg i menneskets psyke i årtusener. En karakter i en myte som for eksempel 'luringen', som Loke i Norrøn mytologi, representerer en arketype i menneskets sinn. Ved å studere myter om Loke kan vi altså forstå en del av vårt felles underbevisste. Enhver arketype har en positiv side og en skyggeside, og målet er å aktivere arketypernes positive side og hente energi fra dem. Slik sørger vi for at være arketyper, altså aspekter ved oss selv, ikke kommer ut av kontroll, eller blir fortrent som en skygge (Schwalbe, 1996, 38).

Selv om alle mennesker er født med det samme underbevisste er det ifølge jungiansk psykologi naturlige forskjeller på menn og kvinner, og disse har en naturlig draging mot respektivt 'maskuline' eller 'feminine' arketyper (Schwalbe, 1996, 37). Ifølge Jung er den maskuline siden av personligheten assosiert med Logos, altså intellekt, rasjonalitet og oppmerksomhet, og den kvinnelige siden med Eros, altså irrasjonalitet, sjelfullhet, følelser og det ubevisste (Evans, 2004, 365). Mennesker innehar også et 'kontraseksuelt sjelebilde'. Dette er en manns indre kvinne, kalt anima, og en kvinnes indre mann, kalt animus, som kan sees på som sitt kjønns 'speilbilde' (Schwalbe, 1996, 37). Schwalbe mener gjennom sin studie av jungiansk psykologi at menn, gjennom sine maskuline arketyper, er mer anlagt til å «impose order on the world, defend territory, provide for others, give themselves to others, and love women.» Kvinner er derimot gjennom sine feminine arketyper mer anlagt til å «perceive the connectedness of all things, establish intimate ties with others, nurture others, bear children, and love men.» (Schwalbe, 1996, 37).

Vi ser her maskulinitet illustrert i bildet av en tradisjonell patriark, og det feminine som underdanig og omsorgsgivende. Jung har blitt kritisert for å basere seg på vestlige kjønnsroller av sin tid som utgangspunkt i sine forklaringer av anima/animus (Kast, 2006, 113). Jungs syn på kjønn presenterer et binært essensialistisk syn på kjønn hvor man forklarer kjønn som noe naturlig medfødt, ikke sosialt konstruert. Schwalbe påpeker at kjønnsessensialisme i sin mest ekstreme form foreslår en rigid biologisk determinert forskjell på menn og kvinner, men at den jungianske forståelsen er mer fleksibel. Den jungianske kjønnsforståelsen sier nemlig at begge kjønn har en del av det andre i seg, og at man gjennom sosialisering kommer i kontakt med ulike arketyper som former deg. På dette grunnlaget argumenterer Schwalbe for at jungiansk kjønnsforståelse er en 'løs essensialisme' (Schwalbe, 1996, 64).

I underbevisstheten finner vi også 'skyggene'. Skyggene er alt vi fortrenger ned i vårt undertrykte. Det er for eksempel misunnelse, aggresjon, grådighet, latskap og sjalusi, men kan det kan også være positive ting dersom det positive blir undertrykt (Casement, 2006, 94–95). De fleste underbevisste problemer oppstår i relasjon med foreldre og søsken, og et individ som har et sterkt skyggeproblem med sjalusi kan for eksempel ha følt seg ekskludert fra familien i oppveksten (Casement, 2006, 95).

Jung mente at mennesker fra sitt kollektive underbevisste er 'programmerte' til å leve gjennom en forutbestemt sekvens av stadier i livet. Å bli oppfostret av forsørgere, bli initiert blant voksne og å gifte seg er deler av et underbevisst mønster som mennesket naturlig skal igjennom. Å gjennomføre religiøse ritualer var ifølge Jung også en naturlig del av menneskers mønster (Stevens, 2006, 85). Jung mente videre at livet var delt i to halvdel. Den første halvdel i livet går ut på å etablere et sterkt ego, altså å stå imot sine foreldre og usunne instinkter (Segal, 1987, 8). Den andre halvdel starter det gamle selvets død og det nye selvets fødsel. Her hever man seg over sitt ego og starter reisen mot å bli et fullkommet individ, man oppnår individuering (Stein, 2006, 210).

Jung forklarer individuering som selve målet i livet. «Individuation is an at-one-ment with oneself and at the same time with humanity since oneself is part of humanity» (Jung, 1945, i Papadopoulos, 2006, 41). «In reality, . . . individuation is an expression of that biological process . . . by which every living thing becomes what it was destined to become from the beginning» (Jung 1952c; i Papadopoulos, 2006, 45). Individuering er altså en livslang prosess hvor målet er å integrere alle deler av psyken til en balansert, harmoniserende og unik helhet (Schwalbe, 1996, 38). Individuering oppnås gjennom konfronterende dialoger mellom selvet

og omverdenen, og starter alltid ved at et individ blir bevisst på sin skyggeside. Derfra skal individet separere seg emosjonelt fra sine forsørgere, og møte og helbrede sine emosjonelle sår og komplekser (skygger). Når man har jobbet seg gjennom skyggen sin skal man gjøres bevisst sitt kontraseksuelle speilbilde, og i en prosess skal man forenes med det og få kvalitetene som tilhørere det andre kjønn. Når foreningen har skjedd vil individet kjenne sin fullkomne maskuline eller feminine personlighet, og på sikt oppnår man individuering (Schwalbe, 1996, 38; Casement, 2006, 100; Kast, 2006, 113).

2.2.2 Ny-jungiansk psykologi

Den mytopoetiske mannsbevegelsen brukte ikke den jungianske psykologien direkte, men en form for post-jungianske psykologi utarbeidet av James Hillman kalt 'archetypal psychology' (Schwalbe, 1996, 41–42). Hillman var sammen med Bly, mytologen Michael Meade og jungianeren Robert Moore blant de fremste lederne innenfor den mytopoetiske bevegelsen. Hillmans 'arketypiske psykologi' er i tidligere forskningslitteratur (Schwalbe, Gelfer) omtalt som 'neo-jungian psychology'. Ny-jungiansk psykologi vektlegger spesielt hvordan vår underbevissthet forstås gjennom arketyper i form av myter og fantasier. Hillman mente at absolutt alt kunne forstås som et arketypisk bilde (Schwalbe, 1996, 41–42; Elwood, 2008, 132). Han argumenterte for at vår rasjonaliserte og vitenskapelige modernitet mangler kontakt med viktigheten av å tolke verden symbolsk. Et mål for han var derfor å lære menn å få kontakt med sin underbevissthet gjennom å tenke symbolsk (Schwalbe, 1996, 43).

Den ny-jungianske psykologien har altså også vokst en separat vei fra den jungianske psykologien, som stadig utvikles. Kilden jeg har lent meg på for å forklare Jungiansk psykologi er *The Handbook of Jungian Psychology* (2006) og her ser vi at ideer som for eksempel Jungs perspektiv på separasjon har blitt videreutviklet. Det identifiseres her 3 faser i livet, ikke bare første og andre halvdel slik den mytopoetiske mannsbevegelsen baserer sin initiering på (Stein, 2006, 210). Den ny-jungianske litteraturen ble videreutviklet i populærlitterære verk som Robert Blys *Iron John* og Moore og Gillettes *King, Warrior, Magician, Lover*. Disse verkene viser mye av diagnostiseringene og løsningene den mytopoetiske bevegelsen baserer seg på, og blir dessuten fortsatt aktivt brukt i feltet for denne studien.

Da Bly's *Iron John* ble utgitt i 1990 ble det den bestselgende ikke-fiksjonelle boka i USA (Schwalbe, 2007, 450). Tittelen kommer fra det tyske folkeeventyret Jernhans. Her møter en ung prins villmannen Jernhans, et hårete beist av en mann som er låst i et jernbur på

slottsplassen. Gutten må trosse sin far og stjele nøkkelen til buret under morens hodepute for å frigjøre villmannen. Gutten blir med villmannen ut i skogen og der begir han seg ut på eventyr hvor villmannen loser han gjennom åtte faser av mannlig vekst, slik som å beseire motstandere i krig og vinne prinsessen. I boka vises hvordan ulike arketyper aktiveres underveis på reisen, slik som krigeren og magikeren. Til slutt viser det seg at villmannen er en forhekset konge, og prinsen arver alle hans skatter, og blir initiert til manndom. Villmannen må ikke forveksles med en barbar, dette er arketyperen for den sunne maskuline urkraften. Jernburet symboliserer vekten av moderniteten på den moderne mannen i form av byråkrati og rasjonalitet (som Max Webers jernbur, påpekt av Schwalbe) som stenger inne urkraften. For å oppnå spirituell utfoldelse og kontakt med sin maskulinitet må denne urkraften frigjøres, slik at man kan komme i kontakt med de andre maskuline arketyperne og starte prosessen mot individuering (Schwalbe, 1996, 70; Gelfer, 2009, 21; Bly, 2015).

I Moore og Gillette sitt verk *King, Warrior, Magician, Lover* forklares de fire arketyperne kongen, krigeren, magikeren og elskereren i detalj. Denne boka ble også utgitt i 1990, og Schwalbe påpeker at de mytopoetiske mennene opplevde denne som den mest tilgjengelige ny-jungianske boken for å forstå de maskuline arketyperne (Schwalbe, 1996, 58). Moore og Gillette bygger videre på Blys diagnostisering av samfunnet og tilbyr en løsning: å forstå sin egen underbevissthet gjennom de fire arketyperne. Dette er arketyperne for menns andre halvdel av livet, og målet er å balansere disse aspektene i seg selv, for å oppnå individuering (Moore & Gillette, 1990, 87).

Hver av de fire arketyperne har en positiv (helhetlig) og negativ (skygge) side. Ved å komme i kontakt med arketyperens 'helhetlige side' oppnår man dens 'modne maskuline energipotensialer', men man kan også bli besatt av arketyperens *skyggeside* (Moore & Gillette, 1990). Kongearketyperen i sin helhet står trygt i sentrum av sin verden, skaper orden og tilbyr fertilitet og velsignelse. Kongen i sin skyggeform er en svak og paranoid tyrann. Krigeren i sin helhet er offensiv, men kontrollert og kraftfull, og ødelegger det som er konstruktivt å ødelegge, slik som avhengigheter eller usunne relasjoner. Skyggesiden til krigeren er masochistisk og sadistisk med potensiale for enorm ødeleggelse (Moore & Gillette, 2007, 156–176). Magikeren er arketyperen for spirituell energi og kunnskap, og gir mulighet til dyp innsikt fra underbevisstheten. Skyggesiden er en manipulator som bruker sin kunnskap til ondskap (Moore & Gillette, 1990, 201–207). Elskereren i sin helhet representerer livsglede, sensualitet og medfølelse. Skyggesiden er tilbøyelig til avhengighet, rastløshet, følelse av mangel og villfarelse (Moore & Gillette, 1990, 218–219). I andre halvdel av livet er altså

målet å oppnå balanse i magikeren, elskereren og krigeren for slik å komme i kontakt med sin helhetlige kongearketype.

Gelfer kritiserer *King, Warrior, Magician, Lover* for å reprodusere en patriarkalsk mannsrolle. Han mener at den forherliger 'giftig maskulinitet' da den dyrker de maskuline arketyperne 'kongen' og krigeren'. Målet er i essens et patriarkalsk verdensbilde hvor menn skal bli 'konger' i sitt eget rike og regjere over kvinnene (Gelfer, 2009, 24). «In theory, remember, all the women of the realm were the king's. But they belonged to the archetype of the King, not to the mortal king.» (Moore & Gillette, 1990, 115).

Schwalbe argumenterer for at grunnen til at den ny-jungianske psykologien og det mytopoetiske arbeidet appellerte til menn var at det ga mennene en diagnose og et språk for problemene sine, og kanskje enda viktigere at det ga dem en overkommelig løsning. Menns problemer var ikke deres egen feil, men samfunnets feil, som ikke ga dem mulighet til å bli ekte menn. Det mytopoetiske arbeidet pakket deres psykologiske utfordringer inn i en helteaktig reise hvor målet var maskulinitet (Schwalbe, 1996, 31, 63). Tomheten de følte i livet var helt naturlig da de enda ikke hadde dødd og gjenoppstått i den andre halvdel av livet, med mulighet til å finne balanse i arketyperne for å oppnå individuering. Dessuten ga det dem den befriende jungianske ideen om at deres feminine trekk var en naturlig del av deres maskulinitet, og kontakt med denne hjalp dem mot helhet (Schwalbe, 1996, 50–58).

2.2.3 En New Age-guru?

Jung hadde en idé om at mennesket var iboende religiøst. Han mente at Gud var en av de arketypiske figurene i livet til et menneske og at religiøse ritualer og seremonier var en del av livets naturlige gang (Stevens, 2006, 86). Jung var inspirert av østlige religioner, esoterisme, astrologi, okkultisme, alkymi, og gnostisisme (Gilhus & Mikaelsson, 2005, 154). På sin tid var Jung av flere freudianere avskrevet for å være en mystiker (Stevens, 2006, 77). Blant poetene brukt av den mytopoetiske mannsbevegelsen var sufien Jalal al-din Rumi blant de mest innflytelsesrike. Schwalbe har påpekt at det finnes en påfallende likhet mellom Jungs teori om arketyper og sufisme.

The Sufi notion that the Divine is manifested in each of us, that truth is therefore to be found within; that there exists a world of unseen patterns that can be perceived only via the imagination; and that enlightenment comes not through the head but through the heart, were key pieces of mythopoetic philosophy. (Schwalbe, 1996, 47)

Schwalbe foreslår at denne likheten kan komme av at både Jung og sufiene studerte oldtidens Østlige religioner og kristen gnostisisme (Schwalbe, 1996, 46).

Gilhus og Mikaelsson har påpekt at jungiansk psykologi ofte kombineres med New Age-tenkning, og at hans ideer har vært svært innflytelsesrike i New Age-kretser (Gilhus & Mikaelsson, 2005, 154). Jungianeren David Tacey problematiserer dette i boka *Jung and the New Age*. Her peker han på at New Age-bevegelsen ser på Jung som en av sine «founding fathers», og at han omtales som en «New Age Guru» (Tacey, 2001, 14). Tacey anerkjenner overlappen mellom Jungs interesser, og det som senere ble New Age-bevegelsen praksis, men påpeker at «those of us with greater knowledge [of Jung's work] can see that his work and ideas have been significantly doctored, recast and refashioned by the movement.» (Tacey, 2001, 15). Tacey har også kritisert Bly og den mytopoetiske mannsbevegelsen, som han mener bedriver en konservativ og forenkende appropriering av Jungiansk teori (Gelfer, 2009, 24). Dette gjennom å naivt idealisere villmannarketypen som ifølge Tacey var noe av det som førte til patriarkatet i utgangspunktet. Han hevder at deres jungianske psykologi ikke hjelper til å forenes med sitt anima, men heller å forvrengte og dissosieres fra det (Schwalbe, 1997, 452). Tacey understreker også at et av målene med Jungiansk psykologi er å gå fra egosentrisme til å oppnå individuering og bli helhetlig, men New Ageres tilnærming til denne prosessen ikke blir gjort riktig, og ender opp i 'narsissisme, inflasjon og personlig tragedie' (Tacey, 2001, 38).

Kapittel 3: Religionsvitenskapelige og teoretiske perspektiver

The English word theory comes from the Greek term *theoria*, which literally means a way of “looking” at something or a “way of seeing.” Theory is in this sense just a kind of lens that we use to examine, compare, and interpret something (Urban, 2015, 299).

I dette kapittelet vil jeg først vise til ulike perspektiver som kan hjelpe oss forstå organisasjonene og deres initieringer fra et religionsvitenskapelig perspektiv. Deretter vil jeg legge frem van Genneps trestegsmodell for overgangsriter, Turners utbrodering av liminalfasen og Campbells monomyte. Jeg vil så vise hvordan vi kan dekonstruere ritualbegrepet for å vise hvordan jeg forsker på initieringen som ett stort overgangsrituale bestående av en rekke seremonier og riter. Deretter vil jeg legge frem kritiske studier av menn og maskuliniteter i religion, og trekke frem Connells teori om hegemonisk maskulinitet.

3.1 Nyreligiøsitet og New Age

Denne undersøkelsen tar for seg et forholdsvis nytt religiøst fenomen, og befinner seg dermed innenfor delen av religionsvitenskap som kalles nyreligiøsitet (Gilhus & Mikaelsson, 2005, 11). Hugh Urban deler nyreligiøsitet opp i tre kategorier: «New Religious Movements, New Age & Neopaganism» (Urban, 2015, 5). Jeg har tidligere omtalt den mytopoetiske bevegelsen både som en spirituell og en New Age-bevegelse. Jeg vil i dette underkapittelet først drøfte det religionsvitenskapelige paradigmet og så forklare New Age. Deretter vil jeg legge frem Frans Jespers fem viktigste trekk ved New Age, og videre se på Urbans påstand om at New Age kan ses på som moderne vestlig esoterisme.

3.1.1 Hvordan skal vi forstå feltet?

Organisasjonene jeg forsker på anser ikke seg selv som ‘religioner’, men anerkjenner at de bruker religiøse virkemidler og omtaler ‘reisen’ som spirituell. For å forstå dette feltet vil jeg først løfte forstørrelsesglasset og se på dagens paradigme i religionsvitenskapen. Gilhus forklarer at «[e]t vitenskapelig paradigme er det mønster forskningen til enhver tid foregår innenfor» (Gilhus, 2009, 21). Vi har i religionsvitenskapen gått fra det fenomenologiske paradigmet, som sier at religion kan forstås som en helhet som eksisterer i seg selv, en essens, til det kulturvitenskapelige paradigmet (Gilhus, 2009, 21–22). Det kulturvitenskapelige paradigmet er en kulturell vending som ser på religion som ytringer som kan observeres og

tolkes gjennom blant annet kjønnteori, ritualstudier, diskursanalyse, ideologikritikk og andre teorier (Gilhus, 2009, 22). Man studerer her religion utenfra, og behandler det som en abstrakt størrelse slik man behandler begreper som 'samfunn' og 'kultur' (Gilhus, 2009, 23).

New Age er ifølge Sutcliffe og Gilhus (2013) blant de mest omstridte begrepene i religionsvitenskapen, fordi diskursen om hva vi kaller New Age utfordrer grensene for disiplinen, og dermed reproducerer diskursen for hva vi forsker på (Sutcliffe og Gilhus, 2013, 1). I boken *New Age Spirituality: Rethink Religion* (2013) skriver Gilhus og Sutcliffe at for å forstå New Age må vi først se på religion slik vi ser kultur: som noe sammenvevd og flytende. Vi må herifra, som tittelen sier, 'rethink religion' og lage en modell som dekker over alle kjente religiøse fenomener fra fortid og fremtid, inkludert New Age (Sutcliffe & Gilhus, 2013, 2–3). Gilhus sin sammenligning av religion med grunnstoffet magnesium vil fungere som en slik modell for videre forståelse i denne teksten. Magnesium finnes nemlig ikke i naturen, men kan ekstraheres fra annen stein og prosesseres til å bli 'ren' magnesium. På samme måte finnes ikke religion som en 'ren' størrelse, kun sammenvevd i menneskelig kultur. Det kan likevel pekes ut og forskes på som en 'ren' størrelse (Gilhus, 2009, 30).

3.1.2 New Age

New Age forklares av Gilhus og Mikaelsson som «en samlebetegnelse for en type nyreligiøsitet organisert som interessefellesskap med nettverkskarakter, noe som innebærer at bevegelsen ikke er hierarkisk eller ledes av en sentral organisasjon.» (Gilhus & Mikaelsson, 2005, 11). Dette er dog ingen fullstendig definisjon, noe som er vanskelig å oppdrive da nettopp fraværet av klare grenser er et kjennetegn ved New Age (Kraft, 2011, 9). Begrepet New Age oppsto med hippiebevegelsen og navnet referer til forventingen av en ny tidsalder basert på astrologiens overgang til vannmannens alder (Urban, 2005, 5). Bevegelsen utviklet seg fra USA videre ut i verden som et løst organisert nettverk (Kraft, 2009, 38).

En britisk spørreundersøkelse foretatt av Stuart Rose (Rose 1998; i Gilhus & Mikaelsson, 2005, 179) viste at New Age-demografien var svært homogen: tre fjerdedeler er kvinner, majoriteten er middelaldrende og nesten alle tilhører middelklassen (Gilhus & Mikaelsson, 2005, 179–180). Trzebiatowska og Bruce foreslår to forklaringer på dette. Den første er at det tidlig besto av et kvinnelig miljø, og at det dermed har fortsatt å utvikle seg i kvinnelige sirkler, og det andre er at New Age sin natur er sentrert rundt psykologisk og kroppslig selvhjelp, noe som bryter med normen om at menn ikke skal søke hjelp (Trzebiatowska & Bruce, 2013, 31). Dessuten sier de at grunnideene i New Age assosieres med et kvinnelig

verdenssyn, og at bevegelsen kan bli tolket som feminin, underdanig og umannlig av andre menn, da den bryter med den nåværende ideen av riktig maskulinitet (Trzebiatowska & Bruce, 2013:31).

I New Age finner vi fenomener som astrologi, reinkarnasjon, kanalisering, spådomsteknikker, økologi, krystaller, gudinnedyrkelse, og ulike ideer fra Østlig religion slik som Yoga (Gilhus & Mikaelsson, 2005, 152; Urban, 2015, 5). Det er videre også karakteristisk i New Age med et holistisk verdensbilde, at alt henger sammen med alt i en større åndelig, fysisk og sosial helhet (Kraft, 2011, 41–42; Gilhus & Mikaelsson, 2005, 153). Ifølge Urban er de fleste fenomener innenfor New Age sentrert rundt ideen om fysisk og spirituell transformasjon gjennom for eksempel healing eller meditasjon (Urban, 2015, 13). Disse koblingene vil jeg senere se opp mot vestlige esoteriske impulser.

3.1.3 Frans Jespers 5 trekk

Jespers identifiserer fem trekk som kan anvendes for å forstå New Age-fenomener. Jespers brukte disse trekkene til å sammenlikne tre ulike New Age-fenomener som hadde oppstått i Nederland i nyere tid. Den første var en form for healing kalt 'Reiki', den andre var samtaleterapi for skeive menn med spirituelle undertoner og den tredje var et tv-program hvor spirituelle spesialister utførte overnaturlige oppgaver, kalt AstroTV (Jespers, 2013, 199–200). Det er innlysende at disse fenomenene utøvde ulik praksis og hadde ulik form for organisering, da de fungerte på så ulike måter. Jespers trekk er dermed interessante fordi de skal fungere over et så bredt felt. Ifølge Jespers var de viktigste trekkene:

1. praksis og metode;
2. mål;
3. organisasjon og sosial struktur;
4. tro og overbevisninger;
5. kilder til kunnskap. (Jespers, 2013, 200–201, min oversettelse).

Da jeg utformet intervjuguiden min utformet jeg den 3. delen, som handlet om organisasjonen, etter disse. Der spurte jeg eksplisitt om hva som var organisasjonens kilder til kunnskap, hva som var deres 'beliefs', om hvilke medlemmer de hadde og hvilke mål de hadde. Dette gjorde jeg for å forsikre meg over at jeg hadde et godt sammenligningsgrunnlag.

3.1.4 Perennialisme og vestlig esoterisme

Initieringene organisasjonene holder er preget av hemmelighold, og kan på mange måter sies å knytte seg til esoteriske tradisjoner, slik som perennialisme, mystikk, sufisme og gnosisme. Perennialisme, den perennialistiske tradisjon eller bare Tradisjon omtales av Hanegraaff som selve trestammen de 'okkulte vitenskaper' har vokst ut av. Dette er for eksempel magi, kabbala, hermetisk filosofi, teosofi, teurgi og lignende. Perennialisme er sett på som en overlegen spirituell visdom som har eksistert siden tidenes morgen, gjerne gjennom en kjede av hellige og initierende grupper (Hanegraaff, 2006, 1130). Hanegraaff legger frem Faivres (1999) tre oppsummerende trekk for perennialisme: 1. mennesket har blitt gitt en Tradisjon før vår tilblivelse av en ikke-menneskelig enhet. Denne Tradisjonen har gradvis glidd vekk fra oss. 2. den moderne vestlige sivilisasjonen er uforenelig med kunnskapen fra denne Tradisjonen, og mennesket har dermed aldri før vært så fremmedgjort. 3. Tradisjonen må bli gjenopptatt gjennom ulike religiøse og metafysiske tradisjoner. Dette gjennom å fundamentalt gjennomgå Tradisjonens verdier og perspektiver og helst ha blitt initiert (Hanegraaff, 2006, 1132).

Urban belyser at New Age på mange måter er en moderne omgjøring av alternative religiøse ideer ofte referert til som 'vestlig esoterisme' (Urban, 2015, 11). Esoterisme kommer fra det greske begrepet 'esoterós' som betyr 'indre' eller 'gjemt', og brukes i dag om 'kunnskap reservert en liten gruppe' (Versluis, 2007, 8). Vestlig esoterisme er av Versluis forklart som historiske strømninger som har beveget seg fra oldtidens Hellas og Romerriket til samtidens esoteriske grupper og nye religiøse bevegelser (Versluis, 2007, 8). Karakteristisk for esoterisme er at det gjør krav på gnosis, altså kunnskap om skjulte verdener, eller en direkte spirituell innsikt i kosmologi eller metafysikk (Versluis, 2007, 9). Mystikk flyter også inn i dette, og begrepet mystisisme er ifølge Rouse-Lacordaire (2005, 818) så tvetydig at det ofte fører til at det blir forvekslet med esoterisme. Mystikk handler om det å søke og oppnå enhet med det hellige og forklares ofte som en kroppslig erfaring av å være i ett med Gud (Rouse-Lacordaire, 2005, 818; Versluis, 2007, 10). Ordet mystikk stammer fra greske 'mystēs' som betyr 'den initierte' (Rouse-Lacordaire, 2005, 818).

Ifølge Urban delte alle vestlige esoteriske tradisjoner følgende fire trekk:

1. Kosmologisk korrespondanse: alt fra stjerner og planeter til dyr og steiner og hvert aspekt av den menneskelige kropp er sammenkoblet gjennom et nettverk av skjult korrespondanse. Ideen er kjent som 'As above, so below', alt er sammenvevd.

2. Levende natur: Dette korresponderende kosmos er en levende organisme, med en levende energi, eller sjel.
3. Overnaturlige enheter: Det finnes et flertall av billedlige enheter mellom det menneskelige og hellige. Hugh bruker livets tre fra kabbala, 'Sepiroth', som eksempel. Sepiroth strekker seg fra vår fysiske til den hellige verdenen gjennom ti ulike trinn. Kabbalistene kan klatre denne 'visjonære stigen' gjennom kontemplasjon.
4. Transformasjon: vestlige esoteriske tradisjoner anvender også teknikker for transformering av den fysiske verden og det menneskelige selv. Dette kan være transformasjonen av et individ til en hellig eller opplyst status, eller en manipulasjon av den materielle verden (Urban, 2015, 11–13).

3.2 Ritual

Da jeg først begynte å studere organisasjonene var jeg av den oppfatning at dette var kurs med flere ritualer, hvor ett av disse var selve initieringen. Her tok jeg naturligvis feil da hele initieringen er ett stort ritual. Jeg vil i denne delen forklare hvordan jeg vil gå inn for å analysere og forstå helheten som ett stort ritual, bestående av flere mindre riter og seremonier.

Begrepet 'ritual', som er et av disiplinens universelle begreper, er et utfordrende konsept å håndtere. Platvoet påstår at 'ritual' tilsynelatende har monopol som begrep både når vi snakker om handlinger rettet mot ikke-empiriske enheter, og når vi snakker om sekulære handlinger (Platvoet, 2016, 162). Begrepet ritual strekker seg altså utenfor religionenes rammer, og inn i hverdagspråket om vaner og ukentlige hendelser slik som tannpuss, trening og fredagstacoen. At ritual blir brukt så bredt gjør det vanskelig å bruke presist, og religionshistorikeren Jan A.M. Snoek sier begrepet «has become so all-embracing that it no longer makes any sense to use it at all: because it simply includes anything and everything.» (Snoek, 2006, 9). For å analysere organisasjonenes ritualpraksis vil jeg først legge frem van Genneps teori om overgangsriter, deretter Turners videre arbeid med liminalfasen. Jeg vil deretter legge frem Campbells monomyte 'heltens reise', for så å vise hvordan vi bedre kan forstå organisasjonenes praksis ved å dekonstruere begrepet ritual.

3.2.1 Van Genneps 'Rites de Passage'

Den franske akademikeren Arnold van Gennep utga i 1909 verket *Les Rites de passage*, hvor han la fram sin trestegsmodell for å tolke ritualer. Denne skulle få store utslag for ritualteori og -forskning da den ble videreutviklet av sosialantropologen Victor Turner

(Gilhus, 1999, 10). Van Gennep så på større samfunn som en rekke separate sosiale grupperinger, og ritualer symboliserte bevegelse fra en sosial status til en annen (van Gennep, 1999, 21–22). Overgangsritualet er en sammenhengende bevegelse delt opp i tre faser, med hver sin respektive rite. Dette utspilte seg ved at deltageren først separerte seg fra samfunnet, deretter krysset over en terskel, for så å bli inkorporert inn i samfunnet igjen, nå med en annen sosial status (Gilhus, 1999, 11). Denne rite-modellen har inspirert blant andre Joseph Campbell og Carl Jung (Bell, 1997, 101–102). Jeg vil nå utbrodere hvert av stegene i modellen gjennom ritualforskeren Cathrine Bell sin forklaring:

Separasjonsfasen, eller *adskillelsesfasen*, markerer at deltageren skilles fra sin gamle identitet, en død av det gamle selvet. Dette er ofte markert av rensesritualer eller endringer av kroppslig og materiell art slik som å bades, barberes, endre klær eller bli markert på kroppen.

I *liminalfasen*, gjennomgår deltageren en transformasjon. Deltageren er symbolsk holdt utenfor den sosiale ordenen, et sted imellom døden av det gamle selvet og fødselen av det nye, hvor andre regler gjelder.

Inkorporeringsfasen er deltagerens tilbakekomst til samfunnet, nå med en ny status, en fødsel av det nye selvet. Det blir ofte markert ved et nytt navn og et felles måltid (Bell, 1997, 36).

Van Gennep ønsket å vise et strukturfellesskap som kunne anvendes for å vise mønstre og forskjeller i ulike religioner og kulturer i etnografiske arbeid. Modellen viser at en overgangsrite er dynamisk; at man *endres i prosessen* (Gilhus, 1999, 14–15). Gilhus problematiserer at modellen er så enkel at den kan anvendes på nesten alt. Bussturen til jobben eller en ferie kan være overgangsriter. Van Gennep anså selv modellen som universell, og at alt kunne tolkes som overgangsriter. Gilhus legger da vekt på at det blir opp til den som bruker den å anvende den på riktig måte (Gilhus, 1999, 18).

3.2.2 Turner og liminalfasen

Sosialantropologen Viktor Turner bygde videre på van Genneps trestegsmodell ved å utbrodere liminalfasen. I verket *The Ritual Process* (1969) tar han utgangspunkt i det Sentral-Afrikanske Ndembu-folket for å forklare dette. Han påsto at det var i liminalfasen man kunne finne symbolene som blottla kulturen den tilhørte sine fundamentale byggesteiner (Turner, 1999, 145). Liminal betyr mellom to steder; et udefinert sted imellom, eller med Turners egne

ord: «a moment in and out of time» (Turner, 1969, 96). I denne fasen er deltageren ifølge Gilhus strippet for alle identiteter, «ingen status, ikke noe eget, ingen distinksjoner [...] ingen ting som kjennetegner dem strukturelt i forhold til andre.» (Gilhus, 1999, 17). Ifølge Gilhus er det i denne tilstanden, uten status i et dypt fellesskap, at hellig kunnskap formidles og verdensforvandlerende innsikt kan deles gjennom handlinger, fortellinger og gjenstander (Gilhus i van Gennep, 1999, 17). Den eneste sosiale strukturen i liminalområdet er noe Turner kalte *communitas* (Turner, 1969, 96).

Communitas kan oppstå når roller og status oppheves, og individene opplever at de er likeverdige, og er ifølge Schwalbe en svært sterk fellesskapsfølelse forklart som «a shared feeling-state and a way of relating» (Schwalbe, 1998, 567). De mytopoetiske mennene forsøkte å skape det Turner klassifiserte som ‘spontan *communitas*’. Turner sier selv at ‘spontan *communitas*’ er rik på positive følelser, at det er noe ‘magisk’ ved det og at det subjektivt kan føles som endeløs kraft (Turner, 1969, 139; Schwalbe, 1998, 567). En av Schwalbes største konklusjoner fra *Unlocking the Iron Cage* (1996) var at den mytopoetiske aktivitetens største draging var en søken etter *communitas* (Schwalbe, 1998, 575).

Liminalfasen har vært en sentral teori for mytopoetisk arbeid. Ny-jungianeren Moore har sagt at Turner er den viktigste teoretikeren for deres arbeid, og at man i liminalområde opplever en grunnleggende sensasjon av menneskelighet. Her dømmer man ikke hverandre og opplever en form for aksept alle mennesker lengter etter (Moore, 2001, 93–94). Rohr sier at spirituell endring og transformasjon skjer best når vi er i et liminalområde, og bruker dette konseptet aktivt i sitt arbeid med initiering (Rohr, 2011, 105). «Spiritual change, transformation, and initiation can happen best when we are on some “threshold” of our own lives. “Liminal space” has since become a key concept in my own work in initiation.» (Rohr, 2011, 105). Det første som skjer i initieringene til organisasjonene i denne studien er at de etablerer et slikt liminalområde, som de kaller for ‘container’. Denne ‘beholderen’ har sine egne regler, skal være et ‘safe space’ og blir omtalt som et ‘ritualområde’.

3.2.3 Campbell og ‘heltens reise’

Given the similarity of structure, sequence and motive in the rites of passage among disparate and geographically separate cultures, one would have thought their ceremonies ordained by some central committee (James Hollis; i Rohr, 2004)

Joseph Campbell var en amerikansk litteraturprofessor mest kjent for den innflytelsesrike boken *The Hero With a Thousand Faces* (1949), hvor hans idé om heltemyter som en monomyte ble kjent (Segal, 1987, 1). Campbell studerte myter fra hele verden, og mente at heltemyter på tvers av verdens tradisjoner følger et likt mønster, og i bunn og grunn er like, derav navnet monomyte. Han var inspirert av van Genneps trestegsmodell og argumenterte for at heltemyten følger en fast struktur i form av en overgangsrite som består av separasjon, initiering og tilbakekomst (Segal, 1987, 3–4). Campbell studerte disse mytene psykologisk og metafysisk, og mente at alle elementer ved heltemyten var symboler på ulike aspekter. Helten får et kall til eventyr, krysser terskelen til det ukjente, møter overnaturlige farer, dør og gjenfødes, oppnår en velsignelse, og returnerer tilbake til hverdagen, nå endret. Denne reisen symboliserer ifølge Campbell en reise alle mennesker gjennomgår. ‘heltens reise’ representerer et generelt mønster for å konfrontere sitt underbevisste og er i essens en reise mot helhet (Segal, 1987, 5).

Campbell var sterkt påvirket av sin samtidige Jung sin psykologi, og de inspirerte hverandre gjensidig (Segal, 2000, 16). Jung er den myteforskeren Campbell siterte mest i sine verker (Segal, 1987, 125). Campbell delte Jungs forståelse av myter som manus for vårt kollektive underbevisste. Et eksempel på dette er hvordan han legger frem at det finnes særegne trekk for heltemyter i den første og andre halvdel av livet, og at målet for helten i den andre delen av livet er å oppnå visshet om sitt ubevisste. Idealet er oppløsning av egoet og å oppnå balanse mellom den eksterne og interne verdenen (Segal, 1987, 2–5). Den normale verden som helten separeres med er det gamle egoet, og når individet reintegreres med samfunnet etter reisen er det det opplyste Selvet som returnerer. (Campbell, 1949, 243; i Segal, 1987, 20). Her skilte han seg fra Jung, som sa at egoet ikke blir *erstattet*, men *supplert* av Selvet. Segal konkluderer med at Campbell faktisk var en mystiker, da han sa at målet med livet er oppløsningen av egoet og absorbering av det underbevisste (Segal, 1987, 135).

Campbell har blitt kritisert for å selektivt velge myter, og å ekstrahere utdrag uten å ta hensyn til deres kulturelle kontekst, noe som betyr at hans teori om monomyten står på tynt teoretisk grunnlag (Ellwood, 2008, 16).

3.2.4 Dekonstruering av ritual-begrepet

Initieringen er som nevnt *ett stort ritual* inne i rituelt område, hvor de igjen holder en rekke store og små ritualer. Dette betyr at ritualer skjer på flere nivåer, og inne i hverandre, noe som kan føre til krøll og misforståelse. Jeg må ha et begrepsapparat som hjelper meg forklare hva

som skjer i initieringene enten de skjer i ørkenen eller foran PC-skjermen. For å forstå dette vil jeg se på tidligere dekonstruering av ritualbegrepet for å vise hvordan et ritual består av flere komponenter. Ifølge Snoek har begrepene rite, ritual og seremoni blitt brukt så fritt om en annen at de i dag har mistet mye av sin verdi, da akademikere har brukt begrepene på slump basert på hvordan det passer dem i sin kontekst (Snoek, 2006, 8). Han viser videre til Spiro som i 1971 forsøkte skape enighet om tre begreper for å forklare konseptet ritual, som er gjengitt (noe modifisert) av Snoek:

«[T]he rite is the minimal significant unit of ritual behavior...

A ceremony is the smallest configuration of rites constituting a meaningful ritual whole, and

Ceremonial is the total configuration of ceremonies performed during any ritual occasion.»

(M.E. Spiro, 1971; i Snoek, 2006, 8)

Her deles et ritual opp i tre komponenter, som kan forklares gjennom et protestantisk bryllup. Hele ritualet med alle sine byggesteiner blir kalt en 'seremoniell', altså *bryllupet*. Bryllupet består igjen av flere mindre ritualer, slik som vigselen, dette er en 'seremoni'. Vigselen består igjen av mindre handlinger, for eksempel at presten leser opp fra bibelen, eller at de nygiftede kysser, disse minste komponentene er 'riter'. En slik nedbrytning av begrepet i mindre komponenter er hjelpsomt da det gir oss språk til å få frem kompleksene innad i helheten av et ritual. Snoek legger selv frem en modell med 6 begreper, hvor han har lagt til komponentene: manus, grupper av seremonier og rolle spilt i seremonien (Snoek, 2006, 9).

I dataen min finner vi ikke innadgående informasjon om ritualene, da vi skulle gjennom hele praksisen i løpet av et enkelt intervju. Det er dermed ikke nødvendig å bruke mer enn tre begreper for å vise ritualpraksisen deres i denne oppgaven. Jeg vil derfor operere med Spiros tre begreper. Siden initieringen omtales av organisasjonene som ett ritual, betyr det at dette er 'seremoniellen', den helhetlige konfigurasjonen av seremonier. Alle ritualer som gjennomføres inne i liminalområdet vil jeg kalle seremonier, jeg vil her gjøre oppmerksom på at ordet 'seremoni' gir konnotasjon til pyntede og formelle ritualer, men her anvender jeg altså begrepet slik man 'typisk' ville brukt begrepet ritual. Jeg følger også Spiro sin måte å bruke begrepet rite på, som den minste enhet av rituell handling som er en del av en seremoni. Grunnen til at jeg legger frem ritualer på denne måten er både for å være konsekvent med språket til informantene og fordi det tydeliggjør hvordan alle ritene og seremoniene er innvevd for å bidra til hovedritualet deltagerne gjennomgår.

3.3 Kritiske studier av menn og maskuliniteter i religion

3.3.1 Maskuliniteter i flertall og maskuliniteter i religion

Maskulinitetsforskning er et relativt nytt forskningsfelt som vokste ut av feministisk forskning på 80-tallet (Gottzén m.fl. 2019, 1). Menn hadde lenge vært forsket på, men aldri som 'kjønnede vesener', da det har vært en 'fraværende tilstedeværelse' av kjønnsperspektivet på menn (Hearn & Howson, 2019, 19). Kritiske studier av menn og maskuliniteter er et forskningsfelt som forsker på menn som nettopp kjønnede vesener, noe som består av følgende karakteristikk: Det har et eksplisitt fokus på temaet menn og maskuliniteter, det anerkjenner at menn og maskulinitet er sosialt konstruert, produsert og reproduert, og anerkjenner derfor at menn og maskuliniteter er varierende og ulike på tvers av tid og kulturer (Kimmel, Hearn & Connell, 2004, 3). De er videre studier av både sosialt og biologisk kjønn i *flertall*, altså både menn og maskuliniteter (Hearn & Howson, 2019, 20).

Religionsvitenskapen er intet unntak fra feltene menn har vært forsket på med en 'fraværende tilstedeværelse' av kjønnsperspektivet. Bøe og Kalvig påpeker at det menneskelige forskningsobjektet i disiplinen, det religiøse mennesket (*homo religiosus*), i sannhet er den religiøse *mann*. Mannen har vært utgangspunkt og ideal imens kvinner har vært marginalisert, usynliggjort og oversett (Bøe & Kalvig, 2020, 180–181). Kjønnstematikken har slik vært nedprioritert ved at man har hatt et ensidig fokus på en viss type mann i religion, og forskning på kvinner og andre maskuliniteter har vært et mangelfullt felt i religionsvitenskapen. Motsatt har kjønnforskningen også oversett viktigheten av religions komplekse påvirkning på menneskers liv, og det finnes her en dobbel blindsoner som går begge veier (Bøe & Kalvig, 2020, 192, 198)

Krondorfer og Hunt tok i 2012 til orde for å etablere «Critical men's studies in religion», et felt i krysningen mellom kjønnsstudier og religionsstudier (Krondorfer & Hunt, 2012, 199). Studiet betegnes som kritisk fordi det tar høyde for menns makt, privilegier og hierarkiske posisjon i religiøse tradisjoner. Feltet stiller et kritisk søkelys på om menn i religion selv mener å føle seg berettiget på sine privilegier som menn. Det utforsker også hva det vil si å være en religiøs mann, og hva det å være en religiøs mann kan bli i fremtiden (Krondorfer & Hunt, 2012, 198–200). Van Es påpeker at menn og maskuliniteter i religion fortsatt er et felt som er for lite forsket på. Hun tegner en metafor hvor den ciskjønnende heterofile mannen er i øyet av stormen, hvor den blir minst berørt av alle, til tross for at de er normen man stiller kvinner og skeive opp mot. Menns erfaringer blir sjeldent eksplisitt analysert fra et

kjønnsperspektiv, og de blir sjeldent invitert til å reflektere over sine erfaringer som menn (van Es, 2021, 128).

3.3.2 Hegemonisk maskulinitet

Hegemonisk maskulinitet er en maskulinitetsteori som sier at det finnes fire nivåer av maskuliniteter med en regjerende på toppen med hegemoni over andre. Denne teorien av kjønnsforskeren Raewyn Connell som ble først publisert sammen med de skeive aktivistene Lee og Carrigan i 1985 (Langeland, 2008, 293). Konseptet 'hegemoni' låner hun fra marxisten Antonio Gramsci som analyserte klasserelasjoner gjennom hvordan den kulturelle eliten anvendte kulturell dynamikk for å holde sin ledende sosiale posisjon, og slik opprettholdt et kulturelt og økonomisk hegemoni (Connell, 2005, 77). Connell ser på kjønn som en måte å organisere sosial praksis, som en prosess vi hver dag spiller ut (Connell, 2005, 71). Vestens kjønnsorden er patriarkalsk, som betyr at menn har mer kulturell og økonomisk makt enn kvinner (Langeland, 2008, 292). I Connells modell regjerer den hegemoniske maskuliniteten over tre andre maskulinitetsformer, respektivt medvirkende maskulinitet, marginalisert maskulinitet og underordnet maskulinitet (Langeland, 2008, 294). Ifølge Connell er den hegemoniske maskuliniteten samtidens aksepterte strategi for å holde på patriarkatets rammer, eller samtidens mest idealiserte maskulinitet (Langeland, 2008, 293). Patriarkatet opprettholdes herfra ved at menn gjentar sosiale mønstre ovenfor andre menn og kvinner (Connell, 2005, 77). Denne kjønnsordenen er altså undertrykkende med vinnere og tapere basert på hvilken maskulinitet som befester den hegemoniske posisjonen.

Teorien om hegemonisk maskuliniteten er kritisert for å være både uklar og begrensende (Langeland, 2008, 295), men den gir oss en ramme til å forklare hvordan patriarkatet er en flytende størrelse som endrer seg med tiden. Denne teorien har dessuten blitt anvendt mye i tidligere litteratur om den mytopoetiske mannsbevegelsen.

Kapittel 4: Metode

For å besvare forskningsspørsmålet mitt har jeg valgt å gjennomføre kvalitative dybdeintervjuer med en representant fra fem ulike initieringsorganisasjoner som representerer feltet. I dette kapittelet vil jeg gjøre rede for hvorfor jeg har valgt denne metoden, utvalget mitt, hvordan jeg har gjennomført intervjuene, og min analytiske fremgangsmåte. Til slutt vil jeg drøfte etiske vurderinger jeg har tatt og reflektere over min rolle som forsker.

4.1 Intervjuene

Det å velge en forskningsmetode i religionsvitenskap er komplisert siden faget har en interdisiplinær natur, en komplisert historie og selve religionsbegrepet er problematisk (Roof, 2011, 68). At denne studien også skal si noe om menn og maskulinitet gjør ikke dette enklere, da maskulinitet er en komplisert kulturell størrelse. Bremborg påpeker at menneskers tro og religiøse opplevelser er mangefasettert og mangfoldig, og mange aspekter og nyanser vil være vanskelig å finne gjennom kvantitative studier. Hun trekker videre frem det kvalitative intervju som en gunstig metode, da dette kan hjelpe å forstå menneskers tanker, tro, overbevisninger, ideer og oppfatninger. Gjennom intervjuer får informantene mulighet til å uttrykke sine personlige og intime synspunkter og tanker grundig (Bremborg, 2011, 311). Mitt mål med studien er å legge frem en forståelse av hva som skjer på de hemmelige initieringene, teoriene og verdiene bak disse. Kvalitative intervjuer er en fleksibel metode som passer dette godt da den tillater meg finne generell kunnskap og dybdekunnskap om feltet.

4.1.1 Utvalg og rekruttering

Jeg har holdt intervjuer med fem representanter for fem ulike organisasjoner. Organisasjonene fant jeg etter søk i søkemotorer etter organisasjoner som tilbydde initieringer for menn, etter å først ha blitt kjent med Den Digitale Organisasjonen etter tips fra en bekjent. Jeg valgte å utelate en av organisasjonene i analysen da denne kun besto av ett medlem, noe som betyr dataen i denne studien er fra fire organisasjoner. Forskning fra Guest m.fl. viser at av 60 intervjuer kan se generelle konsepter og temaer etter kun seks, og etter 12 intervjuer var 92 prosent av det som skulle bli den fullstendige analysen hentet frem (Guest m.fl. 2006; i Bremborg 2011, 314). I min studie er målet å forstå generelle konsepter og temaer. Dette fordi det ikke er gjort noen forskning på store deler av feltet tidligere, og så vidt meg bekjent aldri fra et religionsvitenskapelig perspektiv.

Jeg opprettet kontakt med organisasjonene gjennom en generell henvendelse hvor jeg kort fortalte om studien og etterspurte en representant for organisasjonen som ville stille til intervju og hadde 'inngående kunnskap om initieringen og ideene bak denne'. Målet med henvendelsen var å få kvalifiserte representanter som hadde detaljert kunnskap om organisasjonen og deres praksiser. Jeg oppnådde dette med delvis hell. Tre av representantene var selv ritualmestere (vevere), mens en av dem ikke hadde satt foten sin på en initiering på omtrent ti år. Representanten som ikke hadde deltatt på en initiering på ti år hadde likevel god kunnskap om initieringen. Selv om hans hukommelse sannsynligvis ikke er optimal og mye har endret seg, blir påstandene hans i stor grad bekreftet av andre kilder, som deres nettside, eller ved at det samsvarer med den mytopoetiske aktiviteten. Alle informantene hadde til felles at de hadde vært engasjert i organisasjonen i lang tid, og har hatt viktige verv som styre- eller rådsposisjoner hvor de blant annet har drøftet hvordan initieringen skal gjennomføres. Jeg har vurdert å holde kryssintervjuer med flere representanter fra samme organisasjon for å få mer pålitelig og gyldig data, men da jeg opplevde å få tilstrekkelige svar fra samtlige representanter valgte jeg å holde meg til disse. I tillegg bekymret jeg meg for at det kunne svekke tilliten dersom jeg forsøkte spørre flere hva som foregikk på deres hemmelige initieringer.

Innledningsvis etablerte jeg feltet jeg studerer, som er organisasjoner som tilbyr initiering som har bakgrunn i den mytopoetiske mannsbevegelsen. Dette er The ManKind Project, Illuman og deres søsterorganisasjoner, Den Digitale Organisasjonen og den femte som jeg valgte å ikke ha med i denne studien. Gjennom min studie av feltet har jeg ikke kommet over noen andre organisasjoner som tilbyr lignende initieringer, hverken i forskningslitteraturen, gjennom søk i søkemotorer, eller da jeg spurte informantene eksplisitt. Dersom informantene hadde et svar på dette refererte de kun til hverandre. Jeg må likevel ta høyde for at det kan finnes andre organisasjoner som går inn under dette feltet. Grunnleggeren av Den Digitale Organisasjonen ble opprettet etter at han hadde deltatt på en NWTA. Denne har altså kun 200 initierte og ville vært vanskelig å finne dersom jeg ikke visste hva jeg lette etter. Jeg kan dermed ikke fastslå at det ikke kan finnes andre organisasjoner rundt om i verden som tilbyr lignende initieringer, men som ikke dukker opp på mine søk på engelsk og norsk. Likevel vil jeg basert på dette påstå at utvalget mitt representerer feltet jeg studerer godt.

4.1.2 Dybdeintervjuer

Dataen i denne studien er innsamlet gjennom dybdeintervjuer, også kalt semistrukturerte intervjuer. I denne intervjuformen holder man en relativt fri samtale rundt åpne spørsmål og temaer intervjueren har bestemt på forhånd (Tjora, 2021, 127). Her er man ute etter meninger, holdninger og erfaringer, og ønsker forstå verden sett fra informanten sitt ståsted (Tjora, 2021, 128). Ifølge Holstein og Gubrium skapes all kunnskap fra intervjuer «gjennom den innsatsen som gjøres for å innhente den» (Holstein og Gubrium, 1995; i Kvale & Brinkmann, 2015, 187). Slik de ser det er intervjupraksis uunngåelig fortolkende og aktivt meningssøkende, og et intervju svar er dermed et produkt av en fortolkende praksis. Dette betyr altså at «intervjuet *produserer* betydning fremfor å *avdekke* på forhånd gitte betydningselementer fra respondentenes dyp» (Kvale & Brinkmann, 2015, 187). Kvale & Brinkmann (2015, 335–336) sier tilsvarende at kunnskap fra intervjuer ikke er noe som samles inn, men produseres i et samspill mellom intervjuer og informant.

Når jeg legger frem organisasjonene og deres initieringer er dette basert på min egen fortolkende og analyserende prosess. Det hele har vært preget av subjektive valg og ville sett annerledes ut dersom en annen person ville holdt det samme intervjuet. Det ville også blitt ulikt utfall dersom jeg hadde fått andre informanter, eller stilt andre spørsmål. Jeg har med dette i mente gjort mitt beste for å samle inn data som gir pålitelig og gyldig grunnlag for analyse og sluttprodukt.

4.1.3 Metodologiske valg for intervjuet

Denne studien avhenger av at jeg får informasjon om hva som foregår på initieringene, og jeg må dermed legge til rette for at dette oppnås i intervjuet. Intervjuene ble holdt over Zoom, da organisasjonene befinner seg i USA, Nord- og Vest-Europa. For å sørge for at representantene følte seg imøtekommet og trygge under et Zoom-intervju gjorde jeg en rekke forberedelser. Disse var å utvise respekt, være en aktiv lytter, stille passende oppfølgingsspørsmål og følge en grundig intervjuguide. Det å utøve respekt er naturligvis en selvfølge i en slik situasjon, men Luhrmann (2022, 346) mener at en intervjuer bør utøve ‘the principle of respect’, hvilket går ut på å ha en genuin nysgjerrighet og respektfullt interessere seg i hva informanten har å si. Hun sier videre at dersom man skulle komme til skade for å rynke på nesen eller uttrykke partiskhet mot det informanten påstår, vil informanten observere dette momentant (Luhrmann, 2022, 346). Dette kan føre til at informanten låser seg. Jeg var derfor oppmerksom på å møte

dem med nøytralitet og nysgjerrighet, spesielt da vi snakket om de mer uvanlige ritualene eller verdier som utfordret mine egne.

At intervjuene er holdt over en videochattjeneste gjør det mer utfordrende å knytte kontakt og å vise at man lytter. Ifølge Tjora skal man i dybdeintervjuer forsøke å skape en uformell setting, altså en avslappet stemning og rom for å tenke høyt og komme med digresjoner (Tjora, 2021, 132–133). Kvale og Brinkmann fremhever viktigheten av å være en ‘aktiv lytter’, for å imøtekomme informanten og kunne stille gode oppfølgingsspørsmål (Kvale & Brinkmann, 2015, 170). Jeg fulgte tre grep for å vise informantene at jeg så, hørte og lyttet til hva de sa. Disse grepene var 1) ofte se i kameraet i stedet for å se på bildet av informanten, for å simulere øyekontakt, 2) vise kroppslig respons og engasjement, og 3) ga vokal respons slik som latter og bekreftende uttrykk slik som «aha» eller «I see!». Disse grepene var viktige for å uttrykke at jeg ønsket at informantene skulle fortsette å snakke, og sørge for en naturlig flyt i intervjuet.

Ifølge Kvale og Brinkmann er det å stille oppfølgingsspørsmål en kunst som fordrer at intervjueren har kunnskap om intervjuetemaet og vet hva man vil spørre om, og at man har sensitivitet overfor intervjuets sosiale relasjon (Kvale & Brinkmann, 2015, 170). Luhrmann advarer også om at dersom intervjueren ikke er klar på hva man er ute etter kan dette føre til irritasjon for informanten, dette er spesielt tilfellet i religionsvitenskap hvor konseptene er så vage (Luhrmann, 2022, 346). Jeg hadde derfor forberedt meg grundig til intervjuene ved å lese meg opp på organisasjonenes nettside og bakgrunn, og laget en detaljert intervjuguide. Denne intervjuguiden hadde både et sett med ekstra spørsmål, og ulike formuleringer på spørsmål. Brymann (2016, 483) fremhever viktigheten av å være fleksibel på områder som rekkefølge, oppfølgingsspørsmål og å oppklare uklarheter. På dette punktet i prosessen visste jeg ikke helt hvilken vei prosjektet skulle ta, men jeg visste hvilke temaer jeg ville løfte frem. Jeg stilte oppfølgingsspørsmål for å etterfølge bemerkninger som omhandlet kjønn og maskulinitet, og religiøse elementer, slik som referanser til ritualer eller bruk av begreper som ‘spiritualitet’ eller ‘hellig’. Jeg noterte meg oppfølgingsspørsmål, og lot alltid informanten fullføre resonnetet sitt før jeg stilte ett eller flere av disse.

Da jeg lagde intervjuguiden tok jeg utgangspunkt i Brymanns spørsmål: «What do I need to know in order to answer each of the research questions I’m interested in?» (Brymann, 2016, 470). For å sørge for dette delte jeg intervjuet i tre deler. Disse var: ‘Part 1: Masculinity and spirituality’, ‘Part 2: The course and the initiation’ og ‘Part 3: The organization and its

background'. Tjora anbefaler å starte intervjuet med enkle og 'ufarlige' spørsmål, noe som kan bidra til at informanten blir tryggere og føler beherskelse av situasjonen (Tjora, 2021, 159–160). Jeg satte av ti minutter til oppstart, med informasjon om samtykke og oppvarming i form av spørsmål om hvem informanten var og hva som var hans rolle i organisasjonen. Jeg satte videre av 20 minutter på den første delen, 35 minutter på den andre og 15 minutter på den tredje, før jeg til slutt hadde 10 minutter til å følge opp tråder jeg ønsket å lære mer om. Dette var naturligvis kun en tentativ liste og hvert intervju utspilte seg ulikt, hvor vi krysset på tvers av kategorier og spørsmål underveis.

Den andre delen var selve hoveddelen av intervjuet hvor jeg spurte om hva som faktisk foregikk på initieringene, noe de holder hemmelig for utenforstående. Jeg var oppmerksom på at dette kunne oppleves som et konfronterende spørsmål. Kvale og Brinkmann sier «at en direkte og konfronterende tilnærming kan bringe intervjuets konflikt- og maktdimensjoner i fokus» (Kvale & Brinkmann, 2015, 187–188), noe jeg fryktet ville forstyrre relasjonen og tilliten med informanten og føre til at vedkommende ble defensiv. For å redusere mulighet for konfrontasjon understreket jeg at de kun måtte dele det de var komfortable med å dele, og minnet dem på at dersom de ikke følte for å svare på et spørsmål kunne vi når som helst gå videre. Dersom en representant ikke var komfortabel med å svare hadde jeg et sett stikkordsspørsmål jeg ville sentrere samtalen rundt for å få vite så mye som mulig av det informanten kanskje kunne være komfortabel med å dele. Vi gikk deretter over til den tredje og siste kategorien, som var utarbeidet basert på Frans Jespers 5 trekk ved New Age-organisasjoner. New Age-fenomener har stor bredde i sin praksis og disse er anvendt for å danne et sammenligningsgrunnlag for organisasjonene. Disse handlet altså om praksis, mål, organisasjon og sosial struktur, tro og overbevisninger og kilder kunnskap. Siden vi hadde snakket om praksis i del 2 stilte jeg her spørsmål rundt de 4 sistnevnte trekkene. Dette har gitt meg et grunnlag til å forstå og sammenligne organisasjonene.

4.1.4 Gjennomføring av intervjuene og utfordringer

Utfordringene jeg støtte på under intervjuene handlet om rolleforståelse, språk og tilbakeholdenhet. For det første fant informantene det tidvis vanskelig å skulle svare for hele organisasjonen. Da jeg for eksempel spurte om hva de opplevde var organisasjonens syn på spiritualitet understreket de ofte at det de delte var sin egen forståelse, og at det var vanskelig å skulle svare på et slikt spørsmål for hele organisasjonen. Iblant var det motsatte problemet, at de begynte å snakke for mye ut fra seg selv og sine erfaringer uten å basere svaret sitt på

organisasjonens praksis eller verdier. Jeg stilte da oppfølgingsspørsmål hvor jeg høflig la trykk på å svare på vegne av organisasjonen.

Videre var språkforskjeller iblant et hinder. Engelsk er ikke mitt morsmål, og de fleste begrepene brukt i intervjuet skulle bli oversatt fra engelsk til norsk. Begrepene jeg har valgt i intervjuguiden er skrevet med hensyn til oversettelse, og sentrale begreper som 'male spirituality' eller 'ritual of initiation' er utarbeidet for å kunne oversettes direkte uten behov for diskusjon om semantikk. Jeg opplevde likevel at ikke alle spørsmålene mine fungerte like godt i engelsk kontekst. Et eksempel på dette var da jeg spurte om organisasjonens 'beliefs', hvor jeg var usikker på om jeg skulle legge vekt på tro i form av religiøs tro/doktrine, eller tro som en form for verdensforståelse. Min usikkerhet smittet over på informantene som ikke forsto hvor jeg ville, og jeg fikk rimelig sprikende svar fra de ulike representantene. Språket kunne også by på utfordringer under selve intervjuene, da jeg noen ganger kunne ha vansker med å henge med i det som ble sagt. Dette var når informantene snakket veldig raskt om kompliserte aspekter ved organisasjonen, og jeg har i ettertid sett at det finnes tråder jeg burde ha fulgt opp, som jeg ikke fikk med meg da jeg var for konsentrert på å forstå helheten i hva som ble sagt. Det kunne også lugge litt når jeg skulle stille spontane oppfølgingsspørsmål da disse ikke ble formulert så godt som ønsket.

Jeg opplevde at intervjuet mitt med The ManKind Project var noe preget av at denne organisasjonen har vært utsatt for ulik kritikk tidligere. Eksempler på dette er da de ble beskyldt for å ha påvirket til et selvmord begått av en deltager to uker etter han hadde deltatt på en initiering,¹ og da de ble hengt ut i media av en journalist som gikk 'undercover' på initieringen og skrev en sak om det i britiske The Daily Mail.² Keith sier at

In addition, some criticism has focused on the notion that The ManKind Project uses coercion and intimidation tactics more reminiscent of the sorts of things employed by cults where individuality is replaced by group-thinking in the guise of therapy. (Keith, 2017, 100)

Jeg kjente delvis til denne kritikken av organisasjonen på forhånd, og opplevde at deres representant kom forberedt med et ønske om å avkrefte fordommer. Dette var synlig ved at han en rekke ganger 'svarte på kritikk' uten at jeg hadde rettet den mot han. Eksempler på

¹ Selvmordet skjedde i 2005. Lenken er til MKPs svar på kritikk. URL: <https://mankindproject.org/response-houston-press-article/>

² Tom Mitchelson skrev om sin opplevelse av å gå undercover på en NWTA i regi av *The ManKind Project UK & Ireland* i 2010. Dette er på ingen måte en bekreftet kilde. URL: <https://www.dailymail.co.uk/femail/article-1257607/Tom-Mitchelsons-weird-weekend-naked-woodland-warriors.html>

dette er da han nevnte at de har gått vekk fra ulike urfolkstradisjoner som han sa de tidligere har kulturelt ‘misappropriert’, at de sørger for å ha en stab som var bedre utdannet og forberedt på å håndtere traumer, og at de nylig har gått vekk fra hemmeligholdet som tidligere har vært så sentralt. Disse tingene kan være tilfeldigheter, men jeg ser for meg at organisasjonen har lært seg å tilpasse seg kritikk etter tidligere hendelser og dermed er føre var. At representanten redigerer på hva som kan bli sagt for å fremstille dem i godt lys kan virke inn på gyldigheten av dataen.

Den konfronterende delen av intervjuet hvor jeg ville vite om den hemmelige initieringen gikk for det meste smertefritt. De fleste organisasjonene har gått vekk fra hemmelighold, og fortalte engasjert hva som skjedde i initieringene. Unntaket var da jeg stilte dette spørsmålet til representanten for Illuman og ble møtt med en svært lang tenkepause, hvor det virket som om han overveide nøye hva han skulle svare. Han svarte videre i svært generelle trekk uten å egentlig gi et svar på spørsmålet mitt. Jeg tolket dette som om at informantene ikke følte seg komfortabel med å dele, og presset ikke videre på dette. Jeg vil her legge til at jeg allerede hadde fått fortalt mye om MROP fra The Male Journey. På slutten av dette intervjuet ytret representanten for Male Journey at han var bekymret over at han hadde delt for mye fra initieringene, og var usikker på om jeg kunne bruke det. Jeg tok han gjennom hvordan materialet skulle brukes, og så snart det kom frem at dette skulle publiseres på norsk sa han at det ikke var noe problem å bruke det. Han fortalte at de ønsket forhindre at mulige deltagere kan lese hva som skjer på initieringen. Jeg forstår det slik at motivet bak dette er at de skal ta deltagerne ‘på senga’. Representantene forklarer initieringen som en ‘wake the fuck up experience’ eller ‘like getting a bucket of cold water thrown in your face’.

Jeg vil også legge til at representantene jeg har intervjuet alle er personer som selv har deltatt på initieringen, fått stort utbytte av dette, og dermed valgt å dedikere seg til arbeidet. Dessuten må jeg ta høyde for at deres svar er høyst preget av at de ønsker å fremstille seg selv på best mulig vis. For eksempel må jeg gå ut ifra at det kan være aspekter ved seremonier, om ikke hele seremonier, de unnlater å fortelle om. De oppga selv å ha fortalt om alle de viktigste delene av initieringen (av det de har husket, naturligvis). Jeg vil på dette grunnlaget si at jeg i mitt materiale har oppnådd å finne generelle temaer og konsepter til videre analyse.

4.2 Analytisk fremgangsmåte

Anker deler analyseprosessen opp i fire faser. Den første fasen kan forstås som førsteinntrykkene av materialet og begynner allerede under innhenting. I den andre fasen

velger man materialet man skal bruke, og i den tredje begynner man lokalisere spenninger og mønstre i materialet. I den fjerde fasen trekker man teoriperspektiver aktivt inn i analysen sin, og begynner drøfte de empiriske funnene i lys av disse. Anker påpeker også at disse fasene flyter inn i hverandre (Anker, 2019, 19–20).

Slik Anker beskriver begynte jeg allerede analyseprosessen under intervjuene mine. Så snart disse var ferdig begynte jeg å transkribere, og selv om jeg skrev ordrett ned hva informantene hadde sagt er transkriberingsprosessen også en subjektiv og analyserende prosess. «Å transkribere betyr å transformere, skifte fra en form til en annen», og i transformasjonen fra tale til skrift mister man blant annet intonasjon, åndedrett og stemmeleie, hvilket gir er en svekket gjengivelse av intervjusamtalen (Kvale & Brinkmann, 2015, 205). I tillegg mister jeg video, hvor man ser faktorer, mimikk og kroppsspråk, hvilket er en stor del av menneskelig kommunikasjon. For å sørge for at jeg opprettholdt så mye som mulig av representantenes svar skrev jeg ned alt de sa ordrett, og inkluderte språklige elementer som ordlyder (hmm, ehr, uhm osv.). Jeg noterte tenkepauser med to, tre eller fire punktum basert på hvor lang pausen var. Jeg var også oppmerksom på at menneskelig tale ikke følger skriftlig setningsstruktur, og at to helt like nedskrevne seksjoner kan få helt ulike betydninger basert på hvor man setter punktum og komma (Kvale & Brinkmann, 2015, 212). Dersom det var andre ting som var vanskelig å få frem i form av ren transkripsjon skrev jeg dette inn i inngjerdet kommentar, slik som når et ord var ugjenkjennelig: [inaudible]. Jeg skrev også ned kroppsspråk som var relevant for videre analyse i transskripsjonene i slike inngjerdinger: [stryker pekefingeren horisontalt, så vertikalt i form av et kryss på brystet for å indikere at det er slik deltagerne blir korset].

Jeg gikk videre over til den andre og tredje fasen ved å kode og videre analysere materialet mitt. Jeg brukte kodingsprogrammet Nvivo for å kode transkripsjonene, og brukte merkelapper slik som 'mytopoetisk mannsbevegelse' eller 'inspirert av Østlig religion'. På dette punktet i prosessen var jeg ikke sikker på hvor jeg skulle gå med studien, og jeg opplevde at nesten alt kunne knyttes til problemstillingen, noe som førte til at jeg kodet alt og ingenting. For å her forstå hvordan jeg skulle gå videre snudde jeg meg til tidligere forskning på feltet. Det var på dette punktet jeg så de sterke båndene til den mytopoetiske mannsbevegelsen, Jungiansk psykologi og Campbells teori om monomyten, altså det som skulle danne den røde tråden, og bli grunnlag for analyse i denne oppgaven. Disse gjentakende konseptene indikerte strømninger jeg brukte som analytiske konsepter for å forstå organisasjonene, de fungerte altså som empirisk-analytiske referansepunkter (Tjora, 2020,

204). Da jeg videre gikk over til den fjerde analysefasen var dette uten å fullføre koding av transkripsjonene, da jeg opplevde det som mer fruktbart å arbeide etter de empirisk-analytiske referansepunktene. Jeg sørget likevel for å peke ut trekk som brøt med referansepunktene slik at jeg ikke analyserte materialet mitt i for sterkt lys av tidligere litteratur.

4.3 Forskerrollen og etiske betraktninger

Ifølge Anker består forskningsetikk av både formelle rammeverk og skjønsmessige vurderinger. Dette går ut på å følge reglene for personvern, behandle informantene forsvarlig, reflektere over egen rolle som forsker, og vise gjennomsiktighet i prosessen for å vise at konklusjonene en drar er pålitelige og gyldige (Anker, 2019, 104–108). Etter EU's General Data Protection Regulation (GDPR) ble innført i 2018 skal man ikke ta opp intervjuer på mobiltelefon eller lagre observasjonsnotater på datamaskinen. Disse skal oppbevares på krypterte og sikre datalagringsområder (Anker, 2019, 104–105). I denne studien har jeg bilde, video og navn på informantene, i tillegg til informasjon om deres religiøse overbevisninger, hvilket er klassifisert som en sensitiv opplysning av NSD. Dette betyr at jeg er nødt til å anonymisere informantene mine. Ifølge *Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora* (NESH) skal informanter som er anonymiserte ikke kunne identifiseres i forskning og formidling. Jeg har benyttet meg av et sikkert skrivebord gjennom Universitetet i Bergens ressurs 'Sikker Adgang til Forskningsdata og E-infrastruktur' (*SAFE*), hvor jeg har lagret og behandlet filene mine. På et slikt sikret skrivebord har jeg behandlet materialet mitt, slik som å gjennomføre transkripsjoner og kode materialet. Norsk senter for forskningsdata (NSD) oppfordrer til minimering av 'personvernulemper', altså måter man kan komme til skade å bryte personvernet til informantene. Dette blant annet ved å redusere hvor mye sensitiv data du lagrer, hvor lenge du lagrer det og hvem som har tilgang til det. Så snart intervjuene var ferdig transkribert slettet jeg dermed filene, og jeg har hatt koder for organisasjonene gjennom hele prosjektet. Etter avtale med NSD slettes all form for data så snart denne studien avsluttes. Utdypning av formalitetene rundt dette kan leses i vedlagt informasjonsskriv.

Jeg har videre valgt å anonymisere hele Den Digitale Organisasjonen, og unnlatt å ha med en av organisasjonene av hensyn til personvern. Den Digitale Organisasjonen består kun av en håndfull medlemmer, og det ville vært åpenlyst hvem som var representanten dersom man hadde tatt seg inn på nettsiden deres, siden vedkommende er representert med fullt navn, rolle og bilde. Derfor har jeg valgt å anonymisere hele organisasjonen. Organisasjonen jeg tidligere

nevnte at jeg valgte å trekke fra studien var en annen digital organisasjon som kun består av ett medlem. Selv om jeg hadde anonymisert hele organisasjonen ville jeg ikke kunne garantere for vedkommendes personvern. I tillegg opplevde jeg at organisasjonen falt på kanten av feltet jeg studerer, noe som førte til komplikasjon for studien.³ Det var dermed raskt tydelig for meg at det var best å ikke ha med denne organisasjonen i videre transkribering og analyse. Jeg vil likevel belyse at jeg har gjennomført intervjuet med denne organisasjonen noe som kan ha vært medvirkende i hvordan jeg har sett på feltet. De andre organisasjonene er av en såpass stor størrelse at jeg ikke har funnet det nødvendig å anonymisere dem. Det er dessuten av interesse for studien at man vet hvilke organisasjoner jeg analyserer da dette blant annet legger opp til videre forskning på feltet. Siden noen av representantenes navn finnes på deres respektive nettside kan jeg i prinsippet ikke påstå at de er absolutt anonymisert. Informantene har dermed alle krysset av på at de godkjenner deltagelse til tross for at jeg ikke kan garantere absolutt anonymisering, etter oppfordring fra NSD.

I en kvalitativ empirisk studie er det forskeren selv som samler inn, og står for kunnskapen som skaper materialet. I prosessen mot det endelige produktet bruker man dermed seg selv aktivt (Anker, 2019, 20). Et prosjekt som denne studien er derfor preget av min egen subjektivitet i alle trinn, og jeg bør utøve kritisk refleksjon og selvrefleksivitet over eget arbeid. Med selvrefleksivitet mener jeg å se meg selv utenfra både med eget blikk, og med et utenforstående blikk. Et spørsmål har vært hvordan informantene opplever meg, og hva de deler basert på dette. Organisasjonenes medlemmer er som nevnt en homogen gruppe bestående av hovedsakelig heterofile, hvite, middelaldrende menn i middelklassen. Det faktum at jeg er en norsk maskulin presenterende hvit mann, og ikke kvinne eller av en annen etnisk bakgrunn har trolig hatt innvirkning på hvordan representantene har opplevd møtet med meg. ManKind Project har som nevnt blitt kritisert for å drive kulturell appropriering, og dersom jeg hadde representert en av minoritetskulturene de hadde appropriert kunne dette ført til spenning under intervjuet. At jeg var av samme kjønn som informantene hadde innvirkning på intervjusituasjonen ved at de refererte til at jeg også hadde vokst opp som mann i det

³ Organisasjonen hadde tidligere holdt initieringer i naturen, men nå gått over til digitale initieringer på grunn av koronapandemien. Grunnleggeren var venn av grunnleggeren av Den Digitale Organisasjonen, og hadde fått hjelp til å sette opp sin digitale initiering basert på deres. Denne virtuelle initieringen trakk også inn andre aspekter som grunnleggeren trakk fra andre New Age-strømninger, spesielt tantra. Så mye var endret på veien at det faller på utsiden av det jeg har tegnet opp som feltet jeg studerer. Av disse grunner har jeg valgt å ikke jobbe videre med denne organisasjonen.

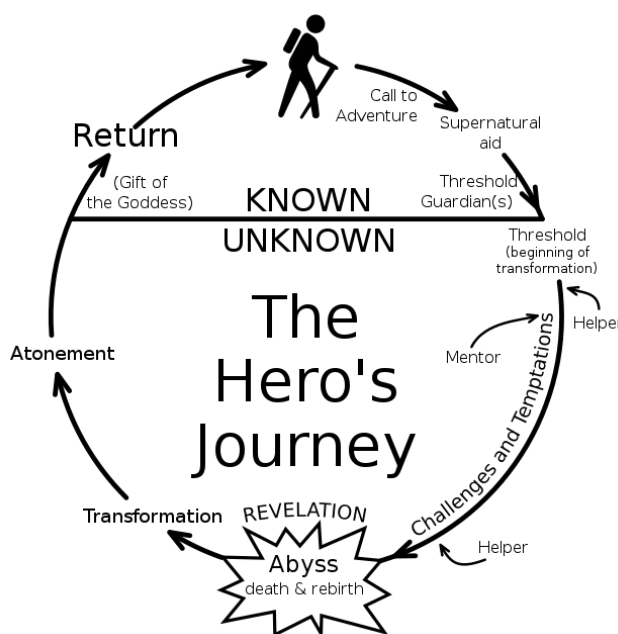
vestlige samfunnet og kunne forstå problemene de tegnet opp, ved for eksempel å si at jeg sikkert hadde opplevd at 'samfunnet var feminisert' eller at 'det ikke finnes settinger hvor vi menn kan gråte og være sårbare'. Noen av representantenes svar på mine spørsmål om kjønn brøt med den jungianske essensialistiske forklaringen av kjønn som biologisk, da de trakk inn sosialkonstruktivistiske perspektiver på kjønn. Dette er en spenning i feltet som vil utforskes senere. Jeg vil likevel ta høyde for at representantene jeg snakket med var mer liberale enn resten, eller at de fremstilte organisasjonen tilpasset å passe mine forventninger.

Representantene visste for eksempel at jeg er fra Norge, som sammen med resten av Skandinavia er kjent som et fyrtårn innenfor likestilling, og at de la frem en mer progressiv fremstilling av organisasjonen i dette spørsmålet.

Kapittel 5: Gjennomgang av initieringene

Jeg vil i dette kapittelet legge frem gå gjennom hver av initieringene. Jeg vil gjøre oppmerksom på at jeg her legger det som skal være en krevende, dyptgående og livsomveltende prosess på svært få ord. Initieringene har flere elementer som kan oppleves fremmed og kanskje sært, og det er dermed fort gjort å både eksotifisere og sensasjonalisere det hele. Det passer dermed her å minne leseren på Smiths sitat: kartet er ikke terrenget. Jeg legger her kun en grov gjengivelse av et enkelt hendelsesforløp av initieringen, som på ingen måte vil kunne fange luktene, trommene, temperaturen, sorgen, stoltheten eller den spirituelle oppvåkningen mennene som deltar kan oppleve. Framleggene av alle initieringene er basert på data fra intervjuene mine, noe som betyr at dette er en gjenfortelling full av feilmarginer. Alt jeg sier om en initiering er dermed basert på hva dens respektive representant har fortalt med mindre jeg oppgir at det er fra en annen kilde. Illuman og Male Journeys MROP er et unntak da disse vil presenteres samtidig, og informasjonen er basert på intervjuene med begge representantene.

Jeg har under lagt ved en illustrasjon basert på Campbells monomyte for å få frem hvordan de ulike trinnene i initieringene følger dette hjulet kronologisk. I initieringene vil man også se hvordan de ulike delene av Jungs trinn for individuering. Jeg vil avslutte dette kapittelet ved å legge frem en tabell som får frem dette.

Bilde 1: Illustrasjon av «the Hero's Journey» etter Joseph Campbell.

5.1 New Warrior Training Adventure (NWTa)

«Hele helgen har jeg vært kjemperedd [...] det er noe av det tøffeste jeg noensinne har gjort [...] det er et tilfelle av å utfordre seg selv, å være sårbar overfor andre menn [...] Vi får ikke si noen ting, hvis man bare hører hva vi har gjort ville det høres merkelig ut. Vi ble brutt ned så mye i løpet av denne helgen så jeg har grått, jeg har aldri grått så mye i hele mitt liv.»

«Er dette en sekt?» spør reporteren

«Det er ikke en sekt. Det er så langt fra en sekt som det kan bli, det er noe av det fineste jeg noensinne har opplevd. I alle fall i relasjon til andre menn. Det er en sånn nærhet til andre. Jeg har aldri følt en sånn nærhet til andre menn.» (Norsk Rikskringkasting (NRK), Innafor, 2019, min oversettelse).

Denne inderlige passasjen ble fortalt av en svensk mann som hadde deltatt på en NWTa i regi av ManKind Project Nordic. ManKind Project ble som nevnt stiftet i USA og har i dag over 70 000 initierte i 12 ulike regioner. Deres mål er å «Create a safer world by growing ‘better’ men. We do this by training men and supporting them in circles. » Treningen er altså et eventyr hvor du initieres til å bli en *ny kriger*, en start på å bli en god mann i det 21. århundre.

Initieringen varer en helg, fra fredag til søndag, i tre dager og to netter. Det hele skal skje i naturen, enten i ørkenen eller skogen. En typisk initiering har rundt 25 deltagere, i tillegg til omtrent 35 ansatte. Det skal alltid være flere i staben enn deltagere. Noen vil være sertifiserte ledere som har rolle som ritualmestere og går under tittelen ‘elders’. Når deltageren har ankommet, signert papirer og betalt blir han konfrontert med spørsmålet «Are you willing to do whatever it takes to get what you came here for?». Dersom svaret er ja peker de på en dør du skal banke på. Døren åpnes og deltageren separeres fra den normale verden i et rituell område. Deltagerne tas så med til ‘the pit’, som er det store samlingsrommet hvor fellessereemoniene blir holdt. Her etableres regler og de ser en kontekstpresentasjon. Presentasjonen sier at verden har sett nok av den gamle dominerende krigeren, og trenger en ny type kriger. Den ‘gamle krigeren’ er den tradisjonelle maskuliniteten, imens den ‘nye krigeren’ representerer en kriger som kjemper for å gjøre verden til et bedre sted. Som ikke manifesterer sine problemer i verden, tar ansvar for seg selv og deler sin gave i tjeneste for andre. De blir også gjort oppmerksom på at de nå er på en ‘journey’, gjennom hele helgen blir det gjentatt: ‘the journey continues’. Deretter gjennomføres det en navneseremoni hvor de skal finne sitt ‘indre ressurs-navn’. Deltagerne omdøpes til et konsept de selv velger, som skal være med dem gjennom helga. Representanten sier dette indre konseptet skal være noe som

gir energi eller kraft, det kan være en natur-ånd, et tre eller en flytende elv. Navnet skal bæres gjennom hele helgen frem til man tar tilbake sitt eget navn på den andre siden. Under noen av seremoniene vil deltagerne være nakne, eller ikledd et saronglignende. Representanten påpeker at det i USA er færre som er komfortable med nakenhet enn i Tyskland og Frankrike, og at de varierer det fra sted til sted. Representanten forteller også at deltagerne vil bære med seg en stav som representerer 'axis mundi', som han omtaler som et «anchor» eller «center pole».

Herfra starter de 'the journey of descent', nedstigningen, ved å konfrontere deltagerens integritet og ansvarlighet. Representanten forklarer at ideen er å rette et flomlys på deltageren og etterforske om man lever det livet man vil leve og om man er ærlig med seg selv. De presser deltagerne og skaper kognitiv dissonans. Målet virker å være å blottlegge deltagerne slik at de finner kjernene i problemet i livene sine, skyggene sine. De går deretter over til en seremoni kalt 'what's at risk', hvor de ber deltagerne se livet sitt utenfra og forstå hva konsekvensene er hvis de fortsetter leve livet slik de lever nå. Deretter kommer deltagerne sammen med de andre mennene og gjennomfører riter som å stå tett ansikt til ansikt og stirre hverandre dypt inn i øynene, og å skrike til hverandre.

Deretter deles deltagerne inn i lag og deltar i en lagbasert konkurranse hvor målet er å knytte bånd og ha det gøy, men også utfordre og terge dem. Dette er for å få dem til å reflektere over hvordan de takler motgang og utfordringer. Alle i staben vil være kledd i sort denne kvelden, og når natten nærmer seg går de ut i naturen i mørket, ut i 'skyggeriket'. De får lite tid til søvn natt til lørdag, og våkner opp til mer lagbyggingsaktivitet som dans og kalde dusjer: «it's a wake the fuck up experience. Building a sense of tribe among the men» forteller representanten. Lørdag formiddag jobber de med Robert Bly's *Iron John* og arketyperne. Her driver de med visualisering, altså å vise hvordan arketyperne manifesterer seg i verden gjennom myter slik som Jernhans. De sammenligner initieringen de går gjennom med initieringen til gutten fra eventyret. Deltagerne skal gjennom å være naken i naturen, ta kalde dusjer og utfordre skyggene sine få kontakt med villmannarketyperne og hente energi fra den. Denne energien skal de ta med seg som en alliert til 'the ordeal', den store prøvelsen – død og gjenfødsesseremonien.

Hoveddelen av lørdagen går til denne omfattende seremonien: 'GUTS', eller 'carpet work'. GUTS er ikke et akronym, men viser til at deltagerne må 'gutse' for å oppnå status som 'ny kriger'. Her skal deltageren utfordre og overkomme sin dypeste frykt relatert til skyggene

sine. I 'the pit' bæres det inn tepper på 3x3m som rulles ut, og hver mann blir oppfordret til å stige på teppet – et nytt liminalområde hvor det store klimakset skal skje. Utfordringene som ble gjennomført her var for eksempel at en mann som ikke hadde tillit til andre menn skulle gjøre et tillitsfall og bli tatt imot og omfavnet av de andre mennene. Et annet eksempel er 'gravsteinsprosess' hvor deltageren skal utspille et skuespill med en avdød venn eller slektning. Her tar en 'elder' rollen som den avdøde og tar imot en beskjed fra deltageren, eller så tar deltageren rollen som den avdøde og gir en beskjed til seg selv, som er spilt av en 'elder'. Representanten fortalte også om sitt eget teppearbeid hvor han skulle konfrontere en vond indre stemme han hadde internalisert fra barndommen som sa at han var verdiløs. De andre mennene formet det de kaller en 'gauntlet': 12 menn i to rekker som står ovenfor hverandre og låser armene sine fast. De skal holde posisjonen slik at deltageren må kjempe seg gjennom, samtidig som de simulerer de indre stemmene mannen kjempet mot og si ting som: du er verdiløs, ingen elsker deg, du klarer ingenting. Ved å kjempe seg gjennom til den andre siden konfronterte han den 'ultimate stemmen', overvant den symbolsk og fikk sin 'velsignelse'. Ved å klare sin utfordring blir deltageren velsignet av en 'elder', og får sette deg ned i en 'kongestol' og hvile.

Etter en pause møtes man igjen i 'the pit', og går gjennom selve intieringsseremonien. Her går en mann av gangen opp til lederen, som fører en talisman over hodet til deltagerne og sier:

I see you, I see the work that you did today on the carpet, I watched you reclaim you space as a man among men, and because of your work today, you have earned the right to be called a New Warrior.

Talismanen symboliserer velsignelsen de tar med deg tilbake til samfunnet. På lørdag kveld samles deltagerne til fest rundt ilden og feirer sin nye status. Søndag morgen skal man ta tilbake sitt vanlige navn, og etter dette reflektere over sin plass på jorda. Når man tar tilbake navnet sitt skal man også reflektere over sitt slektskap og arverekke, og tenke over hvem som kom før deg. Deretter skal man koble seg på jorden, og tenke på hvem personen som nå kommer tilbake til samfunnet er. Etter dette går de til et spesielt sted for en renselsesseremoni med varme steiner og dampbad hvor de går gjennom hvert trinn fra helgen og reflekterer over hva som er skjedd. Denne seremonien er en urfolkstradisjon, og den arrangeres alltid av en urfolksfamilie. Representanten forteller at de har kontakt med ulike urfolksfamilier som arrangerer disse i sitt eget bilde, og at det derfor er varierende fra region til region, i Australia er det for eksempel Maorier som holder seremonien. Ifølge organisasjonens nettside er alt som har skjedd sålangt på søndag forklart som en «Renewal & Integration», hvor målet er å

«Reconnect to you place in the world with a clearer vision of the future»

(minkindproject.org). Etter denne seremonien reiser de tilbake for en ny samling med sitt lag hvor de snakker de om sin 'seksuelle skygge'. Her bruker man en snakkestokk i form av et fallossymbol og snakker åpent om gleder og skam knyttet til sin seksualitet. Etter dette avslutter de helgen med et stort festmåltid.

Representanten sier initieringen er helt likt over hele verden. De som leder det hele må være sertifiserte, og de må oppdatere sertifikatet sitt hvert andre år.

5.2 Men's Rites of Passage (MROP)

Organisasjonene The Male Journey og Illuman arrangerer begge Rohrs initering: Men's Rites of Passage. Denne initieringen går over 5 dager, og blander det mytopoetiske med kristen symbolikk. Gjenfortellingen fra denne er basert på intervjuene fra begge representantene, men hovedsakelig fra The Male Journey da deres representant ga mest informasjon om hvordan initieringen blir arrangert. Der det er relevant vil jeg understreke hvilken representant det er.

Deltagerne ankommer initieringen som ligger i naturen, og trækker over terskelen til beholderen. Det hele skjer i skogen og det er mellom 30-50 deltagere, og like mange i staben. Her også er det et etablert at mennene er i en beholder, og dette markeres ved at alle skal være uniformert i sorte t-skjorter, i bar overkropp eller nakne. Det er omtrent 10 ansvarlige som kalles 'elders', hvor noen som har rolle som vevere. 'Elders' er kledd i et lilla plagg som minner om en toga, har egne tilholdssteder hvor deltagerne ikke får gå, og deltagerne har ikke lov til å snakke med dem. Deltagerne blir videre delt i en gruppe på seks eller syv menn, kalt en sirkel og man gir sin sirkel et spesielt navn. For å skape trygge rom følger de 'way of council', en kultur hvor man bruker en snakkestokk, altså at den som holder stokken blir lyttet til. Man skal ikke snakke for lenge, man skal lytte og tale fra hjertet, og man skal ikke forsøke å 'fikse' andres problemer. Dette er viktig for å lage en trygg beholder, et sted hvor folk kan være åpne og sårbar om sin 'reise' uten å bli motsagt. Også her har de et stort felles telt for de store seremoniene. Det er også et rom dedikert til arketyperne som kongen, krigeren, magikeren og elskereren, hvor man kan lese om disse, og hvor arketypisk arbeid og leksjoner tar sted.

Også på MROPen omtales initeringen som en 'journey'. Representanten for Male Journey sier selv at de har bruker Homers Iliaden for å vise hvordan deltagerne er helter på sin egen reise. Likt som i NWTa er også den første halvdelen av reisen 'the journey of descent', som for

alvor starter på den andre dagen. Representanten for Illuman sier at det å sørge er en 'ulovlig praksis' for menn i vårt samfunn, de oppfordres til å undertrykke det, slik at de blir sinte og apatiske. Derfor bruker de en hel dag på å komme i kontakt sine undertrykkede sorger, og lære seg å slippe det ut. Dette ender i et klimaks, en seremoni som omtales som en angerseremoni inspirert av askeonsdag. Her vil bakken i hovedteltet være dekket i aske, og mennene blir invitert i å gå inn i sorgene sine og slippe de løs imens de ruller i asken. Begge representantene uttrykte at dette er en sterk seremoni, hvor tårene kommer.

På dag tre gjennomfører de dødsseremonien. Representanten sier at dette er en symbolsk død over alt deltageren vil legge bak seg, som traumer fra overgrep, skilsmisser, eller depresjoner. Det starter ved en rite hvor deltageren legger igjen alt den vil skal forsvinne, for så å gå opp til korsfestelsesområdet, hvor han 'korsfestes' ved å bli smurt kunstig blod i et kors over brystet.

Man har nå gått mye av the journey of descent, og på den fjerde dagen, initeringsdagen er det flere seremonier man skal igjennom. Den første er den mest omfattende og største av seremoniene. Deltagerne blir kjørt ut til hvert sitt avsidesliggende sted i skogen hvor de skal være alene i 6 timer. Det siste som skjer før de blir forlatt er en rite hvor de blir fortalt 'de fem harde sannheter':

1. livet er vanskelig;
2. du er ikke viktig;
3. ditt liv handler ikke om deg;
4. du er ikke i kontroll;
5. du kommer til å dø.

Informanten for Illuman sa at disse er sannheter egoet ikke ønsker å anerkjenne, de bryter egoet ned.

The ego does not want to die, the ego wants to be in control, the ego wants life to be easy for me, [...] they break down your ego, right. And in the breaking down of the ego you are able to look out, on out onto, and all of a sudden you've cleared your way, you've cleared space and made room for another voice to speak.

Representanten for The Male Journey fortalte at under sine seks timer med de fem harde sannheter opplevde han at hans forfedrene kom til han. Dette er en intensjon med denne seremonien – at dyr skal kontakte deg og forfedre oppsøke deg. Kjernen av hva dette handler

om er nemlig å kobles til selve kosmos, det er det som er stemmen som skal snakke til deg. Når deltageren så returnerer til ritualområdet igjen vil man møte en prøvelse i form av en 'gauntlet', der menn låser armene sammen og du skal bryte deg gjennom. Representanten fra The Male Journey ytret her at han var usikker på rekkefølgen for denne seremonien, men mente at man selv skal uttrykke ting man sliter med, imens mennene man jobber seg igjennom skal si bekræftende ord til deg. Etter dette gjennomfører man en forsonende seremoni hvor deltagerne omfavner hverandre i bare overkropper, kobler på hverandre i brorskap og anerkjenner kosmos og naturen i de andre mennene. Når alle har vært gjennom bytter deltagerne til hvit t-skjorte, før det senere feires med et festmåltid.

Rohr er opptatt av at liminalområdet skulle være en beholder med rom for dyp kontemplasjon. Utenom seremoniene får representantene derfor mye tid til seg selv for tid til refleksjon, kontemplasjon og meditasjon. Representanten trekker også frem at de bruker tromming aktivt under hele initieringen.

Når jeg spør representanten for Illuman om hva som er det endelige målet med MROP sier han at det er

to dismantle their ego and start to live into who they really are, ok, in the sense of oneness and union in all that is, and now they are living on behalf on, they are living into generativity. On behalf of the whole, on the whole you could say the whole world, the whole human community

5.3 Virtuell initiering

Den Digitale Organisasjonen ble grunnlagt etter at grunnleggeren av Den Digitale Organisasjonen hadde deltatt på en NWTAs og ble inspirert av dette. Denne inspirasjonen er å finne gjennom hele den virtuelle initieringen.

Den Digitale Organisasjonen holder en nettbasert initiering som foregår eksklusivt over videomøter på nettet. Organisasjonen bruker en nettside som plattform hvor alle deltagerne logger inn og får tilgang til 13 moduler de skal gjennom på en reise. Denne reisen går over et kart lånt fra J.R.R Tolkiens fantasiunivers: Midgard, og for hver uke tas deltagerne til en ny lokasjon i dette fantasiuniverset. Eksempler på dette er 'The Haunted Cemetery', hvor de møter skyggene sine og 'The Temple of Unification' hvor krigerarketyper og elskerarketyper skal forenes gjennom alkymi. De er som regel 12-13 deltagere og initieringen går over 13 uker hvor de møtes to timer, to ganger i uka, med selvstendig arbeid ved siden av møtene. I

uken de blir kjent med krigerarketypen skal de for eksempel trene og ta kalde dusjer. Denne initieringen er også basert på 'heltens reise', noe av det første de gjør er å lære om Campbells Hero's Journey.

For å skape en opplevelse av reise og liminalområde er det lagt svært mye arbeid i modulene. Disse er gjennomarbeidet med egne bilder og bakgrunnsmusikk. Man finner tekst og videoer, og en rekke utfordringer man skal reflektere over, noen ganger alene, noen ganger felles og noen ganger i 'breakout rooms' sammen med andre deltagere.

Det hele starter ved at lederen etablerer regler for beholderen slik at det fungerer som et trygt rom, og understreker viktigheten av å etablere kurslederen som leder i videorommet. Deretter setter de ut på sin reise i Midgard, som er delt i to halvdel, først 'journey of descent' og så 'journey of ascent', med en død og gjenoppståelse midt i. I den første delen kommer deltagerne i kontakt med magikerarketypen (sjamanen) sin for å kunne gjøre sin reise til det underbevisste. På reisen møter de arketyper som sitt indre barn som de skal trygge, og avhengighetene sine manifestert i den enorme flammende balrogen som de skal bekjempe.

Representanten fortalte at den første delen av initieringen også handler om å konfrontere deltagerens ideer om seg selv slik at de 'overgir seg og blottstiller alle former for selvbedrag og feilaktige overbevisninger om eget liv'. En del av konfrontasjonen er å utfordre avhengighetene deres, som man ofte snur seg til for å håndtere press når livet blir vanskelig. Dette kan være vanlige avhengigheter, som mobilbruk eller nikotin, men også fysiske og psykiske mønstre som å klø seg i skjegget og selvhat. Når du ikke har slike avhengigheter og mønstre å snu deg til når du opplever ubehag blir du desto mer blottstilt. Representanten fortalte at kombinasjonen av denne blottleggingen av og konfrontasjonen med deres selvilde bryter dem ned, noe som fører til en intens varme i beholderen. Mot slutten av den første halvdel ankommer de 'The haunted cemetery' som symboliserer deres ankomst til underverdenen (skyggeverdenen). I underverdenen konfronterer de det som er i 'eksil' i deltagerens underbevisste, som ifølge representanten som regel er knyttet til seksualitet og makt. På Midgard-kartet nærmer de seg nå den dypeste, mørkeste delen, for å symbolisere at de nærmer seg bunnen av underbevisstheten.

Her gjennomfører de et tibetansk rituale kalt 'chöd', hvor dine 'indre demoner' skal rense deg for de sorte delene av hjertet ditt. Representanten forklarte at man først skal påkalle sine allierte og sørge for at sitt indre barn er trygt, for så å påkalle demonene: «the demons are you and they eat you, but they eat the parts, the black parts in which your heart is corrupt, or you

are not fully in alignment with yourself.» Dette er det siste som skjer før de skal gjennomføre sitt død og gjenfødsesseremonien. Mennene blir da oppfordret til å gå alene ut i skogen når der er helt mørkt og overgi seg til naturen. Han sier at dette er den 'initierende opplevelsen'; å hengi seg til en kraft større enn seg selv og å forstå at livet sitt står på spill, at man ikke er i kontroll. Det handler om å bryte ned egoet og blottstille dem for sitt indre i møte med universet.

Etter død og gjenopplivingsseremonien beveger de seg etterhvert opp fra skyggeriket, og blir kjent med arketyperen elskereren, og deretter krigeren. Denne organisasjonens syn på kjønn er uttrykt gjennom «the masculine-feminine energy polarity», hvor maskuliniteten er krigerarketyperen og femininiteten er elskerarketyperen. Kriegeren er bestemt, dominerende og kraftfull og elskereren er flytende, overgivende og omfattende. Slik jeg forstår det representerer elskerarketyperen mannens animus i denne konteksten. Representanten sier at 95% av de som deltar identifiserer seg mest med elskereren og magikeren, og mangler kongen og krigeren, derfor er dette viktig for dem. De tar kalde dusjer, de skal være mer i bevegelse og fortsetter konfrontasjonen med sitt undertrykte.

Deretter beveger de seg over til «The temple of unity» hvor krigeren og elskereren møtes, og gjennom alkymi smeltes sammen til en enhet i det underbevisste, noe som aktiverer kongen. Kongeaktivering skjer altså når man har funnet balanse i alle sine arketyper og det 'klikker'. Den nest siste uken tar de en omvei og jobber med arv og farssekt. Initieringens siste steg er den 13. uken hvor hver deltager skal holde en 3 minutter lang 'kroningstale'. Her skal deltagerne erklære hvem de er, hvor de kom fra, hva de skal ta med tilbake til verden, og hvordan dette skal se ut. Deretter skal de andre mennene rangere på en skala fra 1 til 5 i hvor stor grad de føler og resonnerer med hans visjon og om de tror han vil klare å gjennomføre det. Opplever de at han er i komposisjon med seg selv? At det er sannhet bak ordene? Dersom deltageren blir akseptert krones han som konge, og han har ifølge representanten klart å imprinte kongearketyperen i sin kropp. Han har kroppsliggjort det ultimate maskuline potensiale, noe han kan bære med seg resten av livet.

Her også blir det understreket at det ikke er noe fast tidspunkt for når man føler at initieringen faktisk har skjedd. Dette til tross for at det finnes tre eksplisitte seremonier for overgang, respektivt chöd, død og gjenfødsel og kroningsseremonien. Representanten fortalte at han etter sin initiering ikke ble en mann med en gang, men at han hadde bruksanvisningen i seg slik at dette skjedde gjennom modning.

5.4 Forklaringsmodell

For å vise hvordan organisasjonene følger det samme opplegget på tvers av sine organisasjoner har jeg laget en tabell hvor jeg har listet opp hvert av trinnene deltagerne går igjennom. Den er lagt opp slik at den får frem tydeligheten av inspirasjonen bak van Genneps trestegsmodell for overgangsriter, Campbells monomyte og Jungs trinn for individuering. Det hele starter med separasjonen, og slutter med inkorporeringen, alt imellom disse trinnene er liminalfasen. De understreker alle at man her er inne i en form for liminalrom hvor andre regler gjelder og det er her man virkelig kan knytte bånd og oppleve endring.

Dette er min egen tolking av initieringene, og den har absolutt feilmarginer. Tabellen er til for å hjelpe å henge med på de mange konseptene som kommer frem på initieringene slik at det blir enklere å forstå når vi kommer til analysen.

Van Gennep	'heltens reise'	Individuering	NWTA	MROP	Virtuell
Separasjon	Akseptere kallet Ut i det ukjente	Anerkjenne skyggene	Gå gjennom døren Etablere regler Nakenhet/sarong Endre navn til ressurs- navn	Sort t-skjorte Etablere regler	Koble på videomøter Etablere regler Etablere tydelig leder
Liminalfase	Utfordringer og fristelser Møte allierte	Kontakt med det underbevisste	Konfrontere egoet Lagkonkurranse Ut i naturen om natten (skyggeriket) Kalde dusjer, lite mat og søvn Lære om <i>Iron John</i> og arketyperne	Sorgseremoni	Møte sitt indre barn Reise til underverden Konfrontere egoet Konfrontere avhengigheter Chöd
	Død og gjenfødelse/ prøvelse	Emosjonell separasjon fra forsørgere Helbrede sine skygger	GUTS	Korsfestelse	Alene ut i natten Overgi seg til naturen
	Transformering Forsoning	Kontakt med og integrasjon av anima Ego-oppløsning	Initieringsseremoni Talisman og tittelen 'New Warrior' Feire rundt bålet Fedrekult Snakk om seksualitet Festmåltid	Ut i skogen 6 timer Fem harde sannheter Kontakt med kosmos 'Gauntlet' og omfavelse Hvit t-skjorte Festmåltid	Alkymisk samling av elskeren og krigeren Fedrekult Kroning
Inkorporering	Retur med velsignelse	Ha lært oppskriften for individuering	Retur til samfunnet Oppfordres til å bli i sirkler	Retur til samfunnet Oppfordres til å bli i sirkler	Retur til samfunnet Oppfordres til å bli i sirkler

Tabell 1: Oversikt over organisasjonene

Kapittel 6: Analyse og diskusjon

I dette kapittelet vil jeg se på hvordan initieringen bruker 'heltens reise' som ramme med et mål om å gi de initierte en død og gjenopplivelsesprosess for å oppnå individuering. Jeg vil deretter se på hvordan de liminalitet og *communitas* bidrar skape endring hos deltagerne. Etter dette vil jeg analysere hvilke spirituelle og religiøse ideer og uttrykk som finnes i initieringene og organisasjonen, og se disse i lys av Urbans fire trekk for vestlig esoterisme. Til slutt vil jeg vise hvordan det endelige målet er å bli en bedre mann, og drøfte hvorvidt organisasjonene reproducerer en patriarkalsk hegemonisk maskulinitet eller bidrar mot en likestilt mannsrolle.

Forskningsspørsmålet for denne studien sier at forskningsobjektet er organisasjoner med *bakgrunn* i den mytopoetiske mannsbevegelsen, men om disse er en del av bevegelsen, utskudd av bevegelsen eller en separat bevegelse har aldri blitt klargjort. Den mytopoetiske mannsbevegelsen har påfallende likheter med praksisen i de ulike initieringene, slik som renselsesseremonien arrangert av urfolk under NWTA. Denne arrangeres nært identisk med den Schwalbe beskriver i den mytopoetiske bevegelsen.

Da jeg holdt intervjuene med representantene spurte jeg dem alle om de var en del av den mytopoetiske bevegelsen, noe alle svarte nei på. The Male Journey, Den Digitale Organisasjonen og Illuman anerkjente at de har sitt opphav i denne bevegelsen, og de to sistnevnte sa at The ManKind Project er den som ligner mest på mytopoetene i dag. Representanten for MKP sier selv at han forstår hvorfor folk anser de som direkte etterfølgere av den mytopoetiske mannsbevegelsen, men at dette ikke er tilfellet. Han peker her på at den mytopoetiske bevegelsen fortsatt er aktiv i dag, da for eksempel «The Minnesota Men's Conference», den største konferansen for mytopoetisk arbeid, fortsatt arrangeres, og at den mytopoetiske lederen Michael Meade fortsatt er aktiv. Videre sier representanten for MKP at det mytopoetiske er mer en 'væremåte':

It's a way of relating to the world through mythology and poetry and creation of ritual space as beauty [...] and MKP what we do? We do this weekend, and we do men's groups.

Vi ser her den sentrale forskjellen mellom den mytopoetiske mannsbevegelsen og organisasjonene som utgjør feltet i denne studien. Den mytopoetiske mannsbevegelsens praksis besto av en rekke aktiviteter, hvor initieringen var en av dem. Organisasjonene i min studie er *initieringsorganisasjoner* da deres primære formål er å tilby initiering.

6.1 ‘Heltens reise’ mot individuering

I tabell 1 fra forrige kapittel har jeg vist hvordan de ulike elementene i ‘heltens reise’ og veien mot individuering kommer til uttrykk i initieringene. I dette underkapittelet vil jeg vise hvordan initieringene fungerer som en iverksettelse av individuering og hvordan organisasjonene anvender Campbells monomyte for mal, og den ny-jungianske arketypeforståelsen som rammeverk for å gjøre dette.

6.1.1 Initieringen som ‘heltens reise’

Som vist er alle initieringene løst basert på Campbells heltemyte, og organisasjonene bruker denne aktivt i alt fra markedsføring til gjennomføring. Et eksempel på dette er at når du går inn på nettsiden til MKP eller Den Digitale Organisasjonen vil du bli møtt av spørsmålet «Do you accept the call to adventure?» (mankindproject.org, 2022). ‘heltens reise’ starter ikke på eget initiativ, men gjennom et kall. Det heltemodige er å akseptere kallet og å tre ut i det ukjente (Segal, 1987, 11). Jeg har tidligere lagt frem hvordan Campbell mente at heltemyten representerer en reise alle mennesker skal igjennom. Dette kommer tydelig til uttrykk i Segals forklaring på hva Campbells heltemyte symboliserte:

Literally, the hero discovers that there is more to the world than the physical world.
Symbolically, he discovers that there is more to him than his consciousness. Literally, the hero discovers the ultimate nature of the world. Symbolically, he discovers his own ultimate nature.
He discovers his true identity. He discovers who he really is. (Segal, 1987, 5)

Campbell sier at hva helten finner på reisen egentlig er sitt underbevisste, sin egen ultimate natur, og at det er her helten finner sin sanne identitet – Selvet. Gentile argumenterer for at Campbells mystiske inspirasjoner og teorier av myter var et produkt av hans blanding av Østlig panteisme og Vestlig Gnostisisme, altså en form for perennialistisk filosofi som sier at alle verdens myter er metaforer som peker mot en hellig enhet (Gentile, 2007, 196–197).

Initieringene følger ‘heltens reise’ trinnvis og iverksetter de samme prosessene i samme rekkefølge. På visualiseringen av ‘heltens reise’ i bilde 1 ser vi hvordan helten får en alliert så snart den startet reisen, og en rett før død og gjenfødelse. I NWTAs følges denne så og si identisk, hvor den første allierte er ressursnavnet de tar på starten, og den andre allierte er energien fra villmannarketypen de skal kanalisere rett før de skal inn i GUTS. ManKind Project bruker selv aktivt en egen versjon av initieringshjulet bilde 1 er et eksempel på. Dette

hjulet er en detaljert gjennomgang av hele NWTAs med i alt 17 steg, hvor vi blant annet finner 'The Descent', 'The Ordeal' og 'Renewal & Integration'.

Visualiseringen jeg har valgt av 'heltens reise' er bare en av mange. Leeming legger i sin bok *Mythology: The Voyage of the Hero* (1981) frem sin videre forskning av heltemyter hvor vi finner de ulike konseptene i en annen rekkefølge. Heltens symbolske død skjer her før reisen til underverdenen, og først en stund etter dette gjenfødtes helten. Dette skiller seg NWTAs og den virtuelle initieringen hvor de først drar til 'skyggeriket', og døden og gjenfødselen skjer i samme prosess. På MROP er dette derimot en representativ rekkefølge da deltagerne korsfestes og går gjennom den symbolske døden for så neste dag å reise ut i skogen for det ego-oppløsende møtet med naturen og de fem harde sannheter, for så å returnere, få den hvite t-skjorten og bli 'gjenfødt'. De ulike initieringene har altså noe ulik rekkefølge, men Campbells monomyte er synlig som mal og inspirasjon for dem alle.

6.1.2 Ny-jungiansk psykologi i initieringene

Gjennom mitt fremlegg av den virtuelle initieringen kommer det tydelig frem hvordan den ny-jungianske arketypeforståelsen fra *King, Warrior, Magician, Lover* blir brukt i initieringen. Det første de gjør er å få kontakt med magikerarketypen for å gjøre en 'sjamanistisk reise' ned i underbevisstheten. Etter å ha kommet opp fra skyggeriket rundt den 7. modulen skal de komme i kontakt med elskeren og krigeren. Disse skal så sammensmeltes gjennom alkymi i et 'hellig bryllup' for å aktivere kongearketypen. Representanten for Den Digitale Organisasjonen sier at *King, Warrior, Magician, Lover* er «a kind of the bible for this community and general mens work». På MROP har de som nevnt et eget rom dedikert til arketyperne hvor de arbeider, kurses og interagerer med disse. Representanten for Illuman sier at deres arbeid hviler tungt på arbeid med arketyper, at disse fungerer som et slags kart med Moores arbeid som utgangspunkt. Representanten for ManKind Project sier også eksplisitt at de bruker *King, Warrior, Magician, Lover* som et rammeverk for sitt arbeid med arketyperne. Han forklarer dette rammeverket som et 'kart for å forstå seg selv', og trekker frem magikerarketypen som et eksempel som i sin helhet kan transformere, skape og gjøre alkymi for å hjelpe, men i sin skyggeform kan være et rovdyr som bruker sin intelligens til manipulasjon.

Alkymi var et sentralt tema for Jung, og det var ikke her snakk om å forvandle bly til gull, men å oppnå 'filosofisk gull'. Jung brukte dette begrepet som en symbolsk forståelse av å forene to deler eller motsetninger til én. Jung så videre alkymi som en projeksjon av et

underbevisst drama hvor mennesket forsøkte å frelse den menneskelige sjel og helbrede kosmos (Marlan, 2006, 263–265). Vi ser her et eksempel på hvordan Jung knyttet sin psykologi inn i en større kosmologisk forståelse.

Mens ‘heltens reise’ fungerer som en ytre mal ser vi her den ny-jungianske psykologien omtalt som rammeverket organisasjonene bruker for å oppnå initieringens endelige mål. Dette er å tre inn i den andre halvdel av livet og oppnå individuering.

6.1.3 Initiering til individuering

Ifølge Jung er det endelige målet i menneskets forutbestemte livssekvens å oppnå individuering. For at dette skal skje må individet finne balanse i sitt underbevisste ved å anerkjenne og konfrontere skyggene, skille seg fra sine forsørgere og forenes med anima/animus. Dette skal skje i den andre halvdel av livet etter å ha gått gjennom en prosess hvor egoet individet har opparbeidet i første del av livet skulle dø. Jeg har i tabellen over tidligere forsøkt vise hvordan de ulike seremoniene i initieringen kan forstås som steg i individueringen. Dette fordi jeg mener at vi kan se at initieringen følger Jungs idé om individuering rimelig kronologisk. Jeg vil her understreke at det kun er representanten for Den Digitale Organisasjonen som har nevnt det jungianske konseptet om individuering, og at det i tidligere forskning av for eksempel Scwhalbe og Gelfer har vært lite snakk om dette konseptet.

Alle representantene sier dog at initieringen er en overgang til den andre halvdel av livet. Representantene forteller at målet med den første halvdel av livet er å ‘bygge ditt tårn’, hvor de trekker frem eksempler som å bygge en bedrift, en familie og en identitet. Samtlige representanter sier også at å bygge et fundament for egoet er et grunnleggende mål, men at man på sikt vil føle at noe ‘mangler’. I det følgende utdraget fra intervjuet med Illumans representant uttrykkes dette:

the problem with American masculinity especially we think it's all about onward, upward, upward, we just keep climbing the ladder. [...] and I think it's one of our core gifts in Illuman is our journey of descent [...] you know I spent years climbing the ladder, only to realize it was leaning against the wrong point, [...] very few people are willing to climb down at that point like ok I need a different way. But that's a path full of wisdom. Most need to get shoved off, or we fall of the ladder and we find ourselves falling through who we thought we were

Alle representantene nevner at man i livet kommer til et slikt punkt hvor du faller i deg selv når for eksempel konen din forlater deg eller du blir sparket fra jobben din. De sier menn ikke har noe å lande på og ingen god måte å håndtere det, noe som ender i destruktiv atferd.

Initieringen er ifølge organisasjonene en løsning fordi den tilbyr en trygg beholder hvor du kan 'dyttes ned fra stigen' og begynne nedstigningen ved å konfrontere skyggene og egoet.

Som vist begynner alle organisasjonene med nedstigningen så snart de har etablert reglene for initieringen. Alle organisasjonene følger det samme mønsteret hvor første halvdel av initieringen går til nedstigningen, halvveis skjer dødsritualet mens siste halvdel dedikeres til oppstigningen. Nedstigningen er altså denne 'kalde bøtten med vann i ansiktet' som skal få deg til å våkne og ta ansvar for deg selv. Alle representantene trekker frem tydelig frem viktigheten av dette. Representanten for Illuman sier: «I think it's one of our core gifts in Illuman is our journey of descent». Representanten for Den Digitale Organisasjonen har sagt at «the main purpose of the initiation is to humble men to the extent that they can surrender and look at any remaining falsehood or lies or false beliefs or self-deception.» Dette gjør de, sier han, gjennom traumearbeid, ved å ta vekk avhengigheter, gjennom å være i underverdenen og møte hva enn som kommer opp, og slik skape en så 'intens varme' i beholderen at mennene åpner seg opp og ser sine svakheter. Dette samsvarer med NWTAs hvor de stilte en tilsvarende 'flombelysning' på deltagerne den første dagen, hvor de skal avdekke alle ting som deltagerne skjuler, undertrykker og avviser ved seg selv – alle skyggene sine. Gjennom nedstigningen skal deltagerne oppleve de konfronterende dialogene mellom selvet og omverden, møte sine skygger og gjennom dette oppleve nedbryting av egoet. Dette gir rom for å avdekke hva som befinner seg i deres underbevisste, slik at de kan gå videre til det neste steget.

Et av spørsmålene jeg stilte representantene handlet om når selve overgangen tok sted – når ble man egentlig mann? Alle representantene sa at dette skjer på ulike punkt for ulike menn, og at man selvfølgelig ikke kan garantere at det skjer. Representanten for ManKind Project sier at selv om de holder en initieringsseremoni er det de færreste som føler at den indre endringen skjer akkurat da. For noen skjer dette under GUTS, for andre skjer det en stund etter man har kommet hjem. Representanten for Den Digitale Organisasjonen sa at hans egen overgang skjedde en stund etter, men at kurset hadde gitt ham «the blueprint», altså oppskriften eller bruksanvisningen for hvordan finne balanse i arketyperne og aktivere kongen. Det hadde gitt han ressursene han trengte for å iverksette prosessen av individuering i seg selv.

Å komme i kontakt med skyggene, oppnå ego-oppløsende innsikt og å gå gjennom en overgang til den andre halvdelen av livet er altså nøkkelpunkter i initieringene. Jeg vil dermed argumentere for at initieringen kan ses på som en initiering inn i kunnskap av individuering, og at den gjennom seremonier som død og gjenopplivelse kan ses som en simulering av individueringprosessen.

6.1.4 Initiering som iverksettelse og innvielse

Selve ordet initiering har to betydninger: både å sette i gang eller iverksette, og å innvie. Det samme kan sies om initieringene. Det er den kalde bøtta med vann i ansiktet som skal starte overgangen til den andre halvdelen av livet.. Dette gjennom å simulere en død og gjenfødelse gjennom en eller flere seremonier inne i selve initieringen, men også ved at hele initieringen er en overgangsrite i seg selv. Det gamle jeg blir igjen og dør når deltageren separeres fra hverdagen inn i liminalområdet, og det nye jeg fødes når den inkorporeres med samfunnet. Slik er initieringen en iverksettelse av den andre halvdelen av livet. Initieringen er også en innvielse i kunnskap. Kunnskap om hvordan arketyperne og menneskets felles underbevisste fungerer, og kunnskap om hvordan menneskets natur og kosmos henger sammen. Dette skjer ved å bli tatt gjennom og lært om de ulike trinnene av individuering, og ved å kroppslig føle på ego-oppløsende erfaringer som gir deg verktøyene for å se hvordan ditt ego står i veien for å se at du er ett med universet.

6.3 Liminalitet

Jeg har tidligere nevnt hvordan Rohr og Moore mente det var i liminalt område stor spirituell endring ville skje. Liminalitet er altså et aktivt virkemiddel og viktig for å forstå initieringen. I dette underkapittelet vil jeg vise hvordan liminalitet kommer til uttrykk på hver enkelt initiering, hvilken rolle *communitas* har på disse initieringene og hvordan de skaper dypere lag av liminalitet innad i beholderen.

6.3.1 Ulike former for liminalitet

Da Turner utvidet van Genneps liminale fase gjorde han dette blant annet ved å utforske og forklare 'liminal entities', eller 'liminal personae', altså at deltageren som gjennomgår en overgangsrite er et 'liminal vesen' (Turner, 1969, 95). Deltagerne er i beholderen gjennom initieringen, og dette blir som nevnt omtalt som 'the ritual space', og er altså det avgrensede liminale området. Både representanten for The ManKind Project og Illuman bruker ordet liminalitet eksplisitt, og sistnevnte sier at de forsøker å få menn til å gå inn i en 'følelse av

liminalitet'. Liminalitet kan deles opp i tre konsepter: 1) Den liminale fasen, som reflekterer tiden eller seksjonen deltagerne er i, 2) liminale vesener, som reflekterer statusen til deltagerne, og 3) liminalt område, som er beholderen deltagerne er i.

Separasjonen fra hverdagen over i beholderen markerer på en og samme tid overgang fra hverdagen til den liminale fasen og liminalt område. Overgangen til selve området dramatiseres gjennom en seremoni på NWTAs hvor du må svare på et spørsmål og banke på en dør for å komme inn. På alle initieringene etableres regler for beholderen, slik som hvem deltagerne kan snakke med og hvor de kan gå. På den virtuelle initieringen markeres avgrensingen ved at deltagerne ikke har tilgang til modulene som er foran det steget de er på. Det liminale området er også et metaforisk område, og Turner sier at liminalitet ofte er sammenlignet med død, å være i livmoren, usynlighet, mørke, biseksualitet, villmark og med eklipsen av solen og månen (Turner, 1969, 95).

Deltagerne går gradvis fra hverdagen de kommer fra til å gradvis bli liminale vesener. På NWTAs skjer dette ved at deltagerne først gir fra seg mobil, klokke, smykker og lignende. Etterhvert gjennomfører de en seremoni hvor deltagerne er uniformert kledd, gir fra seg sitt gamle og tar et nytt navn. Den fremste markøren på liminalitet er at alle deltagerne er helt like, uten eiendeler eller symboler for status – ingenting som kan skille dem fra hverandre. Det er derfor de under store deler av oppholdet er helt nakne. Turner skriver at

Liminal entities [...] may be represented as possessing nothing [...] even go naked, to demonstrate that as liminal beings they have no status, property, insignia, secular clothing indicating rank or role, position in a kinship system –in short, nothing that may distinguish them from their fellow [...] initiands. (Turner, 1969, 95)

Turner sier også at deres oppførsel vanligvis er passiv eller ydmyk, at de adlyder autoriteten og aksepterer straff uten klage. Denne reduseringen er også med på å bygge en form for uniformitet, og deltagere pleier utvikle en intens form for kameraderi og egalitarisme (Turner, 1969, 95–96).

Den Digitale Organisasjonen har færre elementer å spille på for å skape liminalitet i form av bekledning og status og representanten var veldig klar på at deltagerne var nødt til å akseptere lederen av initieringen som autoritet: «they have to surrender to the structure of the training, and submit to a leadership that is not their own, in order to find their own inner sovereignty.» Han kommenterer det paradoksale ved å underkaste seg for å finne sin egen styrke, men påstår at alle menn egentlig lengter etter å bli fortalt hva man skal gjøre. Han sier at dersom de

hengir seg til reglene for beholderen og til en kraft større enn dem selv vil de forhåpentligvis finne en kobling til det hellige. Likevel, så snart deltagerne logger av er de ute av liminalområdet og tilbake i hverdagen. Deltagerne får likevel arbeid de skal gjøre utenfor beholderen, og skal for eksempel utfordre sine egne avhengigheter noe som setter preg på hverdagen deres. Slik kan vi si at de bevisstgjøres på at de er i en form for liminal fase gjennom hele perioden.

6.3.2 Nivåer av liminalitet

Representanten for Den Digitale Organisasjonen påpeker et interessant aspekt ved liminaliteten i beholderen deres: «you have the container, you have the underworld, and then you have the ritual [...] it's like we have layers of, of ritual space embedded in itself».

Representanten tegner her opp et bilde av lag av rituelle områder. Først og fremst har de beholderen som den ytterste rammen, deretter er de i underverden, et 'digitalt rom' med et visse temaer, lyder og stemninger, dette blir da altså et område inne i området. Nede i underverdenen gjør de også seremonier, og i disse seremonisituasjonene er det igjen regler, det er et nytt område inne i et område inne i et område. Her viser representanten hvordan det finnes nye liminale områder inne i det liminale området – altså tre nivåer av liminalitet.

Beholderen øverst, det 'geografiske området' i midten og seremonisituasjonen nederst. Vi kan sammenligne dette med en skole, hvor vi har skolens område som beholder, deretter klasserommet med sine regler og stemninger, og deretter er det ulike regler og forventninger basert på hvilken lærer som leder undervisningen, eller hvilken aktivitet man arbeider med.

Vi ser også at de andre organisasjonene skaper lag av liminale områder, for eksempel under GUTS. Her er de inne i beholderen, inne i hovedrommet 'the pit', og på teppet. 'The pit' har sine regler og stemninger, som at man sitter i to rader i en hestekoformasjon, dette utgjør altså et liminalområde inne i liminalområdet. Når de så bærer inn de enorme teppene som deltagerne skal stige over på, beveger deltagerne seg med dette inn i et tredje, dypere liminalområde. I MROP er det også liminalområder inne i liminalområder, men her vil jeg trekke frem den lange pausen mellom døden av det gamle selvet og fødselen av det nye som et interessant eksempel. Det er nemlig ikke bare slik at deltagerne er separert fra hverdagen, går kledd likt og er inne i beholderen, de har også gått over i en tilstand som 'død'. Jeg vil argumentere for at tilstanden som død kan forstås som et dypere nivå av liminal status, og at de ulike formene for liminalitet forsterker hverandre. Når deltagerne reiser ut i skogen for å kontemplere over de fem harde sannhetene skal de oppleve en livsomveltende endring og

spiritistiske hendelser skal skje slik som at forfedre og dyr kommer til dem. Jeg ser dette i lys av at de her er i beholderen på sin 4. dag, de har vært et liminalt vesen hele denne tiden og er attpåtil i en symbolsk status som død. Jeg vil her argumentere for at disse ulike lagene av liminalitet skaper et så dypt forestillingsunivers at dette kan forklare kraften av denne seremonien.

6.3.3 Liminalitet og *communitas* som spiritualitet

Under NWTAs GUTS skal deltagerne åpne opp, fortelle om, spille ut skuespill og konfrontere det som kan være traumatiske opplevelser kun 24 timer etter ankomst. På MROP ruller deltagerne gråtende i asken etter tilsvarende tid, og på den virtuelle initieringen hengir deltagerne seg til seremonier som chöd kun gjennom kommunikasjon via internett. Det er dermed essensielt for arrangørene å gi deltagerne en opplevelse av trygghet og tillit som kan føre til denne typen hengivelse som kan skape endring.

ManKind Project hadde tidligere en oppdragserklæring som sa at de skulle ta tilbake det 'hellige maskuline' gjennom initiering, trening og handling. Det hellige maskuline ble forklart som en følt erfaring av tilstedeværelse med andre menn påkoblet, åpent og broderlig. Denne brorskapsfølelsen blir av MKPs representant forklart særskilt mannlig spirituell følelse. Altså at nært brorskap er en form for mannlig spiritualitet. Som nevnt var det nesten like mange i staben som deltagere på MROP, og en håndfull flere i staben enn deltagere på NWTA. Dette er frivillige som er der for å hjelpe til med praktiske oppgaver, men også å være tilstede på seremoniene. Representanten for ManKind Project sier at det er en spesifikk atmosfære som kommer når man er så mange menn som heier dem frem, jeg kan se for meg at det oppleves som en form for massesuggesjon. Representanten for Den Digitale Organisasjonen sier tilsvarende at det å bare være menn sammen i et nært brorskap har noe spirituelt ved seg, at det har en transcendent kvalitet. Han påpeker at det ikke er en tilfeldighet at brorskap av munker kun består av menn.

Jeg har tidligere nevnt at Schwalbe anså *communitas* som en av de viktigste komponentene i den mytopoetiske bevegelsen. Dette beskrev han som en 'shared feeling state' og Turner sa det var noe magisk ved det som kunne føles som en endeløs kraft. *Communitas* slik det beskrives av Schwalbe og Turner gir et bilde av en spirituell tilkobling og kraft. Når Schwalbe omtaler *communitas* gjør han aldri dette ved å kalle det en spirituell kraft, eller sammenlignet det med religiøse handlinger som å synge i en kirke. Slik jeg forstår det er det mulig å forstå *communitas* som en *spirituell opplevelse av samhold*. At deltagerne opplever at brorskapet

som dannes under initieringen er så sterk at det oppleves som spirituelt vil kunne forklare mye av grunnen til at deltagerne i så stor grad kan hengi seg til opplevelsen, vise ekstrem sårbarhet og oppleve livsomveltende endringer. Fordi de opplever å være i et spirituelt samhold og dyp liminalitet sammen med andre menn, langt borte fra de hemningene som holder dem i hverdagen.

6.3 Spiritualitet, esoterisme og New Age

Jeg har tidligere lagt frem hvordan Jung har vært viktig for New Age, og at den mytopoetiske bevegelsen ble omtalt som en New Age-bevegelse. Det har dermed vært naturlig for meg å analysere organisasjonene i lys av New Age. Urban argumenterer som nevnt for at New Age er et moderne uttrykk for vestlig esoterisme, og jeg vil her se organisasjonene gjennom Urbans fire trekk ved vestlig esoteriske tradisjoner. Disse er kosmologisk korrespondanse, levende natur, overnaturlige enheter og transformasjon. Jeg vil i dette underkapittelet legge frem hvordan disse kategoriene kommer til uttrykk i hver av organisasjonene før jeg til slutt legger frem noen oppsummerende tanker om feltet.

6.3.1 Trekkene i Illuman og The Male Journey

Selv om de tilhører en katolsk organisasjon understreker både representanten for Illuman og The Male Journey at dette kurset er for personer av alle trosretninger. Illumans representant sier at når noen holder en bønn under initieringen henvender de seg til «The God beyond all names» eller «in all Gods holy names». Han sier også at «We are rooted in the perennial tradition [...] and particularly the wisdom that comes from the mystical branches of great traditions». Han nevner her Sufismen og «the path of the mystics» innenfor kristendommen, jødedommen og buddhismen. Verdiene de tar fra disse tradisjonene er at vi ikke er separert fra gud, at kjærlighet er en fundamental virkelighet og å dyrke en radikal forståelse av tilgivelse. Videre sier han at alle verdens mystiske tradisjoner peker på er en bevegelse fra dualisme til helhet. Her drar han inn Jungianske perspektiver og referer til at barnets ego formes etterhvert som det blir separert fra moren, og at livet handler om å forstå at man er dypt sammenkoblet med alt – at man tilhører én helhet.

Å forstå dette presenterer representanten for Illuman som en åpenbaring. Han sier denne åpenbaringen alltid kommer ute i naturen, og påpeker at alle åpenbaringene i bibelen har skjedd i naturen. Åpenbaringen uttrykker han med egne ord slik:

you realize that [...] the presence of the friend or God or the holy one, is everywhere, is inescapable. In me as well [...] and that I am totally connected and all. Basically the mystery of union, that all is one.

Han peker heretter til navnet deres 'Illu-man', som i opplysning og mann. Representanten for The Male Journey tegner opp en slik type åpenbaring som målet med de 6 timene i skogen. Ego-oppløsning og å ta inn den andre stemmen, Gud, Selvet, naturen, kosmos, at alt er ett. Representanten for Illuman forklarer dette som en reorientering av hele livet: «It becomes very hard to abuse somebody else, or to abuse the earth when it's like this is my brother, this is my sister, even this rock holds the fingerprint of the friend.».

Som nevnt sier representanten for The Male Journey at det er meningen at forfedre og dyr skal komme til deg de seks timene i skogen. Dette vitner om en interaksjon med ikke-empiriske vesener gjennom fedrekult, og impliserer en kobling mellom deltageren og naturen. Vi ser her hvordan Urbans fire trekk alle kommer til uttrykk i denne 6 timer lange brytningen med de 5 harde sannheter. Universets kosmologiske korrespondanse som kommuniserer med individet gjennom overnaturlige enheter som ender i den ultimate transformasjon av å innse livets mirakel.

6.3.2 Trekkene i The ManKind Project

The ManKind Project skiller seg fra de andre organisasjonene da de i mindre grad nevner konsepter relatert til spiritualitet, det hellige og ikke-empiriske enheter. På starten av intervjuet da jeg fortalte at jeg studerte dem fra et religionsvitenskapelig perspektiv var representanten rask med å understreke at de mest sannsynlig var den av organisasjonene som var 'minst religiøse'. Deres begrepsbruk er også mer nøktern. De sier for eksempel ikke 'death and rebirth experience', som de andre organisasjonene, men bruker begrepet fra 'heltens reise' 'the ordeal', en prøvelse. Representantene for de andre organisasjonenes språk åpnet mer opp for religiøse konnotasjoner, men representanten for ManKind Project sitt språk var preget av å se ting i lys av psykologi og rasjonalitet. Da jeg spurte om organisasjonens kilder til kunnskap trakk representanten frem at det var terapeuter, psykologer og personer med doktorgrad i organisasjonen. Jeg vil her minne om at MKP har vært under kritikk tidligere for å ikke ta godt nok vare på deltagerne, blitt hengt ut som et sært opplegg og blitt kritisert for å ha kultlignende tendenser. Jeg har av disse grunner inntrykk av at representanten holdt litt igjen med informasjon som kunne bekrefte tidligere nevnte anklager.

Likevel, MKP gir inntrykk for at de anser seg som en spirituell organisasjon. Et av de mest interessante eksemplene er dette utdraget fra organisasjonens informasjonsside om hva du kan forvente av initieringen:

You'll experience a level of energy, a quality of masculinity, a deep sense of safety, joy and laughter, anger and fear, physical challenge, and *a connection to life's mystery that we can't explain to you, no matter how hard we try.* (mankindproject.org, min kursivering)

Under intervjuet sa representanten at et av målene med initieringen er å 'våkne' til sannheten om at det finnes 'noe større enn seg selv'. Å våkne beskriver han som å få en spirituell bevissthet, som å: «recognize that I am not the center of the universe, my ego is not the center of the universe, there is something bigger than me». Videre sier han at dette spirituelle er noe deltagerne som ikke tilhører noen religiøs tro kan oppleve bare av kraft i å være i et liminalområde, noe som underbygger min påstand om liminalitet som spirituell. Representanten sier at både Bly, Campbell og Jung snakket om 'den vertikale akse'. Han sier dette ikke er noe han vet hva er, han kan ikke forklare det; «but there is something much bigger than me and I'm in the presence of that.». For hans egen del sier han at han oppnår denne spirituelle bevisstheten gjennom Zen-buddhisme. Når han er en «perciever percieving» har han kontakt med dette, men at ulike menn har en ulik opplevelse av hva denne bevisstheten er.

Representanten forteller at en av deres kilder til kunnskap er 'integralteori'. Integralteori, eller 'integralfilosofi', strømmet ut av 'integral spiritualitet', en kunnskapstradisjon hvor man forstår spiritualitet ved å fusjonere østlige og vestlige spirituelle tradisjoner. Den indiske spirituelle lederen og mystikeren Sri Aurobindo kombinerte Hindu-konseptene av det hellige og yoga med evolusjonsteori, og var en av de første integralfilosofene (Gelfer, 2009:99). Etter hvert er integralteori blitt synonymt med filosofen Ken Wilber som satte seg fore å konstruere en filosofi som vevde vitenskap, moral, estetikk, vestlig og østlig filosofi, og verdens store visdomstradisjoner til ett rammeverk (Gelfer, 2009:99). Gelfer påpeker at integralteori har vært populær i New Age-kretser, og at denne integralmodellen kalt 'AQAL-matrisen' inkluderer religion fra både øst og vest, og er i essens en form for spirituell tankegang (Gelfer, 2009:100–101). Også Den Digitale Organisasjonen skriver at de har integralfilosofi som en av sine kilder til inspirasjon på sine nettsider.

Under gravsteinpraksisen hvor man skal utspille en scene mellom seg selv og en avdød kommer det ikke frem om dette kun er et skuespill, eller om det er en rite hvor man skal

fremkalle den dødes ånd. Det blir dermed spekulativt, men det kan hende at de her opplever en tilstedeværelse av den døde og at en av partene tar rolle som spiritistisk medium eller får svar som en form for som orakelpraksis. Gjennom 'sweat lodge'-seremonien engasjerer de seg i urfolks spirituelle praksis gjennom fedrekult. I sitatet jeg trakk frem om den mytopoetiske mannsbevegelsens praksis vises en slik seremoni, Schwalbe fortalte at de her oppfordrer mennene til å kalle frem åndene til sine forfedre for å velsignes av dem (Schwalbe, 1998, 573). Vi kan dermed gå ut fra at det under denne seremonien vil være en form for interaksjon med ikke-empiriske vesener.

På initieringene bærer deltagerne som nevnt en stav som representerer 'axis mundi', men representanten fortalte aldri hva denne symboliserer eller hvordan de bruker den. Moore, en av forfatterne bak *King, Warrior, Magician, Lover*, referer til Mircea Eliade som en inspirerende teoretiker for initiering. Moore legger frem Eliades tese om at mennesker opplever tid i to ulike former, enten vanlig tid, eller hellig tid. Ifølge Moore mente Eliade at stammekulturer trodde verden konstant råtner, men blir revitalisert gjennom menneskets kontakt med den hellige tid. For å gjennomføre revitaliseringen måtte mennesket få kontakt med 'axis mundi', forklart som verdens navle, eller sentrum av verden. 'Axis mundi', eller verdenstreet, var nemlig alltid i hellig tid (Moore, 2001, 91–92). Basert på dette kan vi forstå 'axis mundi'-staven som et symbol på det representanten tidligere har referert til som 'den vertikale aksen', som overnaturlig enhet slik som 'sepiroth'. Det kan også spekuleres i om den brukes som symbol for å vise at deltagerne er inne i 'hellig tid', som enda et lag av liminalitet.

I ManKind Project ser vi en tydelig tilstedeværelse av ikke-empiriske enheter gjennom fedrekult og 'axis mundi', men de esoteriske trekkene om kosmologisk korrespondanse og levende natur er vanskelige å peke ut. Organisasjonen nevner eksplisitt at man gjennom initieringen skal oppleve en 'kobling til livets mysterium som er umulig å forklare'. Representanten sier som nevnt at det er noe større man er i 'tilstedeværelsen av' noe som impliserer at det finnes 'noe' der ute, men om dette er en form for gudelignende enhet, kollektiv bevissthet, eller bare livets mysterium er umulig å si noe om. Organisasjonens død og gjenopplivelsesseremoni, GUTS, er ulik for hver av deltagerne, og det er ikke noe i min data som kan peke på en anerkjennelse av mystisk kunnskap gjennom denne seremonien. Jeg vil likevel peke på at organisasjonen bruker den ny-jungianske litteraturen som rammeverk og svært aktivt bruker Campbells 'heltens reise'. Som tidligere nevnt dyrket Campbell selv en perennialistisk filosofi og at denne 'reisen' var en ego-oppløsende prosess som peker mot en hellig enhet. En rekke piler peker dermed i retning om at også MKP har en form for

åpenbaring, men i hvor stor grad denne har en 'transcendent kvalitet' har jeg ikke nok belegg til å fastslå. Jeg vil her minne om at organisasjonen nylig har gått vekk fra sitt rigide hemmelighold, og at dette er noe som kan utforskes i videre forskning.

6.3.3 Trekkene i Den Digitale Organisasjonen

Den Digitale Organisasjonen har også et slikt eksplisitt forhold til at alt er sammenkoblet gjennom panteisme. Representanten forteller at alle mennesker er tilkoblet det hellige: «the unspeakable mystery». Gjennom praksis som dans, bønn og synging av mantraer kan vi oppnå kontakt med denne kraften som er større enn oss. Representanten sier selv at han mener moden spiritualitet er mystisisme, det er å komme til punktet hvor man forstår at alt er koblet med alt. Han sier videre at alle religioner iboende er rettet mot dette 'ubeskrivelige mysteriet', og klandrer presteklassen for å ha holdt denne kunnskapen unna folket gjennom dogmer og doktriner. Han hevder videre at sannheten alltid har fantes som en understrømning i disse store religionene og nevner her kristne mystikere og sufier.

Representanten sier at det er to andre måter å ha en initierende opplevelse på uten å gjøre det i en trygg beholder slik som deres. Dette er enten å gjøre et tredagers «vision quest» uten mat i skogen, eller ved å ta sopp med hallusinogenet psilocybin, som for eksempel fleinsopp. Han nevner at han mener deltagerne burde ta psilocybinholdig sopp som en del av initieringen. Dette fordi:

You turn your sight inwards, and you feel viscerally connected to that mystery, and so everything is like you can see and feel the fabric of the universe and the cosmos and how everything fits together.

Han deler også fra sin egen erfaring:

I've seen in the face of eternity while on psilocybin is actually the turning wheel of life and death which is eternal and it's this organic pulsating being that is infinite consciousness of which we are part, and this is life and death, it's giving and taking

Han sier senere at dersom du hadde spurt han hva 'it' er for noe, ville det vært «a suffusing ever-omnipresent defying consciousness of which we are part and to which return when we die.». Representanten sier at alt er en del av denne panteistiske bevisstheten, inkludert mennesket. Men at den eksisterer på et dimensjonalt nivå vi mennesker ikke kan forstå. Han sier også at av de mystiske tradisjonene i verden mener han kabbala er nærmest sannheten gjennom Shekinah som gudinnefigur. Han sier at han selv tror den panteistiske bevisstheten er

en gudinne, og sier at de stiller seg bak Gaia-teorien, og nevner også eksistensen av ‘Gaia fairies’. Urban trekker frem Gaia-hypotesen som et av eksemplene på ideen om ‘levende natur’ som går igjen i vestlige esoteriske tradisjoner. Gaia-hypotesen er «the view of the earth as a complex self-regulating living system that maintains the conditions for life.» (Urban, 2015, 12). Et annet aspekt Urban peker på er at kosmologisk korrespondanse er mest kjent fra det hermetiske uttrykket «as above, so below» (Urban 2015, 12). Representanten sier eksplisitt at «we as an organization really drive with the idea of “as above, so below, so within so without” this is really driven around everything is one everything is connected and, and is sacred.».

Vi ser her hvordan representanten for Den Digitale Organisasjonen beskriver en helhetlig kosmogoni gjennom Gaia-teorien og mysteriet som en panteistisk bevissthet. Han sier også hvilken plass menn har i denne kosmogonien. Når menn har oppnådd sitt maskuline energipotensiale aktiverer man kongearketyper. Ifølge representanten blir man da “A pillar of our community and from the earth to the cosmos we are that connecting factor, everyone [...] want to revolve around us like planets orbit around sun”. Jeg ønsker her å peke på den påfallende likheten mellom konseptet ‘axis mundi’, og den individuerte mannen som en søyle som strekker seg fra jorden til kosmos.

Vi ser altså at Urbans trekk er svært synlige i Den Digitale Organisasjonen. Kosmologisk korrespondanse ved at alt er ett, at jorden er den levende organismen ‘Gaia’, referanse til overnaturlige enheter som ‘Gaia fairies’ og mannen som ‘axis mundi’, og selvfølgelig transformasjonen som er å innvies i all denne kunnskapen.

6.3.4 Oppsummering

Ved å trekke frem de ulike spirituelle elementene i organisasjonene og se disse i lys av Urbans fire trekk ved vestlige esoteriske tradisjoner kan vi fastslå at både Illuman, The Male Journey og Den Digitale Organisasjonen i ‘tilfredsstillende kravene’ for å anses som esoteriske. Illuman og The Male Journey hevder å være en del av den perennialistiske tradisjon. Jeg vil også trekke frem at den Digitale Organisasjonen virker å være perennialistisk, da den i stor grad samsvarer med trekkene jeg tidligere har lagt frem, slik som at denne kunnskapen alltid har eksister, men har blitt holdt unna folket, og må gjenopptas gjennom hemmelige initieringer. ManKind Project er som nevnt vanskeligere å identifisere gjennom Urbans fire trekk, men det er ikke tvil om at det er mange religiøse og spirituelle aspekter i organisasjonen og

initieringen deres, Noen av disse religiøse aspektene finnes i alle organisasjonene, slik som hemmelighold og Østlig religion.

Urban argumenterer for at konseptet hemmelighold kan forstås som en grunnleggende del av religion. Han viser her til Otto, som mente at hele ideen bak 'det hellige' referer til det «that which is hidden or esoteric, that which is beyond conception or understanding.», og Taussig som argumenterer for at «the sensation that behind the appearance of things there is a deeper mysterious reality that we may here call sacred, if not religion» (Otto 1958; i Urban, 2021:3; Taussig, 1998; i Urban, 2021, 3). Urban selv påstår at hemmelighold også må forstås som en grunnleggende del av konstruksjonen og opprettholdelsen av religiøs autoritet og makt (Urban, 2021, 4). Jeg vil her minne om at esoterisme i dag brukes om 'kunnskap reservert en liten gruppe' og at det er karakteristisk for esoterisme at det gjør krav på kunnskap om skjulte verdener (Versluis, 2007, 8–9).

Under intervjuene hendte det flere ganger at representanter refererte til mannen som solen, og da spurte jeg om de mener kvinnen symboliserer månen, noe de bekreftet. Sammenkoblingen mellom femininitet, maskulinitet, anima og animus har påfallende likheter med yin og yang. Rohr sier selv i en seksjon hvor han legger frem en forklaring om anima og animus at disse kan oppleves som problematiske, og at «Den som ikke kan avfinne seg med disse begrepene kan naturlig bytte dem ut med det eksotiske begrepsparet «Jin» og «Jang».» (Rohr, 1989:15). Yang er forbundet med det ytre, synlige, rasjonelle, aktive og sterke, og yin er forbundet med det indre, usynlige, intuitive, mottagende og svake (Sizoo, 2000, 45).

The secret of their creative interaction is the recognition that, though different, they are not entirely opposite, since each is present in the other. The basic principle is that the two forces should be balanced, for any excess causes a variety of troubles or evils.” (Sizoo, 2000, 45–46)

Vi ser her den påfallende likheten mellom anima/animus og yin og yang, hvor disse er tilstedeværende i hverandre, og at mangel på balanse i disse kreftene fører til problemer. Dette er bare ett av mange eksempler på hvordan Østlig religion er sammenvevd i organisasjonene, et perspektiv de sjeldent trakk frem selv. I et større perspektiv er en slik blanding av ulike religiøse symboler og praksiser typisk for New Age-fenomener.

Jeg har så langt i kapitlet trukket frem en rekke elementer som viser religiøse virkemidler i de ulike initieringene. De tilbyr alle også sirkler man bli medlem i etter å ha deltatt på initiering, noe som kan sies å fylle et 'spirituelt tomrom' som menn kan sies å mangle. Det er etter min mening tydelig at disse organisasjonene kan klassifiseres som New Age-fenomener,

da deres praksis ved å blande esoteriske impulser, Østlig Religion, transformasjon og så mye annet nettopp er identifikatorer for denne bevegelsen. Det eneste som holder meg fra å konkludere med dette er at organisasjonene har en såpass fast organisasjonsstruktur. Hugh Urban, som Kraft, Gilhus og Mikaelsson, sier at New Age er diffust, lederløst, desentralisert og formløst (Urban, 2015:5). Dette samsvarer ikke med feltet jeg studerer som er preget av profesjonalitet, rammer, regler og struktur.

6.4 Maskulinitet og identitet i feltet

6.4.1 Kritikk av den mytopoetiske mannsbevegelsen

Den mytopoetiske mannsbevegelsen oppsto blant annet som et oppgjør med mennenes fedre som de mente ikke hadde vært til stede eller initiert dem til ordentlig manndom. De ønsket også å bryte med deres maskulinitetsform som de mente var preget av konkurransekultur, stoisisme og aggresjon. Løsningen deres fant de gjennom villmannarketypen, som representerte den glemte 'dype maskuliniteten' eller 'Zevs-energien' (Gelfer, 2009, 2, 21). Denne skilte seg fra maskuliniteten de forbandt med sine fedre og datidens 'myke menn' som var preget av sin oppvekst rundt kvinner og manglet den livgivende kraften fra arketyperne. Den jungianske ideen om 'dyp maskulinitet' var ikke en overdreven versjon av tradisjonell maskulinitet, men en trygg og vital maskulinitet som kom etter menn hadde akseptert sin feminine side (Schwalbe, 1996, 50–51). Zevs-energien er av Bly forklart som mannlig autoritet akseptert som et gode for samfunnet (Keith, 2007, 99).

Den mytopoetiske mannsbevegelsen har med sin popularitet også vært gjenstand for en rekke kritikk. Gelfer nevner kritikerne Brod (1992), Hagan (1992), Ross (1992), Kimmel (1995c), Schwalbe (1996) og Messner (1997), som anklager organisasjonen for misogyni, androsentrisme, homofobi, rigide kjønnsstereotyper og naivt syn på etnisitet og økonomi (Gelfer, 2009, 20). Messner anklager bevegelsen for å være tilpasset privilegerte menn, og at den ikke konfronterer mennene med sine privilegier og hierarkiske posisjon over kvinner og andre menn. Han mener de har gjenoppbygd en ny hegemonisk maskulinitet som er mindre selvdestruktiv, verdsetter mannlig tilknytning, og er komfortabel med å dyrke Zevs-energien (Messner, 1997, 730–731). Initieringen i den mytopoetiske mannsbevegelsen kan i essens ses som en overgang fra posisjon som underordnet maskulinitet til hegemonisk maskulinitet (Gelfer, 2009, 37). Keith hevder at tilsvarende kritikk rettes mot ManKind Project – at de selger en ompakket form for hegemonisk maskulinitet som ikke konfronterer menn med deres mannlige privilegier, noe som fører til at kvinner fortsetter å bli sett som det svake kjønn som

menn skal beskytte. Keith påstår videre at både den mytopoetiske bevegelsen og ManKind Project ikke er eksplisitt imot feminisme, men ytrer at feminismen ikke har en plass for menn, at den ikke nødvendigvis sitter på løsningen.

I *King, Warrior, Magician, Lover* er kongearketypen det tilsvarende til Blys Zevs-energi. Dette er den primære og viktigste arketypen i alle menn. Kongearketypen er patriarkalsk av natur, da den skal regjere over alt innenfor sitt eget rike, mens alt utenfor er 'kaos' og 'demonisk'. Som nevnt tilhører også kvinnene kongearketypen i hans rike. Gelfer kritiserer deres idealiserte konge og sier at selv kongen i sin helhetlige form er en diktator (Moore & Gillette, 1990, 49, Gelfer, 2009 23–26).

Jungianeren Clarissa Estés publiserte den bestselgende boka *Women Who Run with the Wolves: Myths and Stories of the Wild Woman Archetype* i 1992, altså to år etter *Iron John og King, Warrior, Magician, Lover*. I denne boka identifiserer Estés villkvinnearketypen som den 'kvinnelige sjel' eller 'kvinnelighetens kilde', og forklarer kvinner slik:

Fra naturens side har ulver og kvinner sterk slektskapsfølelse. De er nysgjerrige, utholdende og sterke. De har dyp intuisjon, er intenst opptatt av ungene, maken og flokken. De er vant til å omstille seg til stadig nye forhold, de er ytterst trofaste og modige. (Estés, 1993, 18)

Begreper som sterk, modig, utholdende, omstillingsdyktige og trofaste ligner slett ikke de begrepene den ny-jungianske psykologien bruker om kvinner, hvor de tegner dem som myke, mottagelige og underdanige. At man kan se en så sterk kontrast av en annen jungiansk psykolog på samme tid mener jeg ytterligere belyser hvilket patriarkalsk verdenssyn vi finner i den mytopoetiske bevegelsen og dens litteratur.

6.4.2 Syn på kjønn og maskulinitet i hver av organisasjonene

Organisasjonenes syn på kjønn og maskulinitet varierer stort, og jeg vil derfor legge frem en organisasjonen av gangen. Den Digitale Organisasjonen er den enkleste å forholde seg til da deres representant sier at meningen for menn er å bli patriarker. Han mener at vi gjennom individuering finner balanse i «the mystical side, the feminine side, the cosmos, the earth, the masculine, the analytical and alpha side». Disse kommer altså til sentrum av vårt indre og iverksetter det maskuline potensialet: kongearketypen. Representanten forklarer kongen som en ordensmann som beskytter og tjener sitt rike med et åpent hjerte og en fast hånd. Jeg har tidligere lagt frem sitatet hvor han forklarer den individuerte mannen som:

A pillar of our community and from the earth to the cosmos we are that connecting factor everyone around [...] want to revolve around us like planets orbit around sun because we are holding them, we are loving them, we are supporting them

Her sier representanten at andre *ønsker* å gå i bane rundt menn og sammenligner mannen med solen. Han sier eksplisitt målet er «to become the patriarch». Han anerkjenner at dette har negative konnotasjoner, men sier at dette 'holder en dyp maskulin spiritualitet' og er i essens meningen med livet for menn.

Hos ManKind Project er målet å bli en 'ny kriger'. Initieringen starter som nevnt med en presentasjon av den gamle krigeren, den 'tradisjonelle maskuliniteten' som de vil legge bak seg, akkurat som den mytopoetiske mannsbevegelsen. Bildet han tegner av den tradisjonelle maskuliniteten samstemmer med hvordan den blir forklart av American Psychology Organization: «marked by stoicism, competitiveness, dominance and aggression [which] is, on the whole, harmful» (Pappas, 2019; i Sam de Bois, 2019, 147). Representanten sier likevel at det er vakre sider ved den tradisjonelle maskuliniteten: «we need men of honor and courage and strength and directness, [...] we need some of those warrior characteristics.».

Den nye krigeren tar ansvar for seg selv og tar sine skygger på alvor for å ikke manifestere dem i verden rundt seg. Representanten sier at målet er å oppnå en moden maskulinitet, altså en mann som utøver verdier som «accountability, authenticity, integrity, compassion, respect, intercultural competency, generosity, and leadership.» Han sier videre at «we understand that masculinity also includes sensitivity, tenderness, nurturing, you know, emotionality».

Representanten for ManKind Project trekker aldri opp noe om kvinner eller femininitet gjennom hele intervjuet. Ei heller noe om menns posisjon i samfunnet, utenom karakteristikkene jeg her har lagt frem, hvor verdien lederskap er nevnt. Det faktum at han hverken tar avstand fra eller problematiserer den ny-jungianske arketypeforståelsens patriarkalske natur kan dermed tolkes som at de er på linje med denne forståelsen av forholdet mellom menn, kvinner og makt. Selv om at han understreker at menn skal være emosjonelle, så er dette på linje med den jungianske forståelsen av å integrere anima, og utover dette sier han ingenting som bryter med den nevnte patriarkalske natur.

Representantene fra både The Male Journey og Illuman opplevde det vanskelig å skulle svare på spørsmål om kjønn og maskulinitet på vegne av hele organisasjonen. De trekker frem at det er mennesker med ulike tro i organisasjonen, og et mangfold av perspektiver. Representanten for Male Journey sier at han deler urfolk sine perspektiver på sosialt kjønn, som han forklarer

som at det finnes kvinner med maskuline karakteristikk og menn med feminine karakteristikk, at det finnes flere kjønn og at kjønn til en viss grad er flytende. Representanten for Illuman sier at vi må begynne å se på maskuliniteter i flertall, og problematiserer at vi i samfunnet har mye 'giftig maskulinitet': at menn ikke skal ha kontakt med sine følelser og ikke skal vise svakhet eller feighet. Han sier at Illumans intensjon er å lage et sted hvor sunn maskulinitet kan blomstre, ved å hjelpe menn komme i kontakt med følelsene sine.

Videre problematiserer han at man har sett på biologisk kjønn som binært, da han mener kjønn er komplisert og heller bør forstås som et spekter, eller som en tredimensjonal modell. Han sier likevel at de anvender de ny-jungianske arketyperne som rammeverk i initieringen, og kommer senere med en liste over feminine og maskuline karakteristikk. På den mannlige siden nevner han trekk som fokus, intellekt, rasjonalitet, styrke og solen, og på den kvinnelige siden nevner han trekk som tilgivelse, innsikt, omsorg, sensualitet, visdom og månen. Han understreker at dette kun er typiske karakteristikk ved hvert av kjønnene. Begge kjønn kan ha alle de ulike karakteristikkene, men at man typisk ser at menn og kvinner blir dratt mot karakteristikkene på 'sin' side. Representanten sier at ethvert individ må komme i kontakt med de trekkene som flyter i seg selv. Slik mener han at ulike former for sunn maskulinitet kan komme til uttrykk. Representantene fra Illuman og The Male Journey deler også syn på hvorfor kvinner ikke behøver initiering. De referer til Rohr som sier at kvinner og menn har ulike behov på grunn av biologi. Gjennom menstruasjon ser kvinner blod, de ser livets syklus og vet at de skal dø. Derfor har de ifølge Rohr ikke de samme behovene som menn, og har derfor andre veier mot individuering. Korsfestingen, hvor deltagerne blir smurt i kunstig blod og går gjennom en symbolsk død, kan slik se ut til å skulle simulere en lik prosess for menn.

Begge representantene har et progressivt syn på kjønn hvor de tar høyde for at kjønn er sosialisert, flytende og komplisert. Likevel er det usikkert hvor mye av dette synet på kjønn som kommer til uttrykk under initieringen deres. Det kan være at jeg ved tilfeldighet har intervjuet de mest progressive medlemmene, og de sier selv at dette er et omstridt tema i organisasjonen. Hverken representanten for Illuman eller Male Journey tar heller avstand eller problematiserer den ny-jungianske arketypeforståelsens patriarkalske natur.

6.4.3 En forlengelse av patriarkatet?

Som nevnt består den mytopoetiske mannsbevegelsen av en homogen gruppe bestående av hvite, heterofile, middelaldrende middelklasse menn. De fire organisasjonene i feltet oppgir

for det meste at det samme er tilfellet for dem. Gjennomsnittsalderen på initieringene er rundt 35-40 år, da det er rundt denne tiden man skal begynne overgangen til den andre halvdel av livet. Samtlige organisasjoner understreker at de er opptatt inkludering, og at skeive og transpersoner som identifiserer seg som menn er velkomne. Representanten for Illuman sier at de har bred deltagelse på tvers av sosioøkonomisk, politisk og etnisk bakgrunn, men en stor majoritet hvite og svært få av afroamerikansk bakgrunn. Representanten for ManKind Project trekker frem at de har «speciality weekends» for å kunne tilby initiering til personer av ulik seksualitet, etnisk bakgrunn og funksjonaliteter. Disse er: personer med funksjonsnedsettinger, døve, LGBTQ (gay, bi, trans, queer), menn av farge (BIPOC), 'African heritage', Pan-asiatisk og Midtøsten, og for unge i alderen 18-35 (ManKind Project, 2022). Den Digital Organisasjonen har en egen informasjonsboks for personer av ikke-hvit etnisk bakgrunn og skeive. Her sier de at majoriteten av deres deltagere er heteroseksuelle og hvite, men at dette ikke er intensjonelt. Videre referer de til en homofil og en afrikansk tidligere deltager som man kan ta kontakt med dersom man har spørsmål om opplevelsen. For å delta på en NWTA koster fra 7000 kroner og opp. MROP koster omtrent 4500-5500 kroner og den virtuelle organisasjonen koster omtrent 15000kr. Selv om Male Joruney, Illuman og ManKind Project hevder å være 'non-profit organisations' ser vi her at det ikke er alle som har råd til å engasjere seg i den andre halvdel av livet.

Representanten for Illuman foreslår at grunnen til at det i hovedsak er privilegerte hvite menn som gjennomfører initieringen er fordi vi lever i et patriarkalsk system hvor disse sitter på mye makt. Dette betyr at disse også i større grad trenger ego-oppløsningen og nedstigningen – å bli dyttet ned fra stigen. Han sier kvinner og andre undertrykte som minoriteter trenger å gjøre mer «ascent work», disse har allerede opplevd mye tungt gjennom generasjoner og trenger i første omgang å bygge opp et trygt fundament.

Spørsmålet som da reiser seg er om initieringene slik organisasjonene gjennomfører dem løser problemet med patriarkatet og 'gamle krigere' som de ønsker å sette en stopper for. Jeg vil her trekke inn Krondorfer og Hunts perspektiv fra feltet kritiske studier av menn i religion. Dette er å ta høyde for menns makt, privilegier og hierarkiske posisjon, og sette søkelys på om menn mener de er berettiget sine privilegier. Videre ser det også på hva det vil si å være en religiøs mann i fremtiden, altså hvordan ting vil utvikle seg.

For å svare på dette må vi gå tilbake og analysere byggeklossene i initieringen, jungiansk og ny-jungiansk psykologi. Den jungianske essensialistiske kjønnsforståelsen er i seg selv

problematisk da menn og kvinner forbindes med ulike kvaliteter slik som at menn er logos, og kvinner er eros, et syn som videreføres i den ny-jungianske psykologien. Gelfer sier at de jungianske arketyper idealiserer en 'heltemodig' mannlig vold, som ikke reflekterer noe menneskelig universelt, men er en manifestasjon av mannlig dominans. Tilsvarende sier Tacey at det den mytopoetiske mannsbevegelsen anser som arketyper faktisk er stereotyper (Gelfer, 2009, 23). Den arketyperiske forståelsen gir dessuten en 'unnskyldning' eller 'forklaring' for hvorfor menn handler galt, da skyggesidene av arketyper fører menn til å være manipulative, voldelige og misbruke andre og seg selv. Jungiansk psykologi påstår at myter og folkeeventyr inneholder universelle sannheter, uten å anerkjenne sosialisering som faktor ved at den store majoriteten av disse eventyr og myter er skapt i patriarkater. Iron John er for eksempel et svært konservativt og dypt problematisk eventyr sett i moderne kontekst, med en prins som gjennom manndomsprøver slik som å lede en hær ut i krig og drepe fiendens soldater ender med 'prinsessen og halve kongeriket'.

Videre må vi se på hvilke konnotasjoner som vekkes av språket i initieringene. Deltagerne skal bli med på en *heltemodig* reise, hvor de skal komme i kontakt med *magikeren*, ta til seg de gode egenskapene fra *elskeren* og *krigeren* og til slutt bli *konger*. Gelfer påpeker at det er spesielt krigeren og kongen som blir dyrket og ettertraktet i *King, Warrior, Magician, Lover* (Gelfer, 2009, 23). En konge impliserer en person som er født til makt for å herske over personer under seg i et hierarki, og en kriger impliserer en person som bruker vold for å overvinne fiender. Det maskuline skal ut og krige, og det feminine som representerer Gaia, det passive og det uskyldige. Selv om vi tolker deres anvendelse av den ny-jungianske psykologien i beste mening, og anerkjenner at de pakker dette inn i nye forståelser må det likevel påpekes at det er et iboende problematisk utgangspunkt. Det er vanskelig å skulle tenke at dette stopper en syklus av patriarkat, eller i alle fall skaper et bedre, når den ny-jungianske psykologien kan sies å reprodusere roller som befester en patriarkalsk posisjon med menn som herskere og krigere.

Jeg må selvfølgelig her vise til at det er svært ulike perspektiver i de ulike organisasjonene. Den Digitale Organisasjonen mener for eksempel at menn skal være patriarker. Illuman og The Male Journey ytrer seg mer kritiske til patriarkatet og presenterer initieringen som et steg mot veien for å bevege seg bort fra giftig maskulinitet. Jeg vil her minne om at representantene tilsynelatende var blant de mer progressive i organisasjonen, og at disse organisasjonene er basert på katolske premisser. Representanten for ManKind Project sier også at de har et ønske om å gjøre verden til et bedre sted ved å konfrontere den tradisjonelle og

giftige maskulinitet, og skape 'nye krigere'. Uansett om organisasjonenes mål er å skape et bedre patriarkat, bryte med det, eller skifte ut tradisjonell eller giftig maskulinitet mener jeg ikke den ny-jungianske rammen de bruker for å oppnå dette kan føre til slik endring. Jeg vil her trekke frem at ingen under noen av intervjuene problematiserte noen arketyper, men behandlet dem som et smart kart for å forstå oss selv. Dette hjelper kanskje de som deltar på initieringene, noe ikke alle har råd til, men om det gjør verden til et bedre sted for kvinner og andre menn gjenstår som et åpent spørsmål.

6.5 Oppsummering av analysen

I dette kapitlet har jeg analysert organisasjonene og deres initieringer. Jeg har kommet frem til at de anvender Campbells 'heltens reise' som mal for initieringen og ny-jungiansk psykologi som rammeverk og kart for å forklare prosessen deltagerne tas gjennom. Jeg viser videre hvordan kurset er en overgang til den andre halvdel av livet, og slik fungerer som en iverksettelse av Jungs konsept individuering. Videre har jeg lagt frem hvordan organisasjonene bevisst skaper en liminal fase, liminalt område og liminale vesener. Jeg viser videre hvordan vi kan se at det finnes flere lag av liminalitet, og at opplevelsen av *communitas* og liminalitet fører til en sterk spirituell opplevelse som kan forklare den livesomveltende endringen som skal ta sted. Jeg har også vist hvordan Urbans fire trekk ved vestlig esoterisme kommer til uttrykk i organisasjonene, og etablert at organisasjonene kan forstås som New Age-fenomener. Til slutt har jeg sett på kjønn og maskulinitetsperspektivet i organisasjonene, og argumenterer for at rammeverket de anvender for å skape en bedre maskulinitet er for problematisk til at de kan oppnå sine ønsker.

Kapittel 7: Konklusjon

I oppgaven har jeg forsøkt å svare på forskningsspørsmålet:

Hva er organisasjoner med bakgrunn i den mytopoetiske mannsbevegelsens syn på maskulinitet, og hvordan bruker de religiøse elementer i initieringen for å oppnå en form for maskulinitet?

Svaret på dette kan vi lese gjennom de ulike tingene jeg har kommet frem til i oppsummeringen av analysen. Synet på maskulinitet i den mytopoetiske mannsbevegelsen er basert Jungs eksistensialistiske syn på kjønn, og den ny-jungianske psykologien. Dette er påvirket av andre elementer slik som Østlig religion og yin og yang. De religiøse elementene anvendes for å forsterke rammen av ny-jungiansk psykologi og å fylle malen av 'heltens reise', og som virkemidler for å sørge for at liminalitet og *communitas* oppstår slik at stor endring kan skje. Det må da også nevnes at praksisen deres *er religiøs* og at det endelige målet i stor grad kan sies å være en mystisk åpenbaring, som gjør at alt sentrerer seg rundt en religiøs åpenbaring.

Denne studien er preget av at jeg har tredd inn i et felt jeg ikke kunne noen ting om, og fikk innsikt i fire organisasjoners hemmelige praksiser. Gjennom intervjuene fikk jeg rik data, og når jeg først begynte å analysere materialet var det åpenbart at jeg måtte gjøre prioriteringer. Intensjonen min som religionsstudent har vært å forsøke å trekke frem de viktigste elementene for å forstå initieringen og å vise kompleksiteten i feltet av ulike religiøse praksiser. Dette har tatt meg på en reise gjennom Campbells monomyte, den mytopoetiske mannsbevegelsen, jungiansk psykologi og en rekke andre konsepter og elementer jeg ikke hadde noen forkunnskaper om. Jeg opplever å ha fått med mye av det viktigste i denne teksten, men må understreke at det er mange ting som gjerne skulle ha vært med.

Eksempler på dette er urfolkspraksiser, noe alle organisasjonene sier er viktig for deres virke, men som de forteller lite om. Jeg skulle også gjerne ha utforsket nøyere hvordan man kan plassere dem som nyreligiøst fenomen, ved å for eksempel se på dem som en ny-paganistisk praksis da natur og villmannarketyper er så fundamentale for deres virke. Jeg har heller ikke utforsket hvordan katolisisme og New Age blandes i Illuman og The Male Journey, hvor jeg for eksempel kunne utforsket hvordan initieringen også kan ses som en simulering av påskemysteriet, med korsfestelse og gjenoppstandelse. Jeg ville også videre arbeidet med Jung og hans påvirkning på New Age, og anvendt feministisk kritikk av jungiansk psykologi.

Jeg kunne også sammenligne organisasjonene i feltet med andre New Age-fenomener som er inspirert av Jung og Jungiansk psykologi slik som alexandriansk wicca. Dessuten tror jeg det ville vært fruktbart å studere dette feltet fra en annen linse enn den kulturvitenskapelige, ved å for eksempel se på religion som menneskets verdenssyn, eller livssyn.

Det er med andre ord en rekke ting jeg gjerne skulle ha fortsatt på, men for nå er dette kapittelet over. Dette prosjektet har gitt empiri til maskulinitet i New Age, noe jeg selv skulle ønske det fantes mer av, og dette gir rom for videre forskning på noen av trådene jeg ikke har fått jobbet med. Det å utforske dette feltet har krevd at jeg har måtte behandle et utall religiøse praksiser og brynes med noen av disiplinens kjernesporsmål da mye i feltet utfordrer hva vi forsker på og hvordan vi forsker på det. Jeg har hatt en rekke aha-opplevelser, og på slutten av denne studien opplever jeg å ha fått en ny og dypere innsikt i den religionsvitenskapelige disiplinen.

Litteraturliste

- Anker, Trine. 2019. *Analyse i praksis*, Oslo: Cappelen Damm Akademisk
- Anthony Stevens. 2006. "Archetypes". I *The Handbook of Jungian Psychology: Theory, Practice and Applications*, redigert av Renos K. Papadopoulos. New York: Routledge.
- Bell, Cathrine. 1997. *Ritual: Perspectives and dimensions*. UK: Oxford University Press.
- Bly, Robert. 2015. *Iron John*. Tredje utgave. Boston: Da Capo Press.
- Bøe, Marianne Hafnor og Kalvig, Anne. 2020. *Mennesker, meninger, makter: En introduksjon til religionsvitenskap*. Oslo: Cappelen Damm.
- Bremborg, Anna Davidsson. 2011. "Interviewing." I *The Routledge Handbook of Research Methods in the Study of Religion*, redigert av Michael Stausberg & Steven Engler, 310–322. Oxfordshire: Routledge.
- Bryman, Alan. 2016. *Social research methods*. Femte utgave. Oxford: Oxford University Press.
- Casement, Ann. 2006. "The Shadow." I *The Handbook of Jungian Psychology: Theory, practice and applications*, redigert av Renos K. Papadopoulos, 94–112. New York: Routledge.
- Center for Action and Contemplation. 2021. "Carl Jung: Inner Authority". Oppdatert URL: <https://cac.org/daily-meditations/inner-authority-2021-11-21/>
- Clatterbaugh, Kenneth. 2007. "Men's Rights". I *International Encyclopedia of Men and Masculinities*, redigert av Michael Flood, Judith Kegan Gardiner, Bob Pease og Keith Pringle, 430–433. New York: Routledge.
- Connel, Raewyn. 2005. *Masculinities*. Andre utgave. California: University of California Press.
- Culbertson, Philip og Krondorfer, Björn. 2005. "Men's studies in Religion" i *Encyclopedia of religion*, redigert av Lindsay Jones, 5861–5866. Detroit: Macmillian.

- de Boise, Sam. "Is Masculinity toxic?". *Norma* 14 (3): 147–151.
- Elwood, Robert. 2008. *Myth: Key Concepts in Religion*. London: Continuum International Publishing Group.
- Estés, Clarissa Pinkola. 1993. *Kvinner som løper med ulver - myter og fortellinger om villkvinne-arketypen*. Oslo: Vigmostad Bjørke.
- Evans, Liz. 2004. «Book review: Jung: A feminist revision». *Religion* 34, nr.4 (oktober 2004): 356–366.
- Gelfer, Joseph. 2009. *Numen, Old Men: Contemporary Masculine Spiritualities and the Problem of Patriarchy*. London: Routledge.
- Gentile, John. 2007. "The Scholar as Mystic: The Poetic Mysticism of Joseph Campbell" I *Storytelling, Self, Society* 3, nr. 3 (september-oktober 2007): 195–204.
- Gilhus, Ingvild & Mikaelsson, Lisbeth. 2005. *Kulturens refortrylling: Nyreligiøsitet i moderne samfunn*. Andre utgave. Oslo: Universitetsforlaget.
- Gilhus, Ingvild Sælid. «Hva er religion i dag? Religionsbegrep og religionsvitenskap», i *Religion og kultur: ein fleirfagleg samtale*. redigert av Gunnar Skirbekk, Nils Gilje, Arve Brunvoll og Hans Bringeland. Oslo: Universitetsforlaget. 2009.
- Gilhus, Ingvild. 1999. «Forord». I *Rites de passage. Overgangsriter*. Norge: Pax forlag.
- Gottsén, Lucas, Mellström, Ulf & Shefer, Tamara. 2020. "Introduction: mapping the field of masculinity studies" i *Routledge International Handbook of Masculinity Studies* redigert av Lucas Gottsén, Ulf Mellström & Tamara Shefer. Oxford: Routledge.
- Grimes, Ronald L.. 2014. *The Craft of Ritual Studies*. Oxford: Oxford University Press.
- Guest, Greg, Bunce, Arwen & Johnson, Laura. 2006. "How Many Interviews Are Enough?: An Experiment with Data Saturation and Variability", Sage *Field Methods* 18, nr. 1 (2006): 59–82.
- Hanegraaf, Wouter. 2006. "Tradition". *Dictionary of Gnosis and Western Esotericism*, redigert av Wouter J. Hanegraaff, Antoine Faivre, Roelof van den Broek & Jean-pierre Brach, 1125–1135. Leiden: Brill.

Hunt, Stephen & Krondorfer, Björn. "Introduction: Religion and Masculinities – Continuities and Change" *Religion and Gender* 2, nr. 2 (februar 2012):194–206.

Jespers, Frans. 2014. "From New Age to New Spiritualities: Secular Sacralizations on the Borders of Religion". I *New Age Spirituality: Rethinking Religion*, redigert av Sutcliffe, Steven J. & Gilhus, Ingvild S., 197–211. London: Taylor & Francis group,

Kast, Verena. 2006. "Anima/animus". I *The Handbook of Jungian Psychology: Theory, practice, and applications*, redigert av Renos K. Papadopoulos, 113–129. New York: Routledge.

Keith, Thomas. 2017. *Masculinities in Contemporary American Culture: An Intersectional Approach to the Complexities and Challenges of Male Identity*. New York: Routledge.

Kimmel, Michael, Hearn, Jeff & Connel, Raewyn. 2004. *Handbook of Studies on Men and Masculinities*. California: SAGE Publications.

Klegman, Hal. 2004. "History of The ManKind Project and the NWTa. The ManKind Project. URL: <https://mankindprojectuki.org/mankindprojecthistory>

Kraft, Siv Ellen. 2011. *Hva er nyreligiøsitet?*. Oslo: Fagbokforlaget.

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend. 2015. *Det kvalitative forskningsintervju*. 3. Utgave. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Leeming, David. 1998. *Mythology: the voyage of the hero*. Tredje utgave. Oxford: Oxford University Press.

Luhrmann, Tanya Marie. 2021. "Interview Methods". I *The Routledge Handbook of Research Methods in the Study of Religion*, andre utgave, redigert av Michael Stausberg & Steven Engler, 345–364. Oxfordshire: Routledge.

Magnuson, Eric. 2007. *Changing Men, Transforming Culture: Inside the Men's Movement*. London: Routledge.

ManKind Project. 2004. "History of the ManKind Project and the NWTa". URL: <https://mankindprojectuki.org/mankindprojecthistory>

Mankowski, Eric & Maton, Kenneth. 2010. "A Community Psychology of Men and Masculinity: Historical and Conceptual Review". *American Journal of Community Psychology* 45, nr.1-2 (mars 2010): 73–86.

- Marlan, Stanton. 2006. "Alchemy." I *The Handbook of Jungian Psychology: Theory, practice and applications*, redigert av Renos K. Papadopoulos, 263–295. New York: Routledge.
- Marlan, Stanton. 2006. "Alchemy". I *The Handbook of Jungian Psychology: Theory, practice and applications*, redigert av Renos K. Papadopoulos, 263–295. New York: Routledge.
- Messner, Michael. 1993. "“Changing Men” and Feminist Politics in the United States". I *Theory and Society* 22, nr. 5 (oktober 1993):723–737.
- Moore, Robert & Gillette, Douglas. 1990. *King, Warrior, Magician, Lover*. USA: HarperCollins publishers.
- Moore, Robert. 2001. "The Archetype of Initiation". I *The Archetype of Initiation: Sacred Space, Ritual Process and Personal Transformation*, redigert av Max J. Havlick Jr., 77–106. Indiana: Xlibris Corporation.
- Morris, Rosalind C. 2016. «Gender» I *Theorizing Rituals, Volume 1: Issues, Topics, Approaches, Concepts*, redigert av Jens Kreinath, J.A.M. Snoek, og Michael Stausberg, 361–378. Tyskland: Brill.
- NRK. «Innafor.» TV-serie. Episodenavn: *Mannen*. Publisert 20. november 2019. [<https://tv.nrk.no/serie/innafor/2019/MDDP12100719/avspiller>]
- Papadopoulos, Renos, K. 2006. "Jung's epistemology and methodology". I *The Handbook of Jungian Psychology: Theory, practice and applications*, redigert av Renos K. Papadopoulos, 7–53. New York: Routledge.
- Platvoet, Jan G. 2016. "Ritual: Religious and Secular." I *Theorizing Rituals, Volume 1: Issues, Topics, Approaches, Concepts*, redigert av Jens Kreinath, J.A.M. Snoek, og Michael Stausberg, 161–205. Tyskland: Brill.
- Richard Rohr. 2004. *Adams Return: The Five Promises of Male Initiation*. Pennsylvania: Crossroad Publishing.
- Rohr, Richard. 1989. *Villmannen: Fire taler om mannsfrigjøring*. Oslo: Gyldendal.
- Rohr, Richard. 2011. *Falling Upward: A spirituality for the two halves of life*. New Jersey: John Wiley & Sons Inc.

- Roof, Wade Clark. 2011. "Research Design". I *The Routledge Handbook of Research Methods in the Study of Religion*, redigert av Michael Stausberg & Steven Engler, 68–80. Oxfordshire: Routledge.
- Rousse-Lacordarie, Jérôme. 2016. "Mysticism". *Dictionary of Gnosis and Western Esotericism*, redigert av Wouter J. Hanegraaff, Antoine Faivre, Roelof van den Broek & Jean-pierre Brach, 818–820. Leiden: Brill.
- Schwalbe, Michael. 1996. *The Men's Movement, Gender, Politics, and American Culture*. Oxford: Oxford University Press.
- Schwalbe, Michael. 1998. "Mythopoetic Men's Work as a Search for Communitas". I *Men's lives*, fjerde utgave, redigert av Michael Kimmel, & Michael Messner. Boston: Allyn & Bacon.
- Schwalbe, Michael. 2007. "Mythopoetic Movement". I *International Encyclopedia of Men and Masculinities*, redigert av Michael Flood, Judith Kegan Gardiner, Bob Pease & Keith Pringle (450–453). New York: Routledge.
- Segal, Robert A.. 1987. *Joseph Campbell: An Introduction*. New York, Garland Publishing inc..
- Segal, Robert, A.. 2000. *Hero Myths: A Reader*. Massachusetts: Blackwell Publishers Ltd.
- Segell, Michael. 2000. *Standup Guy: Manhood After Feminism*. New York: Villard.
- Sizoo, Edith. 2000. "Moving beyond Disparities: A Yin-Yang Approach to Gender and Development" *Development in Practice* 10, Nr. 1 (februar 2000): 44–58.
- Stein, Murray. 2006. "Individuation". I *The Handbook of Jungian Psychology: Theory, practice, and applications*, redigert av Renos K. Papadopoulos, 196–214. New York: Routledge.
- Stevens, Anthony. "The archetypes". I *The Handbook of Jungian Psychology: Theory, practice, and applications*, redigert av Renos K. Papadopoulos, 74–93. New York: Routledge. 2006.
- Sutcliffe, Steven J. & Gilhus, Ingvild S.. *New Age Spirituality: Rethinking Religion*. London: Taylor & Francis group, 2014.
- Tacey, David J. *Jung and the new age*. New York: Brunner-Routledge, 2001.

- Tacey, David J. *Remaking men: Jung, spirituality, and social change*. London: Routledge, 1997.
- The ManKind Project. 2022. “New Warrior Training Adventure”. URL: <https://mankindproject.org/new-warrior-training-adventure/>.
- Tjora, Aksel. 2022. *Kvalitative Forskningsmetoder I praksis*. Fjerde utgave. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Trzebiatowska, Marta & Bruce, Steve. 2013. “It’s all for girls’: re-visiting the gender gap in New Age spiritualities” i *Studia Religiologica* 46, nr. 1 (2013):17–33.
- Turner, Victor. 1969. *The Ritual Process: Structure and Anti-Structure*. New York: Aldine De Gruyter.
- Urban, Hugh B. 2015. *New Age, Neopagan, and New Religious Movements: Alternative Spirituality in Contemporary America*. California: University of California Press.
- Urban, Hugh. 2021. *Secrecy: Silence, Power, and Religion*. Chicago: University of Chicago Press.
- Van Es. 2020. “Men, Masculinities, and Religion”. I *Religion and Gender* 11, nr 1 (juni 2021): 127–129.
- Van Gennep, Arnold. 1999. *Rites de passage. Overgangsriter*. Norge: Pax forlag.

Vedlegg 1: Informasjonsskriv

Are you interested in taking part in my research project “Masculinity and Religion in Men’s Initiation Groups Rituals of Initiation”?

This is an inquiry about participation in a research project where the main purpose is to study initiation rituals for men in organizations for male initiation. In this letter I will give you information about the purpose of the project and what your participation will involve.

Purpose of the project

This masters degree project will study organizations that offer initiation rituals for men, with particular interest in the ritual of initiation. The goal is to understand what the initiation consists of and what it provides to the participant. It is of further interest to understand the organizations as a whole, and the idea of masculinity within the organization. This research project is a master thesis and the project lasts for 1 year.

Who is responsible for the research project?

The institute of archaeology, history, culture and religion at the University of Bergen is responsible for this project.

Why are you being asked to participate?

You are asked to participate because it has been stated that you have competence on the courses and the ritual of initiation in your organization. Either on the website of your organization, or by another representative of the organization.

What does participation involve for you?

If you choose to take part in the project, this will involve you meeting me for an online interview. It will take approximately 1.5 hours. The interview includes questions about your organization, your courses, your ritual of initiation and your perspectives on masculinity. The video and audio from the interview will be recorded.

Participation is voluntary

Participation in the project is voluntary. If you choose to participate, you can withdraw your consent at any time without giving a reason. All information about you will then either be made anonymous or completely deleted. There will be no negative consequences for you if you choose not to participate or later decide to withdraw.

Your personal privacy – how we will store and use your personal data

We will only use your personal data for the purpose specified in this information letter and it will be deleted as soon as the project is finished. We will process your personal data confidentially and in accordance with data protection legislation (the General Data Protection Regulation and Personal Data Act). The data will only be available to the student and supervisor. I will replace your name and contact details with a code. The list of names, contact details and respective codes will be stored separately from the rest of the collected data. The data will be saved in the University of Bergens own encrypted multi-factor authentication storage application (called SAFE).

The name of the organization you represent will be explicitly mentioned, but your identity will not. I will strive to make sure your anonymity is withheld, but given the small size of your organization I cannot give a guarantee for this. This project will revolve around religion, which means you and your organization's religious beliefs likely will become a subject during the interview. If you have any questions about talking about personal religious beliefs or about your anonymity in this project, please contact me before signing this form.

What will happen to your personal data at the end of the research project?

The project is scheduled to end June 2022. All data gathered in this research project will be deleted before the end of this project.

Your rights

So long as you can be identified in the collected data, you have the right to:

- access the personal data that is being processed about you
- request that your personal data is deleted
- request that incorrect personal data about you is corrected/rectified
- receive a copy of your personal data (data portability), and
- send a complaint to the Data Protection Officer or The Norwegian Data Protection Authority regarding the processing of your personal data

What gives us the right to process your personal data?

We will process your personal data based on your consent.

Based on an agreement with The Institute of Archeology, History, Culture and Religion at UiB, NSD (The Norwegian Centre for Research Data AS) has assessed that the processing of personal data in this project is in accordance with data protection legislation.

Where can I find out more?

If you have questions about the project, or want to exercise your rights, contact:

- The institute of Archeology, History, Culture and Religion at UiB via student Trym Eilertsen, or supervisor Sissel Undheim.
- Our Data Protection Officer: Janecke Helene Veim, by email: (personvernombud@uib.no)
- NSD – The Norwegian Centre for Research Data AS, by email:

(personverntjenester@nsd.no) or by telephone: +47 53 21 15 00.

Yours sincerely,

Sissel Undheim Trym Eilertsen
(Supervisor) (Student)

Consent form

Please check all boxes before signing.

I have received and understood the information about the project “Masculinity and Religion in Mens Initiation Groups Rituals of Initiation” and have been given the opportunity to ask questions. I give consent:

- *to participate in an interview*
- *for information about me to be published even if my anonymity might not be kept.*
- *for information about my religious beliefs to be published*

I give consent for my personal data to be processed until the end date of the project, June 2022

(Signed by participant, date)

Vedlegg 2: Intervjuguide

Interview guide

Consent to participation

Can you confirm that you have received and read the information about the data storage security of this project, and that you give your consent to participate in it?

As I've already mentioned in my mails, you will be completely anonymous in the process and in the final text. If there is a question which you do not want to answer, then tell me and we will move on to the next. You can at any time choose to withdraw from participating. If you do, just send me an e-mail and I will delete all of the data stored from this interview. Do you have any questions?

Alternative: first - who are you and you and what is your role in the organisation?

Part 1: Masculinity and spirituality

1. What is masculinity?
2. What is manhood?
3. Is there a *male* spirituality?
4. What is the male spirituality?
5. What is, according to the philosophy of your organisation, an accomplished man today.

Can you give me some key words/ some adjectives on what an accomplished man is?

(accomplished: fulfilled his potential, don't need to be any better)

Part 2: The course and the initiation

1. Can you take me through the course - where are you, what do you do and how do you do it?

(If they do not want to tell me about the course)

I would like to ask you if you do any of the following during the courses. You can choose if you want to answer yes, no, or you can choose not to answer. If you say yes i will ask you to elaborate.

- Do you do any sort of conversational therapy?
 - Do you interact with nature?
 - Do you have any sort of role play?
 - Any sort of activity where you are not participating as yourself. Examples of this is to talk to oneself as a child, or speaking as an animal version of oneself.
 - Do you do any kind of breathing exercise?
 - Do you do any kind of yoga or rhythm exercise
 - Do you do any kind of dancing
 - Do you eat any meals together and do you have any rites connected to your meals
 - Do you use any form of music?
 - Do you have any physical tests - wrestling or trials?
 - Are there any other activities that you perform that you could tell me about?
2. How is the rite of passage, the ritual of initiation performed?
 3. During the course do you deviate from your normal appearance? In your clothing/carry any items or such?
 4. Where were the participants before the ritual, and where are they after? What has changed after?
 5. What is the final goal of your course and the initiation?
 6. After this course, what do you want to help the man to become?
 7. How does the course and the initiation help men become accomplished men?

Part 3: The organisation and it's background

1. What is the background of the organisation, who founded it and on which premises.
2. What does your organisation provide? To how many each year?
3. Who are the people that participate in your courses?
4. Why do they participate?
5. What would you say is your organisation's beliefs?
6. Does your organisation have an objective you work towards?
7. What are your organisation's sources of knowledge?

